BENJAMIN CONSTANT

ADOLPHE

Çeviren
Yrd. Doç. Dr. Sema ÇİĞDEMOĞLU

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
YAYINLARI

BENJAMIN CONSTANT
ADOLPHE
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI

BENJAMIN CONSTANT

ADOLPHE

Çeviren
Yrd. Doç. Dr. Sema ÇİĞDEMOĞLU

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI YAYINLARI: 616
TERCÜME ESERLER DİZİSİ: 43

Onay: 27.5.1985 gün ve 831.0 - 1991 sayı
Birinci baskı, Eylül 1985
Baskı sayısı: 10 000
Ongun Kardeşler Matbaası – ANKARA

ÖNSÖZ

Benjamin Constant de Rebecque 25 Ekim 1967'de Lozan'da doğmuş, aynı yıl annesi ölünce 1781 yılına kadar babasının yanında bir eğitmen tarafından büyütülmüştür. 1782'de Erlangen, 1783'te Edimbourg üniversitelerinde başarılı bir öğrenci olmuş ve çalışma zevkini almıştır. 1785'te Mme de Johannot'ya, bir yıl sonra da İngiliz sefirinin karısına aşık olur. Constant çekingen ve sinirlidir. Sefirin karısı ise kendini beğendirmek için elinden geleni yapar. Constant aynı yıl on altı yaşında olan Jenny Pourrat ile evlenme planları yapar ve Mme de Charriére ile dostluk kurar. 1788'de düşesin nedimesi Wilhelmine von Cram ile tanışır. Çirkin ve fakir olmasına rağmen ona tutulur ve evlenir. Fakat iki sene sonra karısının bir aşığı olduğunu anlayınca boşanmaya ve kocasından ayrılmakta olan Charlotte de Hardenberg ile evlenmeye karar verir. Constant'ın babası muvafakatini vermek için birkaç sene süre isteyine evlilik tasarılarına gölge düşer. Constant uzun zaman Mme de Charriére'in yanında kalır. 19 Eylül 1794'te İsviçre'de Mme de Stael ile karşılaşır ve ona çılgınca aşık olur. Birlikte Paris'e giderler. Bir yıl sonra Wilhelmine von Cram ile boşanma davaları sonuçlanır. Bir yıldır haber alamadığı Charlotte'tan mektup alır. Fakat yazışmaları uzun sürmez kesilir. 1796'da politikaya atılır, politik yazılar yazar. 1797'de Albertine de Stael doğar. Annesinin dediğine göre Constant'ın kızıdır. 1798'de Essai

sur la Contre - Révolution d'Angleterre en 1660 adlı eserini yazar. Charlotte'un Fransız göçmen M. du Tertre ile evlendiğini ancak 1803'te öğrenir. İki yıl sonra Anna Lindsay ile karşılaşır. Aralarında büyük bir aşk doğar, fakat Constant'ın ard fikirlerini anlayan Anna onu terkeder. 1803 yılı Constant için çok üzüntülü bir yıl olur. Mme de Stael ile olan ilişkisi ve Amélie Fabri ile olan evlenme tasarısı arasında perişandır. Mme de Stael durmadan kapris yapar. Montmorency ormanının kuzeyinde yerleşir. Constant'a olan aşkı her zamankinden daha fırtınalıdır. Her yerde, seyahatlerde hep beraberdirler. Ancak Constant Charlotte de Handenberg ve Mme Lindsay'i de ihmal etmez. 30 Ekim 1806'da Adolphe'u yazmaya başlar. Bir yıl sonra Charlotte ikinci evliliğini bozmaya karar verir ve 1808'de gizlice Constant ile evlenir. 1809'da Mme de Stael ve Charlotte görüşürler. Mme de Stael Constant'ı Lyon'a çağırır, o da gider. Charlotte intihara teşebbüs eder. Constant ve Mme de Stael 9 Mayıs 1811'de Lozan'da birbirlerine veda ederler. Constant 1812' de babasını kaybeder. Din üzerine büyük eserine çalışmaya başlar. 1813'te De l'Esprit de Conquête et de L'Usurpation'u yazar ve bastırır. Bir yıl sonra Charlotte'un muvafakatini alıp Paris'e gider. Mme de Stael'i ziyaret eder. Onu çok değişmiş bulur. Dalgın ve soğuktur. Aynı yıl Réflexions sur les Constitutions, la distribution des pouvoirs et des garanties dans une monarchie constitutionelle yayınlanır. Constant politikayla ilgili yazılar yazmaya devam etmektedir. Bu arada Mme Récamier'ye aşık olur. Geçici bir aşk olmasına rağmen bir süre beraber kalırlar. Mémoires'ı kaleme alır. 1815 yılında Napoleéon ile birçok görüşmeleri olmuştur. 1816'da Charlotte ile birlikte İngiltere'ye gider. Adolphe'u yayınlar. 1817' de Mme de Stael ölür. 1820 - 1822'de Mémoires sur les

Cent Jours'u yayınlar. 1824'te büyük eseri De la Religion considérée dans sa source, sa forme et ses développements'ın birinci, 1825'te ikinci ve 1827'de üçüncü cildini yayınlar. Mélanges de Littérature et de politique 1823 yılına rastlar.

Edebiyat tarihinde Constant'ın ününü yapan politik eserlerinden ziyade La Cahier rouge, Le Journal Intime ve bilhassa Adolphe gibi ruh tahliline önem verdiği şaheserlerdir. Zaman zaman hükûmet makamlarında da yer alan, politik rol oynayan Constant 8 Aralık 1830'da ölmüştür.

Adolphe artık sevmeyen bir adamla sevilmenin sona ermesini istemeyen bir kadının acıklı ilişkisini dile getirmektedir. Romanın temelinde Constant ile Mme de Stael arasındaki devamlı süren aşk fırtınaları yatmaktadır. Kadın kahramanının karakteri yazarın tanıdığı diğer kadınlardan ilham alınarak yaratılmıştır. Erkek kahraman ise yazarın ta kendisidir. Pek duygulu bir tarzda yazılmış olan bu roman günümüz gençliğine de hitap edebilecek bir ruh tahlili niteliği taşımaktadır. Adolphe, Ellenore'u büyük bir ihtirasla arzu etmiş, fakat elde ettikten sonra bıkmıştır. Duygusal ve egoist olan kahraman zorla yapılacak her türlü gayretin faydasızlığını bilmektedir. Bıkkınlık ve acıma hissi arasında bocalayarak, ölümüne sebep olduğu Ellenore'dan uzaklaşmaya çalışmaktadır. Bu fırtınalı aşktan bitkin düşen Ellenore'un ölümü ise ikisini de acıya boğan durumun tek çözüm yoludur. Adolphe tek taraflı aşkın ıstırabını hissedebilenlerin zevkle okuyacakları bir romandır.

BÖLÜM I

Yirmi iki yaşındaydım. Göttingen Üniversitesi'nde tahsilimi daha yeni bitirmiştim... prensinin nazırı olan babam, Avrupa'nın en belli başlı ülkelerini dolaşıp görmemi istiyordu. Niyeti, sonra beni yanına almak, müdürlüğünü yaptığı dairede çalıştırmak ve günün birinde kendi yerini dolduracak şekilde yetiştirmekti. Çok sefih bir hayat sürmeme rağmen, sebatlı çalışmalarım sayesinde öyle başarılara ulaşmıştım ki bunlar benim, arkadaşlarım arasında sivrilmeme ve babamın benim hakkımda aslında abartmalı sayılabilecek ümitler beslemesine sebep oluyordu.

Bu sebeple babam işlediğim hataları büyük bir hoşgörüyle karşılıyordu. Bunlardan zarar görmeme hiçbir zaman müsaade etmedi ve ondan birşey rica ettiğim zamanlar isteklerimi daima yerine getiriyor, hatta bazan bunlara kendisi önayak oluyordu.

Maalesef davranışı mülâyim ve müşfik olmaktan ziyade asilâne ve cömertçe idi, ama ne yazık ki eksik bıraktığı birşey vardı: O da sevgiydi. Ona karşı minnet ve saygıyla dopdoluydum. Fakat aramızda bir itimat asla yer almamıştı. Babamın yaradılışında mizacıma ters düşen alaycı bir özellik vardı. O zamanlar içimden bir tek arzu yükselirdi: İnsan ruhunu günlük alelâde şeylerden uzaklaştıran ve onu çevresindeki alışılmış her şeyden tiksindiren temel ve ateşli hislere kendimi bırakıvermek!. Babam, benim gözümde eleştirici ve yargılayıcı bir kimse değil, soğuk ve iğneleyici bir gözlemci idi; konuştuğu zaman önce acıyarak gülümser, fakat az sonra sohbeti sabırsızca bitirirdi. Hayatının ilk on

sekiz yılında, babamla aramızda bir saat süren tek bir görüşme hatırlamıyorum. Mektupları sevgi doluydu ve bana makul ve duygulu nasihatler veriyordu; fakat karşı karşıya gelmeyegörelim; babama sebebinin ne olduğunu açıklayamadığını, ama beni son derece rahatsız eden bir zorakilik geliverirdi. O zamanlar utangaçlık denen şeyin ne olduğunu henüz bilmiyordum, bu, bizi en ileri yaşlara kadar takip eden, en derin hisleri kalbinize gömüp hapsettiren, kelimelerimizi donduran, söylemek istediğimiz herşeyi ağzımızda şekil değiştirten, sonunda sadece belirsiz işaretlerle veya az çok acı alaylarla ifade etmenize sebep olan derin bir ruh azabıdır ki sanki kendi duygularımızdan hissettiğimizi dile getiremeyişimizin acısının intikamını alıyor gibiyizdir. Babamın oğluna karşı bile çekingen olduğunu hiç bilmiyordum ve çok defa, uzun zaman benden bir sevgi işareti bekledikten sonra onu sevmiyorum diye başkalarına yakındığını ve yanımdan yaşlı gözlerle ayrıldığını da bilmiyordum. Aslında benim sevgimi gösteremememin sebebi onun soğuk görünüşü idi.

Onunla birlikte iken duyduğum çekingenlik ve rahatsızlık, karakterimi büyük ölçüde etkilemiştir. Onun kadar çekingen fakat gençliğimden dolayı ondan daha heyecanlı olduğum için, zamanla, hissettiğim herşeyi içimde saklamaya, sadece tek başıma iken planlar kurmaya, bu planları gerçekleştirmek için yalnızca kendime güvenmeye, başkalarından gelen fikirleri, alâkayı, yardımı ve hatta başkalarının yanımda bulunmasını bile sıkıcı bulmaya, bir engel olarak görmeye alıştım. Kafama takılan şeylerden hiç bahsetmemeyi, konuşmalara mecbur olduğum için iştirak etmeyi, iştirak ettiğim vakitler ise bu konuşmaları daha az yorucu hale getiren ve hakiki düşüncelerimi saklamama yardımcı olan sonu gelmez birtakım şakalarla sürdürmeyi âdet edindim. Bu sebepten kimse ile samimi olamadım. Arkadaşlarım hâlâ sitem ederler ve ciddi bir şekilde sohbet etmekte sıkıntı çekerim; bu güçlüğü hiçbir vakit yenememişimdir. Bunun sonucu olarak bende ateşli bir bağımsızlık isteği, çevremin bana bağışladığı il-

gilere karşı büyük bir direnme, yeni arkadaşlıklar kurmaya karşı önüne geçilmez bir ürkeklik vardı. Sadece kendi başıma iken rahat olabiliyordum. Bugün bile en önemsiz şartlarda, herhangi birşey konusunda karar vermek durumunda kaldığım zaman, insan yüzü gördüğümde rahatsız olmam, sükûnet içinde karar vermek üzere bu insandan kaçmak isteyişim bu ruh halinin bir sonucudur. Bununla beraber, bende böyle bir karakterden beklenebilecek derin bir bencillik yoktu. Gerçi yalnız kendimle ilgileniyordum ama kendimi çok da önemsemiyordum. Kalbimin derinliklerinde bir duygululuk ihtiyacı yatıyordu ki, bunun bilincinde olmasam bile, beni tatmin edemediği için başlangıçta merakımı çeken her şeyden zaman geçtikçe koparıyordu. Bu her şeye karşı alâkasızlık duygusu ölüm düşüncesi ile daha da kuvvetlenmişti. Bu düşünce bana daha gençliğimin ilk yıllarında gelmişti ve insanların böyle kolayca bundan sıyrılıvermeyi becerdiklerini bir türlü kavrayamıyordum.

On yedi yaşımda iken, parlak ve garip zekâsı ile bana tesir etmiş olan orta yaşlı bir kadının ölümünü görmüştüm. Bu kadın, birçokları gibi, hayatının başlangıcında büyük bir ruh gücü ve gerçekten önemli kabiliyetlerle dünyaya bağlanmıştı. Gene birçokları gibi, yapmacık fakat zarurî nezaket kaidelerine uymadığı için, ümitleri boşa çıkmış, gençliği zevksiz sefasız geçmişti. Nihayet yaşlılık gelip çatmış, fakat onu alt edememişti. Bizim topraklarımıza yakın bir şatoda, kırgın, köşesine çekilmiş olarak yaşıyordu. Tutunacak tek dalı zekâsı idi, herşeyi bu zekâ ile çözümlüyordu. Aşağı yukarı bir sene boyunca, bitmek tükenmek bilmeyen konuşmalarımızda hayatı bütün yönleriyle gözden geçirmiştik; her şeyin sonunda karşımıza daima ölüm çıkmıştı; ölüm hakkında bu kadar konuştuktan sonra onun ölümün pençesine nasıl düştüğünü gözlerimle görmüştüm.

Bu hayat beni kadere karşı bir güvensizlik ve artık peşimi bırakmayan karmakarışık bir dalgınlıkla doldurmuştu. Şimdi daha çok insan hayatının kısalığını hatırlatan şairlerden hoşla-

nır olmuştum. Hiçbir amacın hiçbir gayrete değmediğini düşünüyordum. Ama tuhaftır ki yaşlandıkça, yıllar geçtikçe bu intiba hafifledi. Bu belki de şundan ileri geliyordu; ümidin içinde aldatıcı birşey var ve ümit ortadan kalktı mı insanın hayatı gerçi daha ciddi ama daha belirli bir görünüş alıyor. Belki de şundan: Bulutlar dağıldığı zaman tepelerin ufukta daha iyi görünmesi gibi hayat da bütün hayaller kaybolduğu ölçüde daha gerçek görünüyor.

Göttingen'den ayrılarak küçük D..... şehrine gittim. Bu, şehir, küçük bir ülkeyi birçok Alman prensleri gibi yumuşak bir şekilde yöneten bir prensin başkenti idi. Bu yönetim buraya gelip yerleşen aydın kişileri destekliyor, her türlü düşünceye tam bir hürriyet bağışlıyor ama eski geleneklere uyarak saray toplumuna münhasır kalıyordu. Öyle ki prens sonunda çevresinde genellikle önemsiz ve sıradan adamlar topluyordu. Bu saraya kabul edilirken, hiç şüphesiz, yeknesaklık ve resmiyet çemberini kırmaya gelen her yabancının uyandırdığı merakla karşılandım. İlk birkaç ayda dikkat çekici birşey görmedim. Bana gösterilen incelik ve nezaketten dolayı minnet dolu idim; fakat kısmen çekingenliğim yüzünden bundan yararlanamıyor, kısmen de gayesiz ve sinirli koşuşturma beni öylesine yoruyordu ki yalnızlığı davet edildiğim boş eğlencelere tercih ediyordum. Kimseden nefret etmiyordum, fakat pek az kişi bana ilginç geliyordu; halbuki kayıtsızlık insanları kırar. Şüphesiz bunu kötü niyetlilik ve gayrı tabiilik sayarlar, kendilerinin can sıkıcı olduklarına inanmazlar bile. Bazan can sıkıntımı yenmeye çalıştığım zamanlar olurdu; derin bir sessizliğe sığınırdım; bu durumumu başkalarını küçümseme olarak yorumlarlardı. Bazı kereler, kendi sessizliğimden bıkarak kendimi salıverir, birtakım şakalar yapmaya başlardım; işte o zaman harekete geçen zihnim beni her türlü ölçünün ötesine sürüklerdi. Bir ay boyunca farkettiğim bütün gülünç durumları bir günde ortaya koyuverirdim. Bu beklenmedik coşmalara şahit olanlar bana teşekkür etmezlerdi. Haksız da değillerdi; çünkü beni saran güven değil doğrudan doğruya konuşma ihtiyacı idi. Benim düşüncemi ilk olarak geliştirmiş olan kadınla yaptığım konuşmalarda içimde her çeşit alışılmış iddiaya, her doğma-

tik katı kavrama karşı aşılması güç bir nefret doğmuştu.

Onun, hepsini aynı çizgide gördüğü ahlak, din ve âdetler konusunda iyice yerleşmiş bulunan ve itiraz edilmesi mümkün olmayan prensiplerden körü körüne bahsedildiğini duyduğum zaman, içimden hemen karşı koymak geliyordu. Ama bu aksi fikirleri benimsediğimden değildi; sadece böylesine kesin ve katı bir inanış sabrımı taşırıyordu. Aslında, her türlü sınırlamadan vareste tutulan ve tefsire yer verilmeksizin olduğu gibi kabul edilen bu genel kurallara meydan okumaya beni hangi içgüdünün ittiğini de bilmiyordum. Budala kişiler, ahlakı sanki yekpare ve bölünmez bir bütünmüş gibi kabul ederek, kendi davranış ve tutumlarında ahlak kurallarına mümkün olduğu kadar az yer vermeye çalışırlar ve böylece de hareketlerinde kendilerini tamamen serbest addederler.

İşte ben de, aynen bu tutum içinde, kısa zamanda hafifmeşrep, alaycı ve kötü ruhlu bir kişi olarak tanındım. Bu yüzden benim acı sözlerim, kinci bir insanın sözleri olarak şakalarım da saygı duyulması gereken her şeye saygısızlık olarak kabul ediliyordu. Alay ederek kendilerine karşı haksızlık ettiğim kişiler, beni bazı ilkeleri şüpheli görmekle itham ederek bunu müşterek bir daha haline getirmeyi uygun görmüşler, yani onları birbirlerine güldürdüğüm için bana karşı birleşmişlerdi. Sanki onların gülünç taraflarını meydana çıkardığım zaman, bana açtıkları gizli yanlarını, ona buna anlatarak onlara ihanet ediyormuşum gibi ve sanki bana oldukları gibi göründükleri zaman benim hiç kimseye birşey söylemeyeceğime dair benden söz almış sayılırlarmış gibi bir düşünceleri vardı. Bense kendimi böyle bir yükümlülüğü kabul etmiş saymıyordum. Zira onlar tamamen işlerine geldiği gibi hareketten zevk alıyorlar ve ben de bunu onlara göstermekten ve anlatmaktan zevk alıyordum; onların allâklık dedikleri bir davranışı ben gayet masum ve meşru bir "telâfi" olarak görüyordum.

Bunları anlatmaktan maksadım asla kendimi haklı göstermeye çalışmak değil. Bu şekilde kendini temize çıkarma yolunun tecrübesiz kişilere mahsus olduğunu çoktan biliyorum ve bu basit ve kolay yola başvurmayı bırakalı çok oldu. Ancak şunu ifade

etmek isterim ki, menfaat, sevgi, gurur ve korku ile yoğrulmuş olan insanoğluna alışıp ayak uydurmak zaman isteyen bir iş. Ama bunu kendimden çok başkaları için söylüyorum. Zira benim şu anda böyle bir sıkıntım yok. İlk gençlik çağında bulunan bir insanın, böylesine yapmacıklı ve böylesine işlenmiş bir toplum karşısında şaşkınlığa düşmesi, o insanın kötü olduğunu değil, aksine henüz çok temiz ve saf olduğunu gösterir ve böyle bir insanın da topluma zaten hiçbir zararı dokunmaz. Ama toplumun bizim üzerimizde öylesine ağır bir baskısı vardır ve bunun görünmez etkisi öylesine güçlüdür ki, eninde sonunda bizi kendi istediği biçimde yoğurur ve o evrensel kalıba sokar. Böylece bir de eskiden şaştığımız şeyleri artık tabiî görmeye ve içine girdiğimiz yeni kalıpta rahat etmeye başlarız. Tıpkı sinema veya tiyatroya girdiğimiz zaman kalabalık içinde nefes almakta önce güçlük çekip sonra alıştığımız gibi...

Toplumun bu kalıbına girmekten kurtulabilen tek tük kişiler de vardır; bunlar memnuniyetsizliklerini belli etmezler, ama toplum içindeki acaiplikleri ve bu acaipliklerin altında yatan kötülük tohumlarını farkederler. Ancak ne var ki, bu acaiplikler onlar için bir alay konusu değildir; çünkü alay etme duygusunun yerini küçümseme duygusu almıştır ve bu duygu ise içte kalır.

İşte böylece, içinde yaşadığım o küçük çevrede, benim karakterim hakkında belli belirsiz bir şüphe uyanmıştı. Gerçi kimse benim herhangi bir kötü hareketimden söz etmiyordu. Görünüşte iyilik ve fedakârlık ifade eden bu hareketlerime karşı çıkan da yoktu ama benim ahlaksız ve güvenilmez bir adam olduğumu söylüyorlardı, yani bana, durumu bilmeyenlerin kafasında şüphe yaratmak ve onları ahlaklı olmaya sevketmek için icat edilmiş iki sıfatı yakıştırmışlardı.

BÖLÜM II

Dalgın, dikkatsiz ve sıkıntılı olduğumdan etrafında uyandırdığım tesirin farkında bile değildim. Vaktimi, sık sık ara verdiğim öğrenim, gerçekleştirmediğim birtakım projeler ve beni hiç de ilgilendirmeyen eğlenceler arasında geçiriyordum. O sırada, ilk bakışta önemsiz gibi görünen bir durum ortaya çıktı ve bu durum bende büyük bir değişiklik meydana getirdi.

Kendisiyle iyi görüştüğüm bir arkadaş, bir süreden beri bizim de dahil olduğumuz sosyetenin diğerlerine nazaran biraz daha kolay tahammül edilebilir nitelikte olan bir kadınının ilgisini çekmeye çalışıyordu. Bu arkadaş, olan biteni bana anlatıyor ve ben de onu ilgiyle dinliyordum. Arkadaş epey uğraştı ama sonunda kadının sevgisini kazanmayı başardı. Daha önce çektiği dert ve üzüntüleri bana harfiyen anlattığı için bu başarısından da önce bana bahsetti. Öyle sevinçli, öyle heyecanlıydı ki mutluluktan uçuyordu. Onun bu halini görünce o güne kadar bir sevgili bulamadığıma üzüldüm. Gerçekten hiçbir kadınla ilişkim olmamış ve bir kadın tarafından sevilmenin gururunu tatmamıştım. Böylece ilerisi için içimde yepyeni bir ümit ışığı doğdu ve yepyeni bir ihtiyaç hissi kalbimi doldurmaya başladı. Bu şüphesiz temelinde daha çok gurur yatan bir ihtiyaçtı. Ama gururdan başka şeyler de olabilirdi ve belki de gururun payı sandığımdan bile azdı. İnsanoğlunun duyguları muğlâk ve karmakarışık oluyor. Zira bu duygular açık seçik müşahede edilemeyen çok çeşitli bir yığın intibadan meydana geliyor. Bunlar kelimelerle belki anlatılabilir ama kesin olarak tarif etmek asla mümkün değil, çünkü kelimeler daima çok sathî ve çok genel kalıyor.

Babamın yanında kaldığım sıralarda, kadınların davranışları hakkında ahlaka pek uygun olmayan fikirler edinmiştim. Babam da, örf ve âdâba son derece riayet eden bir kişi olmasına rağmen gönül maceraları konusunda çok defa hafiflik sayılacak konuşmalar yapmaktan çekinmiyordu. Babam, bu çeşit maceraları, tasvip edilir şeyler olmasa bile, en azından mazur görülebilir birer eğlence olarak görüyor, sadece evliliğe çok ciddi bir açıdan bakıyordu. Bu konuda değişmeyen bir prensibi vardı: Genç bir erkek servet, soy ve toplumdaki yeri bakımından kendine uygun düşmeyen bir kimse ile sürekli bir beraberlik kurmaya kalkışmamalıydı. Böyle bir hareket çılgınlık olurdu. Ama evlenmek söz konusu olmadığı sürece bir kadınla ilişki kurmakta, onunla beraber olmakta ve sonra da onu bırakmakta hiçbir mahzur görmüyordu. Hatta bir gün bu konuda, yüzünde âdeta böyle bir şeyi tasvip eder gibi bir tebessüm ile şöyle demişti: "Böyle ilişkiler kadınlara pek az zarar ama bize pek büyük zevk verir."

Böyle bir sözün gençlik yıllarında insanın ruhunda ne derin akisler uyandıracağını, bütün duygu ve düşüncelerinin henüz şüphe ve sallantı içinde olduğu bir yaşta çocukların şaka yollu da olsa böyle sözleri işittikleri ve herkesin bunu alkışladığını gördükleri zaman kendilerine öğretilenlerle yapılanlar arasındaki tezata ne kadar şaşıracaklarını kimse düşünmemektedir. Bütün bunlar çocuklarda, onlara ana ve babaları tarafından öğretilen kuralların aslında sırf âdet olduğu için öğretilmiş şeyler olduğu ve hayatın gerçeklerinin bu gibi şaka yollu sözlerde saklı bulunduğu düşüncesini yaratmaktadır.

Bana gelince, içimde tuhaf bir heyecan vardı ve ben de sevilmek istiyordum; şöyle bir etrafıma bakıyor ama bana sevgi ilham eden veya sevgiden anlayacak bir kimse göremiyordum. Kalbimi, gönlümü yokluyor ama içimde etrafımdakilerin hiçbiri için diğerlerinden farklı bir his duymuyordum. İşte P... kontu ile böyle bir sırada tanıştım. Kont kırk yaşındaydı ve ailesi ile benim ailem arasında akrabalık bağı vardı. Beni bir gün evine davet etti. Keşke etmez olaydı! Genç olmamakla beraber güzelliği dillere destan olmuş Polonya asıllı bir metresi vardı. Bu kadın

sürdüğü hayata rağmen çeşitli vesilelerle üstün bir karaktere sahip olduğunu göstermişti. Ailesi Polonya'da oldukça tanınıyormuş ama sonrada bu ülkede çıkan karışıklıklar yüzünden dağılmış. Babası sürgüne gönderilmiş, annesi ise kızıyla beraber Fransa'ya sığınmış ve bir süre sonra ölmüş. Böylece Ellenore tek başına kalakalmış ve bir gün P... kontu ona aşık olmuş. Ben Ellenore'u ilk gördüğüm zaman kontla çoktan anlaşmış ve aralarındaki bağ artık herkes tarafından kabul edilmişti. Ama böyle bir bağın nasıl kurulduğunu hiçbir zaman öğrenemedim. Belki de kimsesizliği ve üstelik çok genç ve tecrübesiz oluşu yüzünden, kurtuluşu terbiyesine, görgüsüne ve en bariz karakteri olan gururuna ters düşen metreslikte aramıştı. Benim ve Ellenore'u tanıyan herkesin bildiği tek şey şu idi: P... kontu bütün servetini kaybettiği ve hatta hürriyeti bile tehlikeye düştüğü halde, Ellenore ona o derece sadakat ve bağlılık göstermiş, kendisine başkaları tarafından yapılan parlak teklifleri öyle bir umursamazlıkla reddetmiş ve kontun içine düştüğü zor durumu, onun fakirliğini öylesine içtenlikle paylaşmıştı ki, en müşkülpesent ve katı kişiler bile Ellenore'un tutum ve davranışlarını, safiyetini kabul etmekten kendilerini alamıyorlardı. Nitekim Ellenore'un gayreti, cesareti, aklı ve hiç sızlanmadan katlandığı fedakârlıklar sayesinde kont kaybettiği servetinin bir kısmını yeniden elde edebilmişti. D....'ye gelmelerinin sebebi de P... kontuna eski varlıklı durumunu yeniden kazandıracak bir davayı takip etmekti. Orada iki yıl kalmayı düşünüyorlardı.

Ellenore normal bir zekâya sahipti ama fikirleri hep haklı sebeplere dayanırdı; daima sade ve mütevazı olan konuşma ve tavırlarında bazan duygularının asalet ve yüceliğini dışa vuran bir ifade göze çarpıyordu. Kendine has birtakım düşünce ve görüşleri vardı ama bunların hiçbiri kendi çıkarı doğrultusunda değildi. Örf ve âdâba uygun davranmaya büyük değer veriyordu, çünkü kendi davranışını hiç beğenmiyordu; son derece dindardı çünkü din onun gibileri günahkâr sayıyordu. Konuşmalar sırasında, başka kadınlara sadece masum şaka gibi görünebilecek sözleri dahi şiddetle reddediyordu, çünkü bir gün birinin, durumu itibariyle ona karşı da bu gibi yersiz lâflar etmesinden korkuyordu. Evine

sadece gerek mevki ve gerek karakter itibariyle en ileri gelen adamları kabul ediyordu, çünkü kadınlar ona göre genellikle karışık bir sosyete teşkil ediyorlardı ve onlarla kıyaslanmaktan aklı gidiyordu. Böylece herkesin hakkında ne düşüneceğine aldırmadan eğlenmeye bakıyordu. Kısacası, Ellenore devamlı olarak kaderi ile mücadele halindeydi. Her söz ve davranışı ile mensup olduğu sınıfı protesto eder gibi bir hali vardı; ama gerçeğin ondan daha güçlü olduğunu ve ne kadar uğraşsa hiçbir şeyi değiştiremeyeceğini hissettiği için çok bedbahttı. P... kontundan olan iki çocuğunu aşırı bir disiplin altında yetiştiriyordu. Onlara gösterdiği şefkatten ziyade hırs dolu ilgisinde sanki bir de isyan hissi vardı. Bu da onları huzursuz ediyordu. Birisi ona gayet iyi niyetle çocuklarının artık büyümeye başladıklarını söylese, onların kabiliyetlerinden, ileride yapacakları iş veya meslekten bahsetse Ellenore'un derhal yüzü sararırdı, çünkü bir gün onlara nasıl bir beraberlikten meydana geldiklerini itiraf etmesi gerekeceğini düşünürdü. Ama çocukları için en küçük bir tehlike hissetse, onları bir saat görmese, hemen telaşa düşerdi; bu telaşın içinde hem bir çeşit vicdan azabı ve hem de onları sevip okşayarak mesut etme arzusu vardı, ama onları sevip okşarken aynı saadeti kendisi hissedemiyordu. Duyguları ile toplum içinde işgal ettiği yer arasındaki bu çelişki Ellenore'u ruhen çok tutarsız bir insan haline getirmişti. Çoğu zaman dalgın ve sessiz olmakla birlikte, bazan son derece konuşkan oluyordu. Daima kafasında onu tedirgin eden bir düşünce bulunduğu için, en genel konuşma ve sohbetlerde dahi tam bir sükûnet içinde kalamıyordu. Fakat bu ona normal zamanlardakinden ayrı ve umulmadık bir canlılık veriyordu. Durumundaki bu gariplik kafasında yeni fikirlerin doğmasına yol açıyor ve herkes onun bu hem öfkeli hem tatlı haline ilgi ve merakla bakıyordu.

Kalbimin sevgiye ve gururumun okşanmaya ihtiyacı olduğu bir anda Ellenore benim de dikkatimi çekti ve onu kendime layık görerek gönlünü fethetmeye karar verdim. Ellenore da o zamana kadar görmüş olduklarından bir adamın çevresine girmiş olmasından hoşlanmıştı. Ellenore'un çevresi, sevgilisinin birkaç dost ve akrabası ile eşlerinden meydana geliyordu; bunlar P ... kontunun

büyüklerinin Ellenore'u kabul etmeye zorladığı ailelerdi. Erkeklerinde duygu ve fikir denen şeyin zerresi yoktu. Kadınların ise, kocaları olan bu erkeklerden tek farkı daha telaşlı ve daha şaşkın olmalarıydı. Erkekler, belirli bir işe sahip oldukları ve işleri de iyi gittiği için manen oldukça rahat görünüyorlardı ama kadınlar aynı rahatlığa sahip değillerdi. Benim yaptığım ve ciddi konularla hiç ilgisi olmayan latifeler karamsarlık ile neşenin, ümitsizlik ile hevesin, coşku ile alaycılığın birbirine karıştığı sözlerim Ellenore'u âdeta şaşırtmış ve sonunda bana bağlanmıştı. Ellenore birkaç dil biliyordu. Bu dillerin hepsini kusursuz konuşamıyordu ama ifade şekli daima canlı ve bazan da zarif oluyordu. Fikirlerini ifade etmekte güçlük çeker gibi bir hali vardı ama sonunda meramını ifade etmeyi başararak, hoş, masum ve yepyeni fikirler ortaya koyuyordu. Aslında yabancı dillerdeki deyimler düşüncelerini bir bütün olarak ifadeye imkân veriyor ve konuşanı her fikri ayrı ayrı kelime ve sözlerle ifade etmek külfetine sokmuyordu. Ellenore'la İngiliz şairlerinin eserlerini okuyor, birlikte gezintilere çıkıyorduk. Çoğu zaman onu görmeye sabah gidiyor, akşam tekrar dönüyordum. Çok çeşitli konularda sohbet ediyorduk.

Tarafsız bir gözlemci gibi onun ne karakterde bir insan olduğunu incelemeyi düşünüyordum. Fakat benimle konuşurken her kelime ve sözünde ayrı bir zarafet olduğunu gördüm. Onun gönlünü kazanmak arzusu hayatıma yepyeni bir anlam getirmiş ve bana bambaşka bir canlılık kazandırmıştı. Bu canlılığı ise onun cazibesine bağlamıştım; erkeklik gururumu filan araya karıştırmaksızın ona tam manasıyla sahip olacaktım. Bu gurur ikinci planda kalmıştı. Artık gayeme bir an önce ulaşabilmekten başka birşey düşünmüyordum. Bu gibi konularda o güne kadar taşıdığım düşünce ve kanaatler de beni eskisi gibi etkilemiyordu. Ona bir an evvel açılmak istiyordum, çünkü onu ancak konuşmakla elde edeceğimi hissediyordum. Ellenore'a aşık olabileceğim aklıma bile gelmiyordu ama yine de içimden ona hoş görünmeye çalışmak geliyordu. O da hep benimle ilgileniyordu. Kafamda bir sürü plan tasarlıyor, gönlüne girmek için bin türlü şey düşünüyordum. Daha önce başından böyle bir olay geçmemiş toy bir insan olarak bunu başaracağıma inanıyordum.

Bütün bunlara rağmen içimde yenemediğim bir çekingenlik vardı. Ona bir türlü açılamıyor, tam konuşmak istediğim zaman ağzımdan bambaşka sözler çıkıveriyordu. Böylece bocalayıp duruyor ve kendi kendime de kızıyordum.

Nihayet bu bocalamalardan kurtulmak için kendime göre akıllı ve bence şerefli bir yol aradım. Kendi kendime acele etmeye gerek olmadığını, Ellenore'un benim düşündüğüm şeylere henüz pek hazır bulunmadığını, ve dolayısıyla biraz daha beklemenin yerinde olacağını düşünüyordum. Nedense insan birşeyi beceremediği veya kendini aciz hissettiği zaman bunu birtakım hesaba kitaba dayandırmaya ve böylece rahatlamaya çalışıyor. Aslında bu herhalde benliğimizin - tabir caizse - öbür yarısını gözleyen yanını tatmin ediyor.

Bu bocalama uzun süre devam etti. Her gün kendi kendime "yarın mutlaka söyleyeceğim" diyor ama ertesi günün birgün öncesinden farkı olmuyordu. Ellenore'un yanından ayrılır ayrılmaz çekingenliğimden eser kalmıyor, hemen tekrar kendi kendime ustaca plan ve yollar tasarlıyor fakat tam onun yanına vardığım anda dilim tutuluveriyordu. Ellenore'un yanında değilken biri benim kalbimi okusa bana alelâde ve az hisli bir çapkın gözüyle bakar, Ellenore'la birlikteyken görse yüz verilmeyen, ihtiraslı bir acemi aşık diye düşünürdü. Ama bu iki yargı da yanlış olurdu. Çünkü insanoğlunda asla tam bir tutarlılık yoktur. Hiç kimse hemen hiçbir zaman tamamıyla samimi veya tamamıyla kötü niyetli olamaz.

Öyle veya böyle Ellenore'la yüz yüze konuşarak açılamayacağımı anlayınca ona mektup yazmaya karar verdim. P ... kontu o sırada bir yere gitmişti. Kendimle uzun süredir devam eden mücadele, duruma bir türlü hakim olamamanın verdiği sabırsızlık ve bu teşebbüsümün başarılı olup olamayacağını kesin olarak bilmemenin verdiği heyecanla kaleme sarıldım ve yazdım. Yazdıkça açılıyor ve daha çok heyecanlanıyordum. Öyle ki, mektubu bitirdiğim zaman, bütün gücümle ifade etmeye çalıştığım o sevgi duygusunu kendim de hissetmeye başladığımı gördüm. Ellenore mektubumdaki ifadeleri normal olarak herkesin anlaya-

cağı gibi anlamış ve bütün yazdıklarımı ondan on yaş küçük olan, kendini o zamana kadar tanımadığı birtakım hislere kaptırmış bulunan ve dolayısıyla kızmaktan ziyade merhamet gösterilmesi gereken bir gencin gelip geçici hevesi olarak kabul etmişti. Nitekim verdiği cevapta bana güzellikle birtakım nasihatler veriyor, samimi iki dost olarak kalacağımızı belirtiyor ve ayrıca P ... kontu gelinceye kadar beni evine kabul edemeyeceğini söylüyordu.

Bu cevabı alınca dünya başıma yıkıldı sandım. Bütün hayallerim yıkılmış, benliğim sarsılmıştı. Bir saat önce ona iyi aşık pozu yaptım diye sevinirken, şimdi gerçekten aşık olmuştum. Derhal Ellenore'a koştum ama dışarı çıktığını söylediler. Tekrar bir mektup yazarak son bir defa beninle görüşmeyi kabul etmesini rica ettim. Ne büyük ümitsizliğe düştüğümü, çektiğim ıstırabı, beni böyle insafsızca reddettiği için canıma bile kıyabileceğimi acı dolu bir ifade ile anlattım. Günün büyük bir kısmını ondan cevap beklemekle geçirdim. Üzüntüden ölecek gibi oluyor ama yarın ne olursa olsun Ellenore'u mutlaka göreceğim ve konuşacağım diye kendimi teselli etmeye çalışıyordum. Nihayet akşama doğru kısa bir mektubu geldi. Mektubunda tatlı bir ifade kullanmıştı. Beni reddettiğine pişmanmış ve üzülmüş gibi bir hali vardı. Ama kararında ısrar ediyor ve hislerine yenik düşmeyeceğini bildiriyordu. Ertesi günü yine onlara gittim. Seyahate çıktığını, nereye gittiğini bilmediklerini söylediler. Böylece artık ona mektup ulaştırma imkânım da kalmamıştı.

Onu bir daha görmekten ümidimi kesmiş olarak kapısında uzun süre hareketsiz kaldım. Niçin bu kadar üzüldüğüme kendim de hayret ediyordum. Bu işe başlarken amacım sadece ondan bir evet cevabı almaktı. Olmazsa vazgeçerim diye düşünmüştüm. Şimdi beni böylesine harap eden bu büyük ıstırabın sebebini bir türlü anlayamıyordum. Birkaç gün böyle acıyla geçti. Ne bir eğlenceye gidebiliyor, ne de okuyabiliyordum. Ellenore'un kapısı önünde, şehrin sokaklarında dolaşıp duruyordum. Sanki her sokağı döndüğüm zaman Ellenore karşıma çıkıverecekmiş gibi avare gidip geliyordum. Bir sabah, yine böyle gam dağıtmak için dolaşıp dururken P ... kontunun arabasını gördüm. Kont seyahatten

dönüyordu. O da beni gördü ve arabadan indi. Bir iki lâf ettik. Halimi belli etmemeye çalışarak ona Ellenore'un bir yere gittiğini söyledim. "Evet" dedi, "buradan birkaç fersah ötede oturan arkadaşlarından birinin başından üzücü bir olay geçmiş ve dertleşip teselli bulurum diye Ellenore'u istemiş. O da bana söylemeden onun yanına gitmiş. O arkadaşını bilirim. Hep hislerine kapılan, daima heyecanlı biridir. İyi bir arkadaşın varlığı onu rahatlatabilir. Ama ben de şu anda Ellenore'un burada olmasını isterdim. Onun varlığı benim için de gerekli. Neyse ona yazarım, birkaç güne kalmaz gelir."

Bu sözler içimi rahatlatmıştı. Üzüntümün biraz geçtiğini hissettim. Ellenore gittiğinden beri ilk defa rahat bir nefes alıyordum. Ellenore P ... kontunun ümit ettiği kadar çabuk dönmedi. Aradan bir ay geçti. Bu arada ben de artık normal yaşayış tarzıma dönmüş, ıstırabım da hafiflemeye başlamıştı. Derken kont bir gün bana Ellenore'un akşama geleceğini haber verdi. Kont onun eş dost arasında layık olduğu yeri almasına büyük önem veriyordu. Ellenore karakter itibariyle bu yere layık olduğu halde durumunun bunu engellediğini düşünüyordu. O döneceği akşam kont, Ellenore'u aralarında görmeye karşı olmayan, akraba ve dostlarının eşlerini akşam yemeğine davet etmişti.

Bunun üzerine benim de içimdeki duygular yeniden canlanmaya başladı. Ama bir yandan da izzet-i nefsimi düşünüyordum. Ellenore beni hafife almış, bana çocuk muamelesi yapmıştı. Durumum zordu. Yeniden karşılaştığımız zaman bana nasıl davranacağını âdeta şimdiden görür gibi oluyordum: Beni görünce "bak işte ben birkaç gün ortadan kaybolunca sen de herşeyi unutup rahatlayıvermişsin" der gibi gülümseyerek bana bakacaktı. Yani bir yerde yine küçümsenecektim. Ama içimdeki duygular gittikçe alevleniyordu. O sabah da Ellenore'u düşünmeden uyanmıştım. Geleceğini haber alınca, hayali yeniden gözlerimin önünde dolaşmaya, sevgisi yüreğimi doldurmaya başlamıştı; onu bir daha görmezsem diye içim içime sığmıyordu.

Bütün gün evden dışarı çıkmıyordum. Sanki kimseye görünmek istemez gibi bir halim vardı. Dışarı çıkarsam hemen onunla

karşılaşacağımı sanıp içim titriyordu. Karşılaşırsam sanki ne olurdu? Zaten nasıl olsa karşılaşacaktık. Aslında onu görmeyi o kadar çok istiyordum ki bu yüzden bana sanki onu bir daha hiç görmeyecekmişim gibi geliyordu. Sabırsızlık içimi kemiriyor, boyuna saatime bakıyordum. Biraz hava alıp rahatlamak için pencereyi açtım; damarlarımda dolaşan kanın yanıp tutuştuğunu hissediyordum.

Nihayet kontlara gitme vakti geldi çattı. Hayret, biraz önce sabırsızlıktan çatlayan sanki ben değildim; içime birden bir çekingenlik çöktü. Yavaş yavaş giyindim. İçimden hiç acele etmek gelmiyordu. Bekleyişimin boşa çıkması âdeta beni ürkütmüştü. İçime çok kötü bir şeyler olacakmış gibi bir sıkıntı girdi; keşke bu ziyaret daha sonraya kalsa diye düşündüm.

P ... kontunun evine vardığım zaman vakit oldukça geçti. Ellenore salonun dip tarafında oturuyordu. Cesaretimi toplayıp içeri girdim ama bana sanki herkesin gözü benim üzerimdeymiş gibi geliyordu. Orada oturmuş sohbet eden bir grubun arkasında bir yere usulca iliştim. Ellenore'u seyretmeye başladım. Onu biraz değişmiş buldum; yüzü eskisine göre daha solgun görünüyordu. Biraz sonra kont, o âdeta sindiğim yerde beni farkederek yanıma geldi, elimden tutup Ellenore'un yanına götürdü ve ona gülerek: "Size, aniden seyahate çıkmanıza en çok şaşıranlardan birini takdim ederim" dedi. Ellenore o sırada yanında oturan bir hanımla konuşuyordu. Beni görünce birden durakaldı. Yüzünde etraftan korkar gibi ürkek bir ifade vardı. Ben ise ondan da ürkektim.

Belki bizi dinleyen olur diye ona gayet lakayt bir şekilde bir iki soru sordum ve biraz sonra ikimiz de sakinleştik. Derken yemeğin hazır olduğu haber verildi. Buyurun der gibi kolumu verdim, o da reddetmedi ve koluma girdi. Yürümeye başlayınca hemen "eğer yarın saat onbirde size gelmeme izin vermezseniz şu anda başımı alıp gideceğim; memleketimi, ailemi, babamı, eşi dostu, işlerimi, hepsini terkedeceğim ve bana zehir etmekten zevk aldığınız bu hayata, artık nerede olursa olsun, en kısa zamanda son vereceğim" dedim. Bu sözler üzerine Ellenore müteredditt

bir ifade ile sadece "Adolphe!" diyebildi. O anda yüzümün nasıl bir ifade aldığını bilmiyorum. Ama o zamana kadar her yerimin öylesine kaskatı kesildiğini hiç hatırlamıyorum. Ondan uzaklaşmak ister gibi bir hareket yaptım. Ellenore bana bakıyordu. Yüzünde dehşet ve şefkat karışımı bir ifade vardı. "Yarın seni bekleyeceğim, söz veriyorum" diye cevap verdi. Arkamızda bir sürü insan vardı. Onun için başka bir şey söyleyemedi. Kolumu tutan elini yine kolumla hafifçe sıktım ve sonra sofraya oturduk.

Yemekte içimden Ellenore'un yanına oturmak geliyordu ama ev sahibi beni onun karşısında bir yere oturttu. Ellenore son derece dalgın ve düşünceli görünüyordu. Birisi ona birşey söylediği zaman gayet tatlılıkla cevap veriyor ve sonra tekrar o dalgın haline bürünüyordu. Ellenore'un bu sessiz ve neşesiz halini gören dostlarından biri hasta olup olmadığını sordu, o da "şu son zamanlarda pek iyi değilim. Şu anda da üzerimde büyük bir kırıklık var" diye cevap verdi. Ben ise hep Ellenore üzerinde hoş bir intiba yaratmak gayretinde idim. Nazik ve nüktedan görünerek ilgisini çekmek ve ertesi günkü konuşmamız için onu hazırlamak istiyordum. Bu yüzden dikkatini çeknek için var gücümü sarfediyor ve sözü hep onun ilgisini çeken konulara getirmeye çalışıyordum. Konuşmaya yakınımızda oturanlar da karışıyorlardı. Ellenore'la birlikte olmak beni etkilemişti. Nihayet konuşulanları o da dinlemeye ve az sonra yüzü gülmeye başladı. Onun bu tutumu beni daha da neşelendirmişti. Ona öyle minnet dolu gözlerle bakıyordum ki elinde olmadan o da etkilendi. Üzgün ve dalgın hali kayboldu. Kendisine borçlu olduğum bu mutluluğum onun kalbinde de tatlı duygular uyandırmış olmalı ki, sofradan kalktığımız zaman aramızda sanki hiç ayrılmamış gibi bir hava esiyordu. Salondan çıkarken yine koluma girmesi için yanına yaklaştığım zaman "görüyorsunuz" dedim, "bütün varlığımla sizinleyim. Beni bu kadar üzmekten zevk almanız için size ne yaptım?"

BÖLÜM III

Geceyi uykusuz geçirdim. Artık kafamda ne bir hesap kitap ne de herhangi bir tasarı vardı. Onu tam manasıyla sevdiğimi hissediyordum. Artık sadece bir kadını elde etmeyi başarma arzusu ile hareket etmiyordum. İçimde sevdiğim bir kadını görmek, onunla birlikte olmak ihtiyacı duyuyordum. Nihayet saat onbiri çaldı. Kalktım Ellenore'a gittim. O da beni bekliyormuş. Bana bir şeyler söylemek istedi, ama sözünü kesip önce beni dinlemesini istedim. Yanına oturdum, zira ayakta duracak halim yoktu. Konuşmaya başladım ama arada bir duraklıyordum.

"Buraya" dedim, "asla sizin verdiğiniz karara itiraz için gelmedim. Kırılmanıza yol açmış bir itirafı tevil etmeye de gelmedim. Böyle bir şeyi istesem de yapamam zaten. Ama şunu biliniz ki, reddettiğiniz bu sevgi hiçbir zaman sönmeyecektir. Şu anda konuşurken sakin olabilmek için gösterdiğim gayret bile size karşı duyduğum ama sizi inciten bu duygunun ne kadar derin olduğunu gösterir. Sizden beni dinlemenizi rica ederken bu duygumdan bahsetmeyi düşünmemiştim. Aksine, bütün bunları unutmanızı, beni yine eskisi gibi kabul etmenizi, bu bir anlık hezeyanımı hafızanızdan silmenizi, içime gömmem gereken bir sır olarak kabul ettiğiniz bu duygumdan dolayı beni cezalandırmamanızı istemeyi düşünmüştüm. Siz benim durumumu, herkesin tuhaf ve vahşi dediği huyumu, dünya malında gözüm olmadığını, kalabalık arasında dahi yalnız olduğumu ve herşeye rağmen bu yalnızlıktan ıstırap çektiğimi gayet iyi biliyorsunuz. Bugüne kadar dostluğunuz benim için büyük destek oldu. Bu dostluğunuzu kaybeder-

sem yaşayamam. Sizi görmeye çok alıştım. Bu tatlı alışkanlığın doğup gelişmesine siz müsaade ettiniz. Gamlı ve karamsar bir insan olarak tek tesellim olan dostluğunuzu kaybetmeyi hak edecek kadar kötü ne yaptım acaba? Şu anda kendimi öyle bedbaht hissediyorum ki, bu acıya daha ne kadar dayanırım bilmiyorum. Ne bir ümidim ne de bir isteğim var. Tek arzum sizi yine görebilmek; sizi göremezsem yaşayamam".

Ellenore hiç cevap vermiyordu. "Neden korkuyorsunuz?" diye devam ettim, "sizden çok şey mi istiyorum? Hayır! Sadece bana da herkese davrandığınız gibi davranmanızı istiyorum. Etraftan mı çekiniyorsunuz yoksa? Çekinecek ne var? Zaten herkes kendi havasında; gelip de benim kalbimi ni okuyacaklar? Benim de herhangi bir tedbirsizlik etmem mümkün değil. Bundan en başta ben zararlı çıkarım. Ricamı lütfen kabul ediniz Ellenore. Pişman olmayacaksınız. En azından sevildiğinizi bilmeniz, benim sadece sizinle ilgilendiğimi, sizin için yaşadığını şu anda dahi içimi dolduran sıcak duyguları size borçlu olduğumu, sizin yanınızda iken bütün acı ve ümitsizliğimi unuttuğumu hissedecek ve bundan haz duyacaksınız".

Böylece bin dereden su getirerek uzun süre dil döktüm. Öylesine munis, öylesine mütevekkil idim ve istediğim şey o kadar küçüktü ki vereceği bir ret cevabı beni son derece yıkabilirdi.

Ellenore da heyecanlanmıştı. Birçok şartlar öne sürdü. Beni ancak seyrek olarak, o da herkesin içinde olmak üzere evine kabul edebileceğini söyledi ve benden, aşktan söz etmeyeceğime dair söz aldı. Neticede ikimiz de memnun ayrıldık. Ben kaybetmek üzere olduğum bir varlığa yeniden kavuşmanın, o ise hem cömert, hem hassas ve hem de tedbirli bir kimse olarak bilinmenin mutluluğunu duymuştu.

Ellenore'dan aldığım müsaadeden hemen ertesi gün faydalandım ve müteakip günlerde de evine gitmeye devam ettim. Artık o da daha seyrek gelmem gerektiğine dair birşey söylemedi. Hatta bir gün sonra beni her gün görmek onun için gayet normal bir hadise haline geldi. Ellenore'un on yıl boyunca gösterdiği sadakat P ... kontunda ona karşı büyük bir itimat uyandırmıştı.

Kont Ellenore'a tam bir serbestlik tanıyordu. Üstelik daha önce Ellenore'u onun hayatından koparıp çıkarmaya çalışan bir zihniyetle mücadele etmek zorunda kalmış olduğundan, onun dost ve ahbap sayısının çoğaldığını görmekten memnunluk duyuyordu. Yani evinin böyle dost ve ahbapla dolup taşması, bir bakıma kontun bu zihniyete karşı galip gelmiş olması demekti.

Ellenore ise, ne zaman onlara gitsem beni yüzünde memnun bir ifade ile karşılıyordu. Dostlarıyla sohbet ederken, konuşurken gözlerini hep bana çeviriyordu. Ne zaman ilgi çekici birşey anlatılsa hemen beni çağırıyor, mutlaka dinlememi istiyordu. Fakat hiç yalnız kalamıyordu. Bu yüzden onunla özel olarak konuşmam mümkün olmuyor, sadece havadan sudan, o da kimsenin kulak vermediği sözlerle konuşmalara katılarak saatler geçip gidiyordu. Çok geçmeden bu durum iyice canımı sıkmaya başladı ve somurtkan, suskun, bazan sakin, bazan huysuz ve hep can sıkıcı sözler eden biri olup çıktım. Ellenore'la bir başkasının diğerlerinden ayrı olarak konuştuklarını gördüğüm zaman patlamamak için kendimi zor tutuyor ve çoğu zaman pat diye söze karışarak konuşmalarını kesiyordum. Bunu bir saygısızlık kabul edip etmemeleri umurumda bile değildi. Konuşmalarını kesmiş olmak endişesi beni susturamıyordu. Nihayet Ellenore bendeki bu değişikliğin onu üzdüğünü söyledi. Ben de sabırsız bir tavırla "ne bekliyordunuz?" dedim, "siz benim için çok şey yaptığınızı sanıyorsunuz ama üzülerek söyleyeyim ki yanılıyorsunuz. Sizin bu yeni tutumunuzdan hiçbir şey anlayamıyorum. Eskiden hep kendi halinizde bir hayat sürüyordunuz. Yorucu muhitten kaçıyordunuz. Hiçbir zaman başlamaması gerektiği için uzayıp giden sohbetlere katılmıyordunuz. Şimdi ise kapınız herkese açık. Beni evinize kabul etmenizi isterken, sanki aynı müsaadeyi herkes için de koparmışım gibi. Şunu itiraf edeyim ki, eskiden sizi çok temkinli biri olarak gördüğüm için bu kadar havaileşeceğinizi hiç beklemiyordum." Bu sözlerim üzerine Ellenore'un yüzünde büyük bir acı ve üzüntü ifadesi belirdiğini farkedince bu sefer de "sevgili Ellenore" diye son derece yumuşak bir sesle devam ettim: "Çevrenizi saran bu bir sürü can sıkıcı insandan farklı muameleye layık

değil miyim? Dostluk denen şeyin kendine göre gizli kalması gereken bazı hususları yok mudur? Bunca kalabalık ve gürültü arasında rahat ve huzurlu bir dostluk nasıl yürür?"

Ellenore gerek kendi ve gerekse benim için kötü sonuçlar doğurabilecek hatalara yeniden düşmekten korkuyor ve yine bildiği gibi davranmakta direniyordu. Ama dostluğumuzu bozmayı da düşünmüyordu. Neticede beni ara sıra yalnız olarak evine kabul etmeye razı oldu.

Artık eskiden bana karşı koymuş olduğu katı kuralları da kaldırmıştı. Ona aşkımdan bahsetmeme müsaade etmeye ve bu gibi konuşmalara alışmaya başladı. Çok geçmeden beni sevdiğini itiraf etti.

Bu sözü üzerine dizlerinin dibine atılıp beni dünyanın en mesut erkeği yaptığını, onu çok sevdiğimi, ona ebediyen bağlı kalacağımı ve saygı göstereceğimi söyleyerek birkaç saat yanında kaldım. O ise yine hep benden uzaklaşmaya çalışarak kendisini üzen şeyleri anlatmaya başladı. Gösterdiği bütün gayretlere rağmen kendisini birgün anlayacağımı kaç kere ümit ettiğini, kapıda en küçük bir ses duysa beni geliyor sanıp nasıl heyecanlandığını, beni görünce de nasıl hem sevinip hem korktuğunu bir bir saydıktan sonra bütün bunlardan kaçıp kurtulmak istercesine, kalbinin sesini bir kenara itip dünya zevklerine dalmaya ve eskiden hiç sevmediği kalabalığı aramaya başladığını ifade etti. Defalarca, bütün gayretlerine rağmen onu bulacağımı ümit etmişti. En küçük bir gürültü duysa benim geldiğimi sanmış, her yeni görüşmemizde heyecanlanmış, sevinmiş, endişelere kapılmıştı. Ona en küçük ayrıntıları bile tekrar tekrar anlattırdım. Öyle ki, henüz birkaç haftalık olan bu hikâye benim gözümde bir ömür boyu sürmüş gibi görünüyordu. Anladım ki, aşk bir çeşit sihirle geçmişteki uzun hatıralarla bütünleşerek ortaya çıkıyor. Bunun gibi diğer bütün sevgilerin de doğup yaşaması için bir geçmişe ihtiyaç oluyor. Aşk, bir büyü gibi insanı hep geçmişle haşır neşir yaşatıyor ve böylece insana daha önceleri pek tanımadığı bir varlıkla âdeta yıllarca birlikte yaşanmış gibi bir duygu veriyor. Kısacası, aşk belirli bir zaman bölümüne hâkim bir ışık kaynağına benzi-

yor. Bu itibarla hâkim olduğu zaman bölümünün başlangıcından kısa bir süre önce nasıl yok idiyse, bu zaman bölümünün bitiminden kısa bir süre sonra da yok olmaya mahkum oluyor. Ama var olduğu sürece hem geriye ve hem de ileriye ışık ve canlılık vermekte devam ediyor.

Aramızdaki sakin hava çok kısa sürdü. Ellenore, geçmişteki hatalarını hatırladıkça daha temkinli olmaya çalışıyor ve zaafı yüzünden yeni bir hata işlemekten çekinir bir tutum içine giriyordu. Ben ise bambaşka hayal ve arzular peşinde koşuyor ve farkında bile olmadığım bir kendini beğenmişlik içinde bu ne biçim sevgi diye isyan ederek, hep çekingen ama çoğu zaman öfkeli bir şekilde sızlanıyor, Ellenore'a çatıyor, ona sitem ediyordum. Bu yüzden o da birkaç kere ona tasa ve huzursuzluktan başka birşey getirmeyen bu ilişkiye bir son verme teklifinde bulundu. Ama ben yine hep aşağıdan alıp yalvarıp yakararak onu teskin ediyordum.

Nihayet ona bir gün mektup yazıp "Ellenore", dedim, "ne kadar üzüldüğümü bilmiyorsunuz. Yanınızda da olsam uzakta da olsam kendimi hep bedbaht hissediyorum. Sizden ayrı geçirdiğim saatlerde avare avare dolaşıp duruyor, nasıl tahammül edeceğimi bilemediğim bu hayatın ağırlığı altında eziliyorum. Kalabalık beni sıkıyor, yalnızlık ise boğuyor. Kimse derdimi bilmiyor, rastgele kişiler bana soğuk, anlamsız, kahredici bir merak ve hayret ifadesi dolu gözlerle bakıyor. Hele sizinle hiç ilgisi olmayan şeylerden söz etmek cür'etini gösteren şu insanlar yok mu, sanki her sözleri yüreğime iniyor. Bütün bu insanlardan kaçıyorum ama yalnız kalınca da içimdeki sıkıntı geçmiyor. Kendi kendime keşke yer yarılsa da içine girip ölsem, bu dünyadan kaybolsam diyorum. Başımı soğuk taşlara koyup içimi yakan bu ateşi söndürmeye çalışıyorum ama olmuyor. Nihayet adımlarım beni evinizin göründüğü tepeye sürüklüyor. Orada saatlerce kalıyor, hiçbir zaman birlikte yaşayamayacağımız bu evi seyrediyorum. Eğer size daha önce rastlamış olsaydım, şu anda benim olmuş olabilirdiniz. Allah'ın gönlüme göre yaratmış olduğu tek varlığı kollarımda sıkabilirdim. Evet ben yıllarca sizi aradım ama ne yazık ki çok geç

buldum. İşte o tepede hep böyle düşünüyorum. Ama sizi tekrar görme vakti geldiği zaman hep içim titreyerek evinizin yolunu tutuyorum. Yolda rastladığım herkesin düşüncelerimi okuyacağını sanıp bir an durakliyor sonra ağır adımlarla yürüyorum; herşeyin tehdit ettiği, her an kaybedeceğimi sandığım ve zaten tam olmayan, huzursuzlukla geçen ve ayrıca akla hayale gelmedik olaylar, kem gözler, bir sürü kaprisler ve bizzat sizin tutumunuzla yıkılmaya çalışılan o saadet anını geciktirmeye çalışıyorum. Kapınıza varıp eşikten içeri adımımı atar atmaz da içimi bir başka korku kaplıyor. Kendimi bir suçlu gibi hissediyorum. Etrafımdaki herşeyden ürküyorum. Karşıma çıkan her şey sanki bana düşmanmış ve sizin yanınızda tadacağım o saadeti çekemiyormuş gibi geliyor. En küçük bir ses, en küçük bir hareket beni korkutuyor, hatta kendi ayak seslerim bile. Öyle ki, size o kadar yakınken dahi bir engel çıkacak da sizi göremeyeceğim diye büyük bir korkuya kapılıyorum. Ancak sizi görünce rahat bir nefes alabiliyorum. Ancak o zaman ayaklarımın karaya değdiğini hissedebiliyorum ve o anda bütün varlığımla size koşmak, bunca tasanın verdiği yorgunlukla dizlerinize kapanıp doya doya ağlamak istiyorum. Ama kendimi tutmak ve bunun için de yine ayrı bir gayret göstermem gerekiyor. Ne bir derdimi dökebiliyor, ne de bir an rahat edebiliyorum. Benim bu tedirgin durumumdan sıkıldığınızı, hatta buna kızdığınızı bakışlarınızdan seziyorum. Hiç olmazsa beni sevdiğinizi söylediğiniz o tatlı saatler sanki yerini anlaşılmaz bir sıkıntıya bıraktı. Zaman böylece geçip gidiyor ve çok geçmeden yeni dostlar ediniyorsunuz. Onları hiç unutmuyorsunuz. Benim biraz daha kalmam için bir gayret de sarfetmiyorsunuz. Evinize yabancılar geliyor. Artık size bakmak bile yasak oluyor. İçime düşen şüphelerden kaçıp kurtulmak istercesine acele kalkıp gidiyorum. Sizden ayrıldığım zaman kendimi daha tedirgin, daha bedbaht hissediyorum. Korkunç bir yalnızlığa gömülüyor, tutunacak bir dal bulamıyor, huzursuzluk içinde çırpınıp duruyorum."

Ellenore'u o zamana kadar kimse böylesine sevmemişti. Gerçi P ... kontu ona gerçekten sevgi ve şefkat gösteriyor, onun gerek karakteri gerekse sadakatı dolayısıyla büyük bir minnet ve

saygı hissi besliyordu, ama yine de bütün davranışlarında nikâh dahi yapmadan kendisiyle birlikte yaşamayı kabul etmiş bir kadına üstünlük tasladığı seziliyordu. Etrafın dilini tutmak için resmen nikâh yapması da mümkündü. Ama birşeyin söylenmemesi demek o şeyin hiç düşünülmemesi demek değildir. Kaldı ki mevcut olan bir düşünce söylemeden de sezilebilir. Ellenore kendisini böylesine sevdiğimi, onun için deli olduğumu, bu öfkeli, huysuz ve sitemkâr tutumumun bundan ileri geldiğini o zamana kadar bilmiyordu. Bu yüzden hep bigâne kalması his ve düşüncelerimi büsbütün körüklüyordu. Bazan onu korkutacak kadar hiddetleniyor sonra yine munis, müşfik bir hal alıyor ve onu taparcasına sevdiğimi hissediyordum. Onu ilahî bir varlık gibi görüyordum. Bu sevgi ona ne kadar cazip geliyor idiyse, kendisini aşağılanmış görmekten de o kadar korkuyordu. Nihayet o da tam anlamıyla kendisini bana verdi.

Fakat bir adam kurduğu bir aşk ilişkisinin ilk anlarında bu ilişkinin ebediyen süreceğine inanmıyorsa, elde ettiği kadının kollarında iken bunu gelip geçici birşey olarak görüp bir gün onu terkedebileceğini düşünüyorsa, o adamın vay haline! Kalbinin sesine uyan bir kadında, o anda, insana tesir eden ve âdeta ulvî gibi görünen bir şeyler oluyor. Ama insanı bu gibi ilişkilere iten şey o anda alınan haz değil, içgüdü veya duygular da değil. Sadece toplumun bizi alıştırdığı, ne yapıp yapıp başarılı görünme gayreti ve geçirilen tecrübelerin yarattığı düşünce biçimi. Ben de Ellenore'a sahip olduktan sonra ona karşı eskisine kıyasla yüz misli daha büyük bir sevgi ve saygı duydum. Artık herkesin içinde kasıla kasıla dolaşıyor, diğer erkeklere "ben sizden üstünüm" der gibi bakıyordum. Nefes almak bile benim için başlı başına bir zevk olmuştu. Bu umulmadık nimeti, bu büyük nimeti bana bahşettiği için yaradana şükrediyordum.

BÖLÜM IV

Aşk denen bu sihirli duyguyu kim anlatabilir ki! Tabiatın bize bahşettiği bir lütuftur bu, bir inanıştır; aniden doğan, hayat boyu süren ve sanki hayatın sırrını açıklayan bir güneştir; en önemsiz şeyleri bile insanın gözüne güzel gösteren meçhul bir güçtür; nasıl geçtiğinin farkına bile varılmayan, ama ruhumuzda derin bir saadet izi bırakan tatlı ve güzel saatlerdir; sebebi bilinmeksizin insanın ruhuna dolan, muhabbet ve heyecanla karışık çılgın bir sevinçtir; seninle beraberken bir zevk, ayrı iken bir ümittir; basit işlerden bir sıyrılma, bizi çevreleyen herşeyden üstün olmadır; nerede olursak olalım artık hiç kimsenin bize ulaşamayacağı hissini veren bir inançtır; her düşünceyi keşfettiren ve her heyecana karşılık verilmesini sağlayan karşılıklı bir anlayıştır; aşk hissedilmesi kolay, ama anlatılması zor, tatlı bir duygudur.

P ... kontu acil işleri yüzünden altı hafta kadar uzaklaşmak zorunda kaldı. Bu süreyi hemen hemen hep Ellenore'un yanında geçirdim. Yaptığı fedakârlıktan dolayı bana olan bağlılığı daha da artmış gibiydi. Ne zaman gitmek istesem beni alakoymaya çalışıyor, ne zaman dışarı çıkacak olsam, dönüş saatimi soruyordu. İki saatlik bir ayrılığa bile tahammülü yoktu. Dönüş saatimi büyük bir titizlikle kendisi ayarlamasına rağmen yine de endişe içindeydi. Ellenore'un bu hallerinden hoşlanıyordum, minnettardım, mesuttum. Bununla beraber günlük hayatın gereklerini keyfimize göre değiştirmek mümkün değildi. Bazan bütün adımlarımı önceden hesaplayarak attığım için bütün saatlerim sayılı olduğundan huzursuzdum. Teşebbüslerimi çabuklaştırmak, ilişkilerimin çoğunu koparmak zorundaydım. Ahbaplarım, normal

bir durumda reddetmek için hiçbir sebep ileri süremeyeceğim bir eğlenceye davet ettikleri zaman ne cevap vereceğimi bilemiyordum. Ellenore'un yanındayken hiç de ilgi duymadığım sosyal hayatın bu zevklerini kesinlikle özlemiyordum; fakat serbest olup bu zevkleri kendiliğimden reddetmeyi isterdim. Her seferinde saatin geldiğini, beni endişe ve merak içinde beklediğini düşünmeden, sırf kendi isteğimle onun evine gitmek benim için daha büyük zevk olurdu. Üzüldüğü yolunda kafamdaki düşüncenin, ona kavuşmak saadetine karışmasını istemiyordum. Şüphesiz Ellenore hayatımın büyük bir zevkiydi. Ancak artık bir gaye olmaktan çıkmıştı. Sadece ona bağlıydım. Hepsi o kadar. Zaten benim yüzümden dedikodu konusu olmasından çekiniyordum. Devamlı yanında oluşum adamlarını ve çocuklarını şaşırtabilir, bu insanlar beni gözetleyebilirlerdi. Hayatını altüst ettiğim düşüncesiyle içim titriyordu. Ebediyen birbirimize bağlı kalamayacağımızı bildiğim için dirlik ve düzenine saygı duymak benim için kutsal bir görevdi. Bu sebeple ona sevgimden emin olmasını söyleyerek, tedbirli davranması için tavsiyelerde bulunuyordum. Fakat böyle nasihat ettikçe beni daha az dinler olmuştu. Bir yandan da onu üzmekten son derece korkuyordum. Yüzünü ne zaman kederli görsem, bütün isteklerini yerine getiriyor, ancak benden memnun olduğu zamanlar kendimi rahat hissedebiliyordum. Kısa bir süre için uzaklaşmam gerektiği konusunda ısrarla durup yanından ayrıldığım zamanlar ise kederli hali gözümün önünden hiç gitmiyordu. Her dakika yeniden artan ve sonunda dayanılmaz bir hal alan vicdan azabı nöbetlerine tutuluyordum. Sonra uçarcasına ona koşuyor, büyük bir zevk duyarak onu teselliye koyuluyordum. Fakat oturduğu eve yaklaştıkça üzerimdeki bu acaip hakimiyetine karşı duyduğum öfke, öteki duygularımı bastırıyordu. Ellenore da çok sinirliydi. Başka hiç kimseye duymadığı duyguları bana beslediğine inanıyordum. Daha evvelki ilişkilerinde çekilmez derecede bağımlı yaşadığı için kalbi kırıktı. Tam bir eşitlik içinde olduğumuzdan benimle beraberken çok huzurluydu. Hiçbir hesabın, hiçbir menfaatin karışmadığı bir aşkla kendini yücelmiş görüyordu. Beni sadece kendim için sevdiğinden de emin olduğumu biliyordu. Fakat beraber olduğumuz za-

manlar kendini tamamıyla bana bırakıverdiği için hiçbir hareketini benden saklamıyordu. Mesela, ona beklediğinden daha erken kavuşmanın sabırsızlığı ile odasına girdiğim zamanlar, onu kederli veya öfkeli buluyordum. Ellenore'dan uzaktayken onun benden uzakta olduğu için ıstırap çektiğini düşünerek ben de iki saat azap duymuştum. Şimdi de onu sakinleştirinceye kadar yanında iki saat daha acı çekiyordum.

Buna rağmen bedbaht değildim; aşırı da olsa sevilmenin tatlı olduğunu düşünüyor, ona iyilik ettiğimi de hissediyordum. Saadeti benim için elzemdi. Ben de kendimi onun saadeti için elzem görüyordum. Zaten kafamda belli belirsiz bir düşünce de vardı. İlişkimizin devam etmesi mümkün değildi. Bu birçok bakımlardan üzücü bir düşünceydi ama yorgun, sabırsız ve sinirli olduğum zamanlar beni yatıştırmaya yarıyordu.

Ellenore'un P ... kontu ile olan ilişkisini, aramızdaki yaş farkının nispetsizliğini, sosyal durumlarımız arasındaki farkı ve birçok sebeplerle geciktirdiğim fakat yaklaşmakta olan ayrılık zamanını düşünüyordum. Bunun sonucu olarak elimden geldiği kadar onu mesut etmeye ve kendim de mesut olmaya çalışıyor, bu güzel yıllardan emin olarak mücadeleyi bırakıyor, günümü gün etmeye bakıyordum.

P ... kontu seyahatten döndü. Ellenore'la aramızdaki ilişkiden şüphelenmekte gecikmedi. Beni her geçen gün biraz daha soğuk ve asık bir yüzle karşıladı. Ellenore'a kesin bir dille karşılaşacağı tehlikelerden bahsettim. Birkaç gün olsun ziyaretlerime ara vermeme müsaade etmesi için yalvardım. Şöhretini, servetini ve çocuklarını düşünmesi lazım geldiğini söyledim. Uzun zaman ses çıkarmadan beni dinledi; yüzü ölü gibi sapsarı kesilmişti. "Şu veya bu şekilde yakında gideceksiniz" dedi, "bir an önce ayrılmaya çalışmayalım; benim için üzülmeyiniz. Günler, saatler kazanmaya bakalım. Evet, bana lazım olan sadece günler, saatlerdir Adolphe; içime doğuyor, sizin kollarınızda öleceğim".

Böylece, hep endişe içinde, Ellenore hep kederli, P ... kontu ise sessiz ve kaygılı, eskiden olduğu gibi yaşamaya devam ettik. Nihayet beklediğim mektup geldi. Babam yanına dönmemi

emrediyordu. Mektubu Ellenore'a götürdüm. Okuyup bitirdikten sonra, "ne çabuk!" dedi, "ben bu kadar erken olacağını sanmıyordum." Sonra göz yaşları içinde elini tuttu, "Adolphe" dedi, "sizsiz yaşayamayacağını görüyorsunuz. Geleceğim hakkında hiçbir fikrim yok, ama yalvarırım hemen gitmeyiniz. Kalmak için bahaneler bulunuz. Babanızdan altı aylık bir süre daha isteyiniz. Altı ay çok uzun bir zaman mı sanki?" İtiraz etmek istedim. Fakat Ellenore öyle acı acı ağlıyordu, öyle titriyordu, yüzünde öyle acı bir ıstırabın izleri vardı ki sözlerime devam edemedim. Ayaklarına kapandım, kollarıma aldım, aşkıma güvenmesini söyledim ve babama mektup yazmak üzere dışarı çıktım. Gerçekten de Ellenore'un ıstırabının etkisiyle babama bir mektup yazdım. Hemen dönmemek için bin türlü sebep gösterdim. Göttingen şehrinde takip edemediğim bazı derslere D ... şehrinde devam etmenin faydalı olacağını belirttim. Mektubu postaladıktan sonra büyük bir istekle müspet cevabı beklemeye başladım.

Akşam yine Ellenore'a gittim. Bir mindere oturmuştu. P ... kontu şöminenin yanında ve ondan epeyce uzaktaydı. İki çocuk ise odanın dip taraflarında, oyun oynamıyorlardı; yüzlerinde, çocukların sebebini anlamadıkları bir karışıklık ve telaş karşısında duydukları hayret ifadesi vardı. Bir işaretle Ellenore'a istediği şeyi yaptığımı anlattım. Gözleri sevinçle parladı, ama bu parlaklık hemen kayboluverdi. Hiçbirimiz konuşmadık. Bu sessizlik üçümüzü de sıkmaya başladı. Nihayet kont "gitmek üzere olduğunuzu söylediler" dedi, "sizin yaşınızda bir insan bir mesleğe sahip olmaya girişmekte gecikmemeli." Ayrıca Ellenore'a bakarak ekledi, "belki de burada herkes benim gibi düşünmüyor"

Babamın cevabı gecikmedi. Mektubu açarken, itiraz ederse Ellenore'a vereceğim acıyı düşünüyordum ve içim titriyordu. Hatta acısını aynı üzüntüyle paylaşacağını sanıyordum. Kabul ettiğini okuyunca, birdenbire aklıma yolculuğum geciktiği zaman ortaya çıkacak bütün mahzurlar geliverdi. Kendi kendime "altı ay daha sıkıntılı ve baskılı bir hayat yaşayacağım!" diye haykırdım. Altı ay daha bana dostluk gösteren bir adamın şerefiyle oynayacak, beni seven bir kadını lekelemeye devam edeceğim. Belki de

rahat ve itibar görerek yaşayabileceği biricik sosyal yerini tehlikeye sokmuş olacağım. Babamı da aldatıyorum, ama niçin? Eninde sonunda kaçınılmayacak ıstıraba bir an meydan okuyamadığım için mi? Bu ıstırabı her gün damla damla çekmiyor muyuz? Ellenore'a sadece kötülük etmiş oluyorum. Şimdiki duygularım ona yetmiyor. Ona saadet veremeden kendimi feda etmiş oluyorum. Bana gelince, burada hiçbir işe yaramadan yaşıyorum, hürriyetime sahip değilim, tek serbest anım, rahat nefes alabilecek tek bir saatim yok. Kafamda bu düşüncelerle Ellenore'un kapısından içeri girdim. Yalnızdı. "Altı ay daha kalacağım" dedim.

– Bu haberi neden böyle soğuk bir şekilde veriyorsunuz?

– İnanın bana, bu gecikmenin doğuracağı sonuçlardan ikimiz adına da korkuyorum.

– Bana, hiç olmazsa sizin için pek üzücü olmayacak gibi geliyor.

– Ellenore, çok iyi biliyorsunuz ki ben sadece kendimle meşgul değilim.

– Başkalarının saadetiyle de pek meşgul olduğunuz yok.

Aramızda bir fırtına kopacağa benziyordu. Ellenore sevincini paylaşmam gerektiğini düşünerek üzüntülerimi duyunca içerlemişti. Ellenore önceki kararlarını değiştirmeyi başarınca ben de üzülmüştüm. Bunun üzerine tartışmamız şiddetlendi. Karşılıklı sitemlerde, serzenişlerde bulunduk. Ellenore beni kendini aldatmak, geçici bir heves olarak görmekle suçladı. Kontu kendisinden soğutmuş, herkesin gözünde bütün hayatı boyunca kurtulmaya çalıştığı o karışık duruma yeniden düşürmüştüm. Sırf ona itaat etmek, sırf onu üzmemek için yaptıklarımı bana karşı kullandığını görünce çok kızdım. Onun yanında baskı altında yaşamaktan, hiçbir şey yapamadan gençliğimi tüketmesinden, her işime zor kullanarak yönlendirmesinden şikayet ettim. Ben böyle konuşurken hüngür hüngür ağlamaya başladı. O zaman durdum, sözlerimi geri aldım, dediklerimi inkar ettim, açıklamaya çalıştım; fakat ilk darbe inmiş, ilk engel aşılmıştı. Birbirimize tamiri imkânsız sözler söylemiştik, ne kadar sussak bunları unu-

tamazdık. Bazı şeyler vardır ki insanlar uzun süre sözünü etmezler; ama bir defa da ettiler mi bu sürer gider. Böylece dört ay daha zoraki bir hayat sürdük. Bazan bu hayattan zevk aldığımız oluyordu. Fakat artık hiçbir çekiciliği kalmamıştı. Herşeye rağmen Ellenore benden ayrılmıyordu. En sert münakaşalarımızdan sonra bile sanki dünyanın en sakin ve en tatlı çifti bizmişiz gibi beni tekrar görmek için sabırsızlanıyor, görüşme saatlerimizi yine özenle ayarlıyordu. Sık sık Ellenore'un bu hale gelmesine sebep olduğumu düşündüm. Eğer ben de onun beni sevdiği gibi sevmiş olsaydım şimdi o da daha büyük bir sükûnet içinde olurdu. Belki de meydan okuduğu tehlikeleri düşünürdü. Daima ben tedbir aldığım için, tedbirin her türlüsünden nefret ediyordu. Fedakârlıklarını bana kabul ettirmekle vaktini geçirdiği için, bu fedakârlıkları hesapsızca yapıyordu. Yine bütün vaktini, bütün gücünü beni elde etmek için harcadığından, benden soğumaya vakit bulamıyordu. Yeniden tespit edilen yola çıkma tarihim yaklaşmaktaydı. İçimde üzüntü ve zevk karışımı birşey hissediyordum. Bu tıpkı ıstıraplı bir ameliyat sonunda kesin şifaya kavuşacak bir insanın duyduğu hisse benziyordu.

Bir sabah Ellenore bana bir pusula göndererek hemen kendisine uğramamı istedi. Pusulada "kont sizinle görüşmemi yasaklıyor" diyordu, "ama ben bu zalimce emre uymak niyetinde değilim; ben sürgünde bile bu adamın peşinden gittim, servetini kurtardım, bütün menfaatlerini korumak için ona hizmet ettim. Artık benden vazgeçebilir, ama ben sizden vazgeçmem." Aklımın yatmadığı bir tasarıdan onu vazgeçirmek için ne kadar gayret sarfettiğim kolayca tahmin edilebilir. Ona halkın kendisi için neler düşündüğünü anlattım. "Halk hiçbir zaman beni anlamadı" dedi, "on yıl boyunca görevlerimi hiçbir kadının yapamayacağı şekilde yaptım, ama yine de halk beni layık olduğum mevkide görmedi." Ona çocuklarını hatırlattım. "Benim çocuklarım M. de P... çocuklarıdır. M. de P... onların kendi çocukları olduğunu kabul etti ve onlara bakacak. Çocuklar sadece utancını paylaşmak zorunda kaldıkları bir anneyi unutmakla fazlasıyla memnun olacaklardır." dedi. Ricalarımı ısrarla tekrarladım. "Dinleyiniz" diye ekledi, "eğer kont ile ilişkilerimi kesersem benimle görüş-

meyi reddeder misiniz?" Beni titreten bir sertlikle kolumu tutarak tekrarladı: "Benimle görüşmeyi reddeder misiniz?" "Tabii ki hayır!" dedim. "Ayrıca siz ne kadar bedbaht olursanız ben de size o kadar büyük bir sadakatle bağlanacağım. Fakat düşününüz ki..." Sözümü kesti, "herşey düşünüldü. Biraz sonra dönecek, hemen buradan uzaklaşın ve bir daha dönmeyin".

Günün geri kalan kısmını anlatılmaz bir endişe içinde geçirdim. Aradan iki gün geçti fakat Ellenore'la ilgili tek bir haber çıkmadı. Ne olup bittiğini bilmediğim için canım sıkılıyordu, hatta onu göremediğim için üzülmeye başlamıştım. Bu üzüntüme kendim de şaşıyordum. Böyle olmakla beraber, onun hesabına, konttan ayrılmak hususunda alınış olduğum karardan vazgeçmesini arzu ediyordum. Tam kendimden hoşnut olduğum sırada bir bayan geldi ve elime Ellenore'dan bir not tutuşturdu. Bu notta Ellenore, filan sokaktaki falan evin falan katında beni beklediğini, gidip kendisini görmemi yazıyordu. Hemen dediği yere koştum; P... nin evinde kabul edemediği için benimle başka bir yerde son bir defa görüşmek istediğini sanıyordum. Fakat yanına vardığım zaman, onu bulunduğu evde, devamlı olarak yerleşme hazırlıkları yapar durumda buldum. Bana yaklaştı, memnun ve çekingen bir hali vardı. İçimden geçenleri gözlerimden okumaya çalıştığı belliydi. "Herşey bitti" dedi, "artık tam manasıyla serbestim. Şahsi servetimden yetmiş beş altınlık bir gelirim var, bu da bana yeter. Burada altı hafta daha kalacaksınız. Gittikten sonra belki bulunduğunuz yere gelebileceğim; belki de gelip beni tekrar görürsünüz". Sonra sanki cevap vermemden korkuyormuş gibi, yapmayı tasarladığı şeylerle ilgili bir sürü teferruattan bahsetmeye başladı. Mesut olacağına, benim için hiçbir fedakârlık yapmadığına, isteğim dışında serbestçe aldığı kararın kendi durumuna uygun olduğuna, çeşitli yollara başvurarak beni inandırmaya çalıştı. Söylediklerine yarım yamalak inandığı belli oluyordu. Benim söyleyeceklerimi dinlemekten korktuğu için konuştukça konuşuyor, itirazları ın onu yeniden bedbahtlığa sürükleyeceği anı geciktirmek için sözlerini uzattıkça uzatıyordu. İtiraz etmeyi hiç aklımdan geçirmedim. Fedakârlığını kabul ettim. Ayrıca bundan dolayı teşekkür de ettim. Bu yüzden memnun oldu-

ğumu söyledim, bununla da iktifa etmedim ve dönüşü güç bir kararla, onu hiçbir zaman terketmemenin benim için bir vazife olmasını her zaman arzuladığıma kendisini inandırdım. Kararsızlıklarımın, onun sosyal durumunu sarsan şeylere razı olmamı engelleyen bir nezaket duygusundan ileri geldiğini anlattım. Kısaca söylemek gerekirse, duygularımla ilgili olarak onda yer eden her türlü acıyı, her türlü korkuyu, her türlü üzüntüyü uzaklaştırmaya çalıştım. Bütün düşüncem buydu. Onunla bu şekilde konuştuğum sürece, bunun ötesinde bir gaye gütmüyordum; ayrıca verdiğim sözlerde de samimiydim.

BÖLÜM V

Ellenore ile P... kontunun ayrılıkları, halk arasında, tahmini hiç de güç olmayan bir tesir yarattı. Ellenore on yıllık sadakat ve bağlılığının semeresini bir anda kaybetti; herkesin nazarında mensup olduğu sınıfın, her aklına esen maceraya pervasızca atılabilen kadınlardan biri oldu çıktı. Çocuklarını terkedişi, ona hissiz bir anne gözüyle bakılmasına yol açtı. Namuslu tanınan kadınlar, kendi cinslerinin en başta gelen fazileti analık duygusu unutuldu mu, bunun yanı sıra bütün diğer faziletlerin de unutuluvereceğini tekrar tekrar anlatmaktan haz duyar oldular. Aynı zamanda, sırf beni kötülemek zevkinden mahrum kalmamak için ona acıyorlardı da. Ben kadınları baştan çıkaran bir adammışım, misafirperverliği bile istismar eden ve bir anlık zevk için, iki kişinin, hem de birine saygı göstermem ve diğerini kollamam gereken iki kişinin, huzurunu bozmaktan çekinmeyen bir nankörmüşüm. Babanın birkaç dostu bana ciddî şekilde ikaz ve tenbihatta bulundu. Benimle pek samimiyeti olmayan bazıları da birtakım dolambaçlı sözlerle beni tasvip etmediklerini ima ettiler. Gençler ise, aksine, kontun pabucunu dama attırmakta gösterdiğim maharete hayran kalmışlar ve bir türlü mani olamadığım şaka yollu sözlerle tebrik ettiler ve hep benim gibi hareket edeceklerine söz verdiler. Bir tarafta beni tenkit edenler, öte yanda bu utanç verici övmeler sebebiyle ne kadar üzüldüğümü tarif edemem. Eğer Ellenore'a gerçekten aşık olsaydım, herkes ikinizi de tutacaktı. Çünkü gerçek bir duygu öylesine güçlüdür ki, o duygu konuştuğu zaman, yanlış yorumlar ve sahte iltifatlar susar. Ama ben aşık filan değildim; sadece iradesi zayıf, gel deyince giden, iyilik bilir öylesine bir adamdım. Kuvvet alabileceğim, yürekten gelen bir his ve dü-

şüncem olmadığı için, bu konuda bir konuşma açıldığı zaman söyleyecek birşey bulamıyor ve konuşmayı kapatmaya çalışıyordum. Konuşma yine de uzayacak olursa, sert ve öfkeli bir şekilde lâfı kesiyor ve âdeta karşımdakilerle kavgaya hazır bir tavır takınıyordum. Gerçekten onlara cevap yetiştirmektense onlarla dövüşmeyi tercih ederdim.

Ellenore herkesin kendisine cephe aldığını farketmekte gecikmedi. P... kontunun, nüfuzunu kullanarak Ellenore ile dostluk kurmaya zorladığı iki kadın akrabası, kont ve Ellenore'un ayrılmaları konusunda en büyük patırtıyı koparmışlar ve o zamana kadar katı ahlak kurallarının ardında gizli kalmış kötü kalpliliklerini ortaya çıkarmışlardı. Erkekler Ellenore'la yine görüşüp konuşmaya devam ediyorlardı ama onların da konuşmalarında âdeta Ellenore'un artık güçlü bir hamisi bulunmadığını ve onu önemli kişi yapan evlilik bağının ortadan kalktığını hissettiren lâubali bir tavır ve ifade vardı. Onu ziyarete gelen erkeklerin kimisi eskidenberi tanıdıkları, kimisi de hâlâ güzel olduğu ve onun bu son hafifmeşrepliğinden cesaret alarak ona açıkça kur yapma fırsatı buldukları için geliyordu. Bu gibilerin hepsi de ona olan alâkasını haklı göstermeye çalışıyordu. Sanki böyle bir alâka ille bir mazerete muhtaçmış gibi... Kısacası, zavallı Ellenore, bütün hayatı boyunca kurtulmaya çalıştığı berbat bir duruma düşmüştü. Herşey, sanki onun kalbini kırmak ve gururunu incitmek için yarış ediyordu. Ellenore, kendisini terkedenlerin, onu küçümsedikleri için terkettiklerini, hâlâ görmeye gelenlerin ise, ondan istifade etmeyi ümit ettikleri için geldiklerini düşünüyordu. Yalnızlık ona ıstırap veriyor, ama topluluk içinde de yüzü kızarıyordu. Ha! Evet, şüphesiz onu benim teselli etmem, bağrıma basıp "gel bundan böyle sadece birbirimiz için yaşayalım, kadrimizi bilmeyen insanları unutalım" demem gerekirdi. Bunu denemedim değil. Ama sırf vazife icabı alınan bir karar ile ölmüş bir duygulu tekrar canlandırmaya çalışmak neye yarar.

Ellenore ve ben birbirimizin derdini bilmezlikten geliyorduk. O, kendisinden talep etmediğimi çok iyi bildiği bir fedakârlık sonucu uğradığı sıkıntıları bana açmaya cesaret edemiyordu,

ben ise önceden farkettiğim ama önlemeye gücümün yetmediği bir bahtsızlıktan sızlanmayı kendime yediremiyordum. Kısacası, ikiniz de kafalarımızı meşgul eden düşünceleri birbirimizden gizliyorduk. Sadece bol bol iltifatlar yağdırıyorduk. birbirimize aşktan, sevgiden söz ediyorduk, ancak sırıf başka şeylerden söz açılmasından korktuğumuz için aşktan bahsediyorduk.

Birbirini seven iki kişi arasında gizli birşey kalırsa, biri herhangi bir düşüncesini ötekine açamaz olmuşsa, beraberliğin tadı kaçar, saadet de kaybolur. Öfke, haksızlık ve hatta unutkanlık birşey değildir, zamanla düzelebilir, ama böyle birbirinden birşeyler gizlemek söz konusu olunca sevgi yozlaşır ve iki tarafın gözünde de değerini kaybeder.

İşin tuhafı şu ki, bir yandan Ellenore hakkındaki en küçük imayı büyük bir öfke ile reddederken kendi konuşmalarımda ona haksızlık etmiş oluyordum. Onun isteklerine tâbi olmuştum. Ama öte yandan da kadın hakimiyetinden nefretle bahsediyordum. Hep kadınların zayıflığından, kaprislerinden, ağlayıp sızlayıp ille dediklerini yaptırmalarından dem vuruyor, en katı prensipleri sayıp döküyordum. Ben ki bir gözyaşına dayanamayan, onu üzgün görünce hemen yumuşayan ve yanımda olmasa bile, benim yüzümden çektiği acıyı hep görür gibi olan bir adamdım, yine de konuşmalarımda küçümseyici ve merhametsiz olmaktan kendimi alamıyordum. O derece ki, Ellenore'u açık açık methedişim bile benim genel konuşmalarımın yarattığı intibayı silmiyordu. Herkes benden nefret ediyor ve ona acıyordu. Ama bu onun takdir edilmesi demek değildi; aşığına, kendi cinsine yani kadınlara daha fazla değer verme duygusu ve sevgiye de daha fazla saygı gösterme duygusu telkin edemediği için ona kızıyorlardı.

P ... kontundan ayrıldığından beri Ellenore'u sık sık ziyarete gelen bir adam vardı. Ona mütemadiyen aşkından, sevgisinden bahsettiği ve hatta sarkıntılıkta bulunduğu için Ellenore'un bir daha evine kabul etmemek zorunda kaldığı bu adam onun hakkında küçük düşürecek şekilde konuşuyordu; buna tahammül edemedim ve adamla dövüştüm. Onu tehlikeli şekilde yaraladım

ama ben de yaralandım. Bu hâdiseden sonra beni gördüğü zamanın Ellenore'un yüzünde beliren şaşkınlık, dehşet, minnettarlık ve sevgi karışımı ifadeyi anlatamam. Bütün ricalarıma rağmen, geldi benim evime yerleşti ve iyileşinceye kadar yanımdan bir dakika bile ayrılmadı. Gündüzleri bana birşeyler okuyor, gece yarılarına kadar başucumda bekliyordu. En küçük bir hareketimi bile dikkatle takip ediyor, bir dediğimi iki etmiyordu. Bana gösterdiği bu içten alâka ona âdeta ayrı bir güç, kabiliyet kazandırıyordu. Durmadan bana birşey olursa yaşayamayacağını söylüyordu. Ben ise, bir taraftan onun bu derin sevgisiyle dolarken öte yandan da vicdan azabından kıvranıyordum. Onun bu sadakat ve şefkat dolu bağlılığına layık olabilmek için bende ne vardı acaba?.. Ben onun için ne yapabilmiştim? Düşündüm, kafamda eski hatıraları kurcaladım, muhayyileye, hatta akla başvurdum, vazife duygusu dedim. Nafile... Öte yandan durumumuz son derece nazikti; ileride nasıl olsa ayrılmak zorundaydık; belki de koparamadığım bir bağ karşısında isyan hissi duyuyordum. Bütün bunlar içimi kemirirken bir yandan da ondan saklamaya çalıştığım nankörlüğüme kızıyordum. Halbuki onun sevgiye, sevilmeye ne kadar ihtiyacı vardı. Bu yüzden sevgimden şüphe ettiğini, bana inanmadığını hissettiğim zamanlar son derece üzülüyordum. Fakat inandığı zamanlar da daha az üzülmüyordum. Onu kendimden daha iyi buluyor, ona layık biri olmadığımı düşünüyordum. Kendimden nefret ediyordum. Sevip de sevilmemek çok zordur. Büyük bir bahtsızlıktır mutlaka, ama sevilip de sevememek ondan da beter. Onun bensiz mesut olacağını bilsem Ellenore için tehlikeye attığım hayatımı tamamen feda edebilirdim.

Babamın bana tanıdığı altı aylık süre sona ermişti; artık memlekete dönmem gerekiyordu. Ellenore hiç itiraz etmedi. Biraz daha kalmamı da istemedi. Sadece iki ay sonra onu tekrar görmeye geleceğime veya kendisinin benim yanıma gelmesine müsaade edeceğime dair söz vermemi istedi. Ben de yemin ederek söz verdim. Onun kendisiyle mücadele ettiği ve ıstırabını belli etmemeye çalıştığı o anda nelere söz vermezdim ki... Benden kalmamı isteyebilirdi; döktüğü gözyaşları karşısında onun isteğini yerine getireceğimi biliyordum. Beni hiç zorlamadığı için min-

nettarlık duyuyor ve bu yüzden onu daha çok seviyordum. Aslına bakılırsa, böylesine fedakârlık gösteren bir varlıktan ayrılmak bana da zor geliyordu. Ne de olsa uzun süren bir ilişki insanda mutlaka birşeyler bırakıyor ve farkında olmadan hayatın bir parçası haline geliveriyor. Ondan sonra da insan, uzakta olunca, sükûnetle bu ilişkilere artık bir son vermeyi kararlaştırıyor, bu kararını tatbik edeceği günü sabırsızlıkla beklediğini sanıyor, ama gün gelip çattı mı bu sefer de dehşete kapılıyor. İnsan kalbinin tuhaflığı bu işte; insan hoşlanmadan yanında kaldığı birisinden bile ayrılırken üzülmeden edemiyor.

Memlekete döndükten sonra ona muntazaman mektup yazdım. Bir yandan mektuplarımın onu üzmesinden korkuyor öte yandan da hissiyatımı anlatmak istiyordum. Beni anlamasını ama üzülmeden anlamasını istiyordum. Aşk kelimesi yerine sevgi, dostluk ve bağlılık kelimelerini kullanabildiğim zaman âdeta seveniyordum, ama bu sefer de Ellenore bunları okurken gözlerimin önüne yüzünün alacağı hüzünlü ve yalnızlık belirten ifade geliyordu ve bir iki sayfalık soğuk ve ölçülü sözden sonra yine onu aldatır şekilde alelacele birkaç ateşli sevgi ve şefkat kelimesi sıkıştırıyordum. Böylece onu ferahlatmaya yetecek kadar değil ama kandırmaya yetecek kadar birkaç cümle sarfediyordum. Bu öyle tuhaf bir sahtekârlıktı ki, bu sahtekârlığı başardığım zaman bile işin ucu yine bana dokunuyor, sıkıntılarımın uzayıp gitmesinden başka bir işe yaramıyor ve durum çekilmez bir hal alıyordu.

Artık günleri sayıyordum; saatler geçiyordu. Endişeliydim. Vaadimi yerine getirme zamanı yaklaşıyordu. Keşke biraz daha zaman olsaydı. Çünkü Ellenore'u görmeye gitmek pek mümkün görünmüyordu. Ellenore'un da bizim oturduğumuz şehre yerleşmesi mümkün değildi. Evet, samimi olmak gerekirse böyle bir imkân belki bulunabilirdi ama galiba ben istemiyordum. Burada başıma buyruk olarak sürdüğüm sakin hayatı, onun sevgisinin beni mahkum edeceği telaşlı, koşturmacalı ve sıkıntılı hayatla mukayese ediyordum. Serbest olmak, kimse karışmadan gidip gelmek, sokağa çıkmak pek iyi oluyordu. Bir bakıma, başkalarıyla, onun aşkıyla uğraşmak zorunda kalmadan başımı dinle-

yebiliyordum.

Bütün bunlara rağmen, projemizden vazgeçmeyi arzu ettiğimi Ellenore'a hissettirmekten çekiniyordum. Ellenore ise mektuplarımdan babamın yanından ayrılmamın zor olacağını anlamıştı. Mektubunda buraya gelme hazırlığı içinde olduğunu yazıyordu. Uzun süre onu bu kararından vazgeçirmeye çalışmadım. Gel de demiyordum. Sadece yarı anlaşılır yarı anlaşılmaz bir ifade ile onu bilmekten ve - ilave ediyordum - onu mesut etmekten daima memnunluk duyacağımı yazıyordum. Bu çapraşık ve zoraki ifadelerin ne kadar muğlak olduğunu gördükçe içim sızlıyor ama daha açık bir ifade kullanmaktan da korkuyordum. Sonunda ona herşeyi açık açık söylemeye karar verdim. Bunu yapmalıydım. Vicdanımın sesini dinlemeli ve bu zayıflığımı yenmeliydim. Sonra onun, böyle hep tedirgin olmaktansa bundan böyle artık rahata kavuşacağını düşünerek biraz daha cesaret bulmaya çalıştım. Odamın içinde bir aşağı bir yukarı dolaşıyor ve söylemeyi tasarladıklarımı yüksek sesle tekrarlıyordum. Ama henüz sadece birkaç cümle yazmıştım ki ifademde bir değişiklik meydana geldi. Söyleyeceğim kelimeleri taşımaları gereken anlama göre değil de yaratacakları tesire göre tasarladım. İradem hilafına fevkalade bir güç elime hâkim oldu ve Ellenore'a gelişini birkaç ay ertelemesini yazdım. Ne düşündüğümü de belirtmedim. Mektubumda samimiyetten eser yoktu. İleri sürdüğüm görüşler zayıftı, çünkü hakikat değildi.

Ellenore çok sert bir cevap verdi. Onu görmek istemediğime bayağı içerlemişti. Ne istiyordu benden? Sadece benim yanımda yabancı bir misafir gibi yaşamak. Kimsenin tanımadığı koca şehrin göbeğinde, kimsenin bilmediği bir yerde kalırsa bundan korkacak neyim olabilirdi. O benim için servet, çocuk, itibar, nesi varsa hepsini feda etmişti. Bunun karşılığı olarak benden istediği şey sadece bir cariye gibi yolumu beklemek, her gün benimle birkaç dakika geçirmek, ona ayırabileceğim birkaç dakika ile mesut olmak. İki aydır yokluğuma tevekkül ile katlanmıştı. Hem de bunu kendisi gerekli gördüğü için değil, sadece ben istiyorum diye... Bir de bizzat benim tespit ettiğim geliş tarihini, günleri iple çekerek beklediği halde, o gün gelip çatınca geliş ta-

rihini yeniden erteliyor ve ona yeniden acı çektiriyordum. O yanılmış olabilir, bütün hayatını katı ve duygusuz bir adama hasretmiş bulunabilirdi. Ben istediğimi yapmakta serbesttim ama, benim için herşeyini kaybetmiş bir insan olarak onu böyle tek başına bırakıp acı çektirmeye hakkım yoktu.

Ellenore bu mektubu yolladıktan az sonra da kendisi geldi ve geldiğini bana haber verdi. Ben de çok sevinçli görünmeye kesin kararlı olarak yanına gittim. Gönlünü almak ve geçici bir zaman için dahi olsa onu bahtiyar ve huzurlu kılmak için sabırsızlanıyordum. Ama o bana iyice kırılmıştı. İnanmadığını belli eden bakışlarla beni süzüyordu. Az sonra yapmacık gayretimi yüzüme vurup hatalarımı sayıp dökerek gururumu yaraladı ve hakaret etti. Aczimi ileri sürerek hakkımda öyle sözler söylüyordu ki, daha önce kendime kızarken bu sefer ona daha çok sinirlendim. Neticede ikimiz de büyük bir öfkeye kapılıp bütün nezaket kaidelerini unuttuk ve birbirimize ağzımıza geleni söylemeye başladık. Biri bizi görse ikimizi de kudurmuş sanırdı. birbirimize âdeta kin ve nefret kusuyorduk; o ve ben, yani şu dünyada birbirini en iyi yalnız kendileri tanıyan ve dolayısıyla da birbirinin hakkını teslim etmesi, anlaması ve teselli etmesi gereken iki bedbaht yaratık, birbirini parçalamaya hazır iki düşman olup çıkıvermiştik.

Üç saat süren bu kavgadan sonra, hayatımızda ilk defa birbirimize herhangi bir açıklama yapmadan ve birbirimizin gönlünü almadan ayrıldık. Ellenore'un yanından henüz uzaklaşmıştım ki öfkemin yerini derin bir üzüntü aldı. Olup bitenler beni âdeta şaşkına çevirmişti. Aptala dönmüştüm. Ona söylediklerimi düşündükçe hayretler içinde kalıyordum. Niçin böyle davrandığımı bir türlü anlayamıyordum. Bana böylesine kendimi kaybettiren şeyi yine kendimde arıyordum.

Vakit artık çok geç olmuştu. Tekrar Ellenore'un yanına dönmeye cesaret edemedim. Onu yarın görürüm diyerek babamın evine gittim. Ev çok kalabalıktı, dolayısıyla da kalabalıkta bir kenara çekilip üzüntümü gizlemek kolay oldu. Herkes gittikten sonra babam yanıma geldi ve "kontun eski metresinin bu şehirde olduğunu söylediler. Ben seni hep serbest bıraktım ve hiçbir

zaman ilişkilerine karışmadım ama senin yaşında birinin böyle bir metresi bulunması hiç doğru değil. İtiraf edeyim ki onun bu şehirden uzaklaşması için tedbir aldım" dedi. Sözünü bitirir bitirmez de yanımdan uzaklaştı. Odasına kadar onun arkasından gittim; bana çekilip gitmemi işaret etti. "Baba" dedim, "Allah şahidimdir ki Ellenore'u ben çağırmadım. Yine Allah şahidimdir ki ben onun mesut olmasını isterim. Onu bir daha hiç görmemek pahasına da olsa. Ama yapmak istediğiniz şeyi bir kere daha düşünün, çünkü beni ondan ayırayım derken büsbütün bağlayabilirsiniz".

Sonra hemen, seyahatlarimde bana refakat etmiş olan ve Ellenore'la ilişkimi bilen bir uşağı evime çağırdım ve babanın bahsettiği tedbirlerin neler olduğunu mümkünse hemen öğrenmekle görevlendirdim. Gitti ve iki saat sonra geri döndü; babamın sekreteri, şehri terketmesi için verilen emrin, muhtemelen ertesi gün Ellenore'a ulaşacağını ona gizlice söylemiş. "Ellenore kovuldu demek!" diye haykırdım. "Hem de böyle yüz karası bir şekilde. Sadece beni görmek için gelmiş olan ve buna karşılık kalbini kırarak gözyaşı döktürdüğüm Ellenore kovuldu demek! Kendisine haram ettiği, şeref ve haysiyetinin yok olmasına sebep olduğum şu dünyada tek başına kalan bedbaht, biçare Ellenore şimdi nereye gidecek, nerede avunacak? Derdini kimlere anlatacak? Hemen kararımı verdim. Uşağı çağırdım. Bol para verip bir sürü vaadlerde bulunarak derhal gidip bir araba kiralamasını istedim. "Araba sabah saat altıda şehrin kapısında hazır olsun" dedim. Ellenore'la ebediyen birlikte olmak için bir sürü projelerim vardı. Artık onu eskisiyle kıyaslanamayacak bir şekilde seviyordum. Kalbim ona geri dönmüştü; onu korumak bana gurur veriyordu. Bir an önce kollarıma almak arzusu ile yanıp tutuşuyordum. Gönlüm onun aşkıyla dolmuştu. Kafam, kalbim ve bütün hislerimle âdeta altüst olmuştum. O anda Ellenore beni terketmek istese ona engel olmak için ayaklarına kapanıp ölebilirdim.

Sabah oldu. Doğru Ellenore'a koştum. Geceyi ağlayarak geçirdiği için daha yataktan kalkmamıştı. Gözleri hala yaşlıydı. Saçları karmakarışık olmuştu. Beni görünce bir an şaşırdı. "Gel"

dedim, "gidelim buradan". Cevap vermek istedi. Ben yine tekrarladım: "Gidelim buradan. Şu dünyada benden başka hanin, benden başka dostun var mı?" O hâlâ direniyordu. Ben yine ilave ettim: "Yalnız şahsımla ilgili önemli sebeplerim var. Allah aşkına gel benimle" dedim ve kolundan tutup kaldırdım. Yol boyunca onu sevip okşadım, bağrıma bastım ve bütün sorularına sadece onu öpmekle cevap verdim. Nihayet olanları anlattım. "Babamın bizi birbirimizden ayırmak niyetinde olduğunu sezdim" dedim. "Ama sensiz mesut olamayacağımı hissettim. Bütün ömrümü sana hasradeceğim ve her türlü bağla sana bağlanacağım". Önce sonsuz bir minnet duydu. Fakat çok geçmeden anlattıklarımda tenakuzlar farketti. Israrları sonunda gerçeği benden öğrendi. Neşesi kaçtı, yüzü karanlık bir buluta büründü. "Adolphe", dedi, "kendi kendinizi aldatıyorsunuz. Çok cömertsiniz. Bana zülmedildiği için hiçbir fekakârlıktan çekinmiyorsunuz; bana aşık olduğunuzu sanıyorsunuz, halbuki bu sadece bir merhamet duygusundan ibaret". Sanki neden bu uğursuz şeyleri söyledi? Neden bilmek istemediğim bir sırrı bana açıkladı? Onun üzüntüsünü dağıtmak için kendimi zorladım. Belki de başardım, fakat gerçek ruhuma işlemişti, hızım kesilmişti. Fedakârlığımda devam etmeye kararlıydım, ama bundan dolayı artık kendimi bahtiyar hissetmiyordum. Daha şimdiden kafamda gizlemeye mecbur olduğum bir düşünce vardı.

BÖLÜM VI

Sınıra vardığımız zaman babama bir mektup yazdım. Mektubumda hem saygılı ve hem de biraz acı bir ifade kullanmıştım. Benim Ellenore'la olan ilişkimi kesmeye kalkarken güçlendirdiği için ona teşekkür etmedim. Ona kızıyordum. Mektubumda ancak Ellenore'u iyi bir yere yerleştirdikten ve bana ihtiyacı kalmadığına emin olduktan sonra terkedebileceğimi yazdım ve ayrıca durmadan Ellenore'la uğraşarak beni hep ona bağlı kalmaya zorlamaması için yalvardım. Sonra ne yapacağımıza, nereye yerleşeceğimize bir karar verebilmek için onun cevabını beklemeye koyuldum. "Yirmi dört yaşına vardın" diye cevap verdi. "Sana karşı artık zamanı geçmiş olan ve zaten hiçbir zaman kullanmadığım babalık otoritesine başvurmaya niyetim yok; hatta senin bu uzaklaşma teşebbüsünü elimden geldiği kadar görmezlikten geleceğim ve herkese benim emrim üzerine, benim işlerimi takip için seyahate çıktığın söylentisini yaymaya çalışacağım. Ayrıca bütün masraflarını da cömertçe karşılayacağım. Ama yaşadığın hayatın sana göre olmadığını çok geçmeden sen de anlayacaksın. Mensup olduğun aile, kabiliyetlerin ve sahip bulunduğun servet itibariyle, senin yerinin yersiz yurtsuz ve ne olduğu belirsiz bir kadının yanı olmaması gerekir. Senin de kendinden memnun olmadığın mektubundan belli. İnsanın böyle yüz kızartıcı bir durumu uzatmasında hiçbir fayda olmayacağını bilmelisin. Gençliğinin en güzel yıllarını boşu boşuna harcıyorsun ve bu telafisi bir daha mümkün olmayan bir kayıptır.

Babamın mektubunu okuyunca her tarafıma yüzlerce hançer saplanmışa döndüm. Bana dediklerini belki yüz defa kendi

kendime tekrarladım. Elle tutulur bir iş çıkarmadan karanlıkta akıp giden hayatımdan utandım. Keşke babam öyle bir mektup yazacağına sert ve kırıcı bir mektup yazsaydı, tehdit etseydi. O zaman tehdit eden tehlikelere karşı onu savunmak için güçlerimi toplamak gereğini duyardım. Ama hiçbir tehlike söz konusu değildi. Aksine kendi halime bırakılıyordum. Bu serbestliğin tek faydası herhalde bizzat seçtiğim boyunduruğa biraz daha sabırla katlanmamdı.

Nihayet Bohemya'nın küçük bir şehri olan Caden'e yerleştik. Kendi kendime, mademki Ellenore'un geleceği artık bana bağlı, öyleyse ona acı çektirmemem lazım diye düşünüyordum. Böylece zoraki de olsa, ona karşı en küçük bir memnuniyetsizlik göstermeyerek, içimdeki sıkıntı ve tasayı yapmacık bir neşeyle gizlemeyi başardım. Bu gayret bende beklenmedik bir tesir yarattı. Biz insanlar öyle değişken yaratıklarız ki, önce olmadığı halde varmış gibi gösterdiğimiz hisleri bir gün geliyor hakikaten duymaya başlıyoruz. Benimki de öyle oldu; gizlemeye çalıştığım üzüntülerin bir kısmını gerçekten unuttum. Devamlı yaptığım şaka ve latifeler gam ve kederimi sahiden dağıtıyordu. Ellenore'a söylediğim gûya sevgi dolu sözler ise yavaş yavaş içimi gerçek aşka benzer tatlı bir heyecanla doldurmaya başlamıştı.

Ara sıra tatsız hatıraların da kafamı meşgul ettiği olmuyor değildi. Bilhassa yalnız olduğum zamanlar büyük bir endişeye kapılıyor ve içine düştüğüm bu çemberden kurtulmak için acaip planlar tasarlıyordum. Ellenore mesut görünüyordu. Onun bu saadetini nasıl bozabilirdim? İşte beş aya yakın bir süre hep böyle geçti. Bir gün Ellenore'u biraz telaşlı gördüm. Sanki benden sakladığı bir derdi vardı. Ne derdi varsa bana söylemesi için uzun süre ısrar edince, verdiği karara karşı itiraz etmeyeceğime dair benden söz alarak P ... kontundan bir mektup aldığını itiraf etti. Kont davayı kazanmış. Ona yaptığı hizmetleri ve birlikte geçirdikleri on yılı şükranla anıyormuş. Ayrıca kont servetinin yarısını Ellenore'a bağışlamak istiyormuş. Ama bu Ellenore'la tekrar birleşebilmek için değilmiş; böyle bir birleşme artık zaten mümkün olamazmış ama Ellenore'un, onları birbirinden ayıran o nankör

ve işe yaramaz adamı, yani beni, bırakması lazımmış. "Mektuba cevap verdim" diye ekledi, "ama siz de tahmin edersiniz ki reddettim". Hiç tahmin etmez olur muyum? Ayrıca duygulandım da. Ama ne var ki Ellenore'un benim için yine fedakârlık etmiş olması iyice ümit kırıcıydı. Hiç itiraz etmedim. Birkaç kere karşı koyayım dedim ama dilim varmadı. Bunun üzerine biraz kafamı toplayıp ne yapmam gerektiği hususunda bir karar verebilmek için oradan ayrıldım. İlişkimizin sona ermesi gerektiğini gayet iyi biliyordum. Çünkü bu ilişki bana sıkıntı, ona ise gittikçe daha çok zarar veriyordu. Onun varlıklı bir duruma, dolayısıyla da bu dünyada varlıklı olunca ergeç ulaşılan itibara kavuşmasına tek engel bendim. Onunla çocukları arasında da yine tek engel bendim. Bu bakımdan kendimi mazur gösterebilecek bir husus göremiyordum. Bu şartlarda ona hak verdim. Bu benden yana bir alicenaplık değil bir zaaftı. Babama Ellenore'un bana ihtiyacı kalmadığı andan itibaren yine eskisi gibi serbest olacağımı vaad etmiştim. Nihayet bir meslek edinmek, bir iş sahibi olmak, insanların gözünde itibarlı ünvanlar kazanmak ve kabiliyetlerimi asaletime yakışır şekilde ortaya koymak zamanı artık gelmişti. Bu düşüncelerle ve P ... kontunun teklifini geri çevirmemesi için onu zorlamaya ve hatta gerekirse artık onu sevmediğimi dahi söylemeye kararlı olarak Ellenore'un yanına döndüm. "Sevgili dostum" dedim, "insan ne yaparsa yapsın bir gün mutlaka kadere boyun eğmek zorunda kalır. Toplum yasaları insan iradesinden daha güçlüdür. En güçlü duygular bile birtakım şartlar karşısında yok olur giderler. İnsanın kalbinin sesini dinleyip ondan öğüt alması boşadır. Er geç bir gün aklın sesini duymak zorunda kalır. Sizi, hem kendiniz ve hem de benim için uygun olmayan bir durumda daha uzun süre oyalamaya hakkım yok. Bunu, sizi de düşünsem, beni de düşünsem, yapmamalıyım." Ellenore'un yüzüne bakmadan yaptığım bu konuşmanın sonuna doğru fikirlerimin daha dağınık bir hale gelmeye başladığını ve kararımın da zayıfladığını hissettim. Kendimi toparlamaya çalışarak sözüme devam ettim: "Yine daima dostunuz olarak kalacağım ve sizi hep seveceğim. Birlikte geçirdiğimiz iki yıl hafızamdan hiç silinmeyecek. Bu yıllar, ebediyete kadar, hayatımın en güzel yılları olarak kala-

cak. Ama, bir duygu taşkınlığı, elde olmayan bir çeşit sarhoşluk olan ve herşeyi, her vazifeyi unutturan aşka gelince, Ellenore, artık o yok bende." Bunları söyledikten sonra yine gözlerim yerde, uzun süre onun cevabını bekledim. Sonra yüzüne baktım, Ellenore hareketsiz duruyor, boş gözlerle etrafındaki eşyalara bakıyordu. Elini tuttum, buz gibiydi. Elimi itti. "Ne istiyorsunuz benden?" dedi. "Şu dünyada yapayalnız değil miyim? Beni anlayan tek kimse var mı? Bana daha ne söyleyeceksiniz? Hepsini söylemediniz mi? Herşey bir daha geri gelmemek üzere bitmiş değil mi? Bırakınız beni, gidiniz; istediğiniz bu değil mi?" Yanımdan uzaklaşmak istedi. Sendeledi. Onu tutmayı denedim. Baygın bir halde ayaklarımın dibine düşüverdi. Hemen kaldırdım, sarıldım, öptüm, kendine gelmesini sağladım. "Ellenore" diye seslendim. "Kendinize geliniz, bana dönünüz. Size en müşfik sevgiyle bağlıyım. Seçiminizde kendinizi daha serbest hissetmeniz için sizi aldatmıştım." İnsanlar bazan o kadar kolay kanarlar ki bunun izahı mümkün değildir. Daha önce söylediğim bir yığın sözün yalanladığı bu basit sözler Ellenore'u kendine getirdi. İçine güven duygusu geldi. Bana defalarca aynı şeyleri tekrarlattı. Doya doya nefes alır gibi bir hali vardı. İkimizin olarak kabul ettiği kendi sevgisiyle yine kendisi mest oldu. P... kontuna aynı cevabı tekrar bildirdi. Bense kendimi eskisinden daha çok zincire vurulmuş hissediyordum.

Üç ay sonra Ellenore'un durumunda yeni bir değişiklik olması ihtimali doğdu. Cumhuriyetlerdeki fesat komitelerinin ayaklanmalarıyla meydana gelen değişiklikler Polonya'da kendini gösterince Ellenore'un babası memleketine dönmek ve eski servetine kavuşmak imkânını buldu. Annesi Ellenore'u üç yaşındayken Fransa'ya götürdüğü için, kızını çok az tanımasına rağmen, onu yanına almak istedi. Kendisi sürgünde olduğu sürece hep Rusya'da kalmış, Ellenore'un maceraları belli belirsiz kulağına gelmişti. Ellenore onun tek çocuğu idi. Yalnızlıktan korkuyor, bakılmak istiyordu. Kızının oturduğu evi aradı. Bulur bulmaz da gelip ısrarla kendisiyle oturmasını istedi. Ellenore'un yüzünü bile gördüğünü hatırlamadığı babasına karşı gerçek bir bağ duyması imkânsızdı. Bununla beraber itaat etmenin vazifesi olduğunu da hissediyordu.

Böylece çocuklarına büyük bir servet temin etmiş, kendisi de davranışı ve başına gelen felaketler yüzünden kaybettiği mevkiye tekrar ulaşmış olacaktı. Fakat bana, ancak kendisine refakat edersem Polonya'ya gitmek istediğini söyledi. "Ben artık ruhumu yeni intibalara açacak yaşta değilim" dedi. "Babam benim için bir yabancı. Eğer burada kalırsam bir sürü başka insan hemen etrafımı çevirecek. O da aralarında aynı şekilde mesut olacak. Çocuklarım M. de P ... nın servetine sahip olacaklar. Bütün dünyanın beni kınayacağını biliyorum. Bana, - nankör bir evlat, duygusuz bir anne - diyecekler. Fakat çok çektim; el ne der ne demez diye soracak kadar genç değilim. Eğer kararımda katı bir taraf varsa bunda suçunuz olduğunu kabul etmelisiniz Adolph! Size güvenebilseydim, belki ileride sürekli ve tatlı bir birleşme düşüncesiyle acısı azalacak olan bir ayrılığa razı olurdum. Ama sizin istediğiniz şey, benim sizden iki mil uzakta, ailemin kucağında zenginlik içinde halimden memnun yaşamamdır. Bana aklı başında mektuplar yazacağınızı şimdiden biliyorum. Gönlümü param parça etmeye kalkacaksınız ki buna da razı olamam. Bütün hayatını feda ederek lâyık olduğum duyguları size ilham etmiş olmak benim için bir teselli değil. Fakat nihayet siz bu fedakârlığı kabul ettiniz. Zaten bana karşı davranışlarınızdaki burukluk ve ilişkilerimizdeki soğukluk beni yeterince üzüyor. Bana verdiğiniz acılara katlanıyorum ama kendi rızamla yenilerini çekmek istemem." Ellenore'un sesinde derin, etkileyici bir heyecandan çok, kuvvetli bir kararın habercisi olan buruk ve güçlü bir ton vardı. Bir süreden beri, benden birşey istediği zaman, daha istemeden reddetmişim gibi sinirleniyordu. Davranışlarıma hâkimdi ama mantığımın tasvip etmediğini biliyordu. Düşüncemin ta derinliklerine nüfuz ederek, oradaki onu bana karşı koymaya sevkeden gizli mukavemeti yoketmek istiyordu. Ona durumumdan, babanın arzusundan, kendi isteğimden bahsettim. Öfkelendim. Ellenore heykel gibi kımıldamadan duruyordu. Sanki aşk, bütün duygular içinde, en bencili, sonuç olarak da rencide edildiği zaman en az cömert olanı değilmiş gibi, Ellenore'un cömertliğini harekete getirmek istedim. Onun yanında kaldığım taktirde duyacağım bedbahtlığı belirttim ve tuhaf bir gayret sarfede-

rek onu yumuşatmaya çalıştım. Fakat elde ettiğim yegâne sonuç onu büsbütün kızdırmak oldu. Kendisini Polonya'da ziyaret edeceğime dair söz verdim. Ama heyecansız ve içimden gelmeden söylenmiş vaadlerimde o sadece, onu bir an evvel terketme konusundaki sabırsızlığını gördü.

Caden'daki ilk yılınız, durumumuzda herhangi bir değişiklik olmaksızın böylece sona ermişti. Ellenore, beni karamsar ve bitkin bir halde gördükçe önce çok üzülüyor, sonra da inciniyordu. Sitem ede ede ondan saklamak istediğim yorgunluğumu sonunda yine itiraf ettiriyordu. Bense beni kendi yönümden Ellenore'u memnun gördüğüm saadetime mal olan bir durumdan hoşlanmasına kızıyor ve hissettiklerimi kaçamaklı sözlerle ifade ederek keyfini kaçırıyordum. Böylece dolaylı sözlerle birbirimizi iğneliyor, genel itirazlarımızla her biriniz kendinizi haklı göstermeye çalışıyor ve sonunda ikimiz de susuyorduk. Çünkü, ikimiz de birbirimize neler söyleyeceğimizi biliyorduk ve bunları duymamak için sustuğumuzu biliyorduk. Bazan ikimizden biri boyun eğer gibi görünüyorsa da, bizi birbirimize yaklaştıracak olan fırsatları hep kaçırıyorduk. Yaralı ve evhamlı kalplerimiz bir türlü birleşemiyordu. Sık sık kendime neden bu üzücü duruma katlandığımı soruyordum. Cevabı yine kendim veriyordum. Ellenore'u bırakıp gidersem arkamdan gelecek ve böylece yeni bir fedakârlığa yol açmış olacaktım. Son bir defa onu mesut etmeyi, ailesinin yanına yerleştirirsem artık benden isteyeceği birşey kalmayacağını düşündüm. Tam ona birlikte Polonya'ya gitmeyi teklif etmeyi düşündüğüm sırada babasının ani ölüm haberini aldık. Bütün servetini Ellenore'a bırakmıştı. Fakat uzak akrabalar vasiyetnameden sonra yazılmış bazı mektupların, vasiyetnamede yazılanları tutmadığını ileri sürüyor ve mahkemeye vereceklerini söyleyerek tehdit ediyorlardı. Ellenore, babasıyla arasında çok az ilişki olmasına rağmen, ölümüne çok üzüldü. Babasını ihmal ettiği için kendini itham ediyordu. Çok geçmeden hatasını bana yüklemeye çalıştı. "En kutsal görevimi yerine getirmekten beni alakoydunuz" dedi. "Şimdi söz konusu olan şey yalnızca servetim. Onu da sizin uğrunuzda kolayca feda ederim. Şüphesiz yalnızca düşmanlarımla karşılaşacağım bir ülkeye yalnız gitmeyece-

ğim". "Ben" dedim, "sizin hiçbir vazifenizi ihmal etmenizi istemedim. Tam tersine, şunu kabul etmenizi isterim ki, kendi görevlerimi savsaklamamın benim için de güç birşey olduğunu düşünmelisiniz. Bana hiç böyle adil davranmadınız. Emrinizdeyim, Ellenore; sizin çıkarınız her düşünceye galip geliyor. Ne zaman isterseniz birlikte yola çıkarız".

Gerçekten de beraber yola çıktık. Eğlenceli bir yolculuk, gördüğümüz yeni şeyler, kendimizi de biraz zorlamamız, zaman zaman eski yakınlığımızı canlandırıyordu. Bizi birbirimize bağlayan uzun alışkanlık, birlikte yaşadığınız çeşitli olaylar, her kelimeyi, her davranışı bizi birdenbire geçmişe götüren hatıralarla bağlıyordu ve gece çakan şimşekler gibi ansızın istemediğimiz bir şekilde duygulanmanıza sebep oluyordu. Keza, kalbimizin hatıralarıyla yaşıyorduk. Bu hatıralar ayrılma düşüncesini üzücü gösterecek kadar güçlüydü, ama beraberliğimizden tat alamayacak kadar zayıftı. Bu türlü heyecanlara kendimi koyuveriyordum ve bu beni üzerimde yük gibi hissettiğim zorlanmadan bir parça kurtarıyordu. Ellenore'a, birazcık rahatlaması için, sevgimi ispatlamak isterdim ve hatta zaman zaman onunla sevgi dilinde konuştuğum oluyordu. Fakat bu heyecanlar ve bu sözler kuru ve solmuş yapraklara benziyordu. Sanki kökleri kesilmiş bir ağacın gittikçe azalan hayat suyuyla zorla beslenen yapraklar gibiydi.

BÖLÜM VII

Ellenore, ancak açtığı dava karara bağlandıktan sonra tam hak sahibi olmak kaydıyla, dava konusu olan mallarını kullanma hakkını daha Polonya'ya gelir gelmez elde etti. Babasından kalan mülklerden birine yerleşti. Benim babam ise yazdığı mektuplarda hiçbir meseleye açık seçik temas etmiyor, sadece seyahatimi hoş görmediğini belli eden birtakım dolambaçlı sözler sıralayıp duruyordu. "Bana gitmeyeceğim demiştiniz" diyordu, "gitmemeniz için bir sürü sebep bulunduğunu anlatmıştınız. Ama ben yine de sizin gideceğinizi gayet iyi biliyordum. Benim üzüldüğüm nokta şu ki, siz sırf hür olacağım diye hep istemediğiniz şeyleri yapıyorsunuz. Sizi yargılıyorum sanmayın. Çünkü iyi bilmediğim bir durum hakkında karar vermem esasen mümkün değil. Şimdiye kadar sizi hep Ellenore'un hamisi olarak düşündüm. Bu yüzden yaptığınız herşeyi, sebep ne olursa olsun, karakterinize uygun asil bir davranış olarak gördüm. Ama bugünkü durumunuz tamamen değişik. Yani artık siz onu değil, o sizi himaye ediyor. Ellenore'un evinde kalıyorsunuz. Onun ailesi içine soktuğu bir yabancısınız. Sizin seçtiğiniz bir durum bu. Birşey diyemem. Ama birtakım mahzurlar ortaya çıkabilir. Bunları elimden geldiği kadar gidermek isterim. Şu anda bulunduğunuz memleketteki bakanınız olan T ... baronuna sizin için bir tavsiye mektubu yazdım. Böyle bir tavsiyede bulunmuş olmamı uygun karşılayıp karşılamayacağınızı bilmiyorum ama bunu sadece iyi niyetle yapılmış bir gayret olarak görünüz. Babanıza karşı daima başarı ile müdafaa etmeyi bildiğiniz hürriyetinize bir tecavüz olarak kabul etmeyiniz.

Mektubu okuyunca kafamda doğan düşünceleri bir kenara

ittim. Ellenore'la birlikte oturduğumuz yer Varşova'ya yakındı. Bu şehre giderek T ... baronunu buldum. Baron beni dostça karşıladı. Polonya'da kalışımın sebepleri ve ileride neler yapmayı tasarladığım hakkında sorular sordu. Fakat ben bu sorulara verilebilecek doğru dürüst cevap bulamadım, bocaladım durdum. Bunun üzerine baron: "Sizinle" dedi, "açık konuşacağım. Polonya'ya neden geldiğinizi biliyorum. Babanız bana yazdı. Gelişinizin sebeplerini anlayışla karşıladığını da söyleyebilirim. Bir yandan sonu gelmeyecek bir ilişkiyi koparmayı düşünerek üzülmek ama öte yandan da sevdiğiniz kadını bedbaht etmekten korkmak... Böyle durumlar hayatta her erkeğin başına gelebilir. İnsan gençken tecrübesiz olduğundan bu gibi durumları gözünde fazla büyütür. Bir kadının ağlayıp yakınmalarının gerçek olduğuna inanmak insana hoş gelir. Bu ağlayıp yalvarmalar, bir erkeğe gönlünü kaptırmış bir kadının güç ve akıl dışında başvurduğu bir yoldur. Erkek ise buna hem üzülür, hem de iftihar vesilesi sayar. Yani böyle bir durumda olan bir erkeğin, bedbahtlığına sebep olduğu bir kadın için kendini feda etmeyi samimi olarak düşünmesi bile aslında kendi gururunu düşünmesinden başka birşey değildir. Ayrıca dünyada böylesine aşık olan pek çok kadın vardır. Bunlar arasında, terkedilirse öleceğini söylemeyeni olmamıştır. Ama hiçbiri bu yüzden ölmemiştir." Burada baronun sözünü kesmek istedim ama o "pardon genç dostum" diye devam etti, "size karşı biraz ölçüsüz konuşuyorum ama hakkınızda bana çok iyi şeyler söylendi. Ne kadar kabiliyetli olduğunuzu ve yürütmeniz gereken iyi bir hayatınız olduğunu da biliyorsunuz. Bu bakımdan herşeyi açık açık söylemem gerektiğini düşündüm. Ne derseniz deyiniz, ruhunuzu okuyorum. Sizi sizden daha iyi anlıyorum. Bu kadın hâlâ size hâkim oluyor ve sizi peşinden sürüklüyor ama siz artık onu sevmiyorsunuz. Eğer sevseydiniz bize uğramazdınız. Çünkü babanızın bana mektup yazdığını biliyordunuz ve benim bu konuda size neler söyleyeceğimi de az çok tahmin ediyordunuz. Nitekim sözlerimi ve yürüttüğüm muhakemeyi hiç yadırgamadınız, çünkü aynı şeyleri siz de düşünüyor ve biliyordunuz. Ama ne yapacağınızı bilemiyordunuz. Maalesef Ellenore'un kötü bir şöhreti var." "Bitirelim bu faydasız konuşmayı" diye sözünü

kestim. "Ellenore gençlik yıllarında kötü şartların ve kaderin kurbanı olmuş olabilir; görünüşe bakınca insan onun hakkında iyi şeyler düşünmeyebilir. Ama ben Ellenore'u üç yıldır tanıyorum. Yeryüzünde onun gibi asil ruhlu, onun gibi asil karakterli, onun gibi temiz ve iyi kalpli bir insan daha yoktur". "Pekiyi, öyle olsun", diye cevap verdi, "ama herkes bunları bilemez, anlayamaz ki. Olup bitenler ortada. Bunları hatırlamayı önlemekle yok edebileceğinizi mi sanıyorsunuz? Beni dinleyiniz" diye konuşmasına devam etti. "Bu dünyada insanın ne istediğini, ne yapacağını bilmesi lazımdır. Siz Ellenore'la evlenmeyeceksiniz, değil mi?" "Şüphesiz hayır!" diye cevap verdim, "hem o da bunu hiçbir zaman istemedi." "Pekiyi ne yapmak istiyorsunuz öyleyse? O sizden on yaş büyük bir kadın. Siz ise daha yirmi altı yaşındasınız. Ona on yıl daha bakacaksınız, yani Ellenore cazibesini olsa olsa ancak on yıl daha koruyabilir, ondan sonra yaşlanır gider. O zaman siz de orta yaşı bulmuş ve yıllarınızı sizi tatmin edecek hiçbir şeye başlamadan, hiçbir şeyi sonuçlandırmadan boşuboşuna geçirmiş olduğunuzu görürsünüz. Üstelik siz sıkılmaya, o huysuzlaşmaya başlarsınız ve Ellenore gün geçtikçe gözünüzde daha çirkinleşir. Ama buna karşılık o size daha fazla ihtiyaç duyar. Derken bir de bakarsınız, soylu bir aileden gelmiş, servet sahibi ve kabiliyetli bir genç, dostları tarafından unutulmak pahasına ve sırf şan olsun diye, ne yapsa memnun edemediği bir kadına kul köle olup Polonya'nın bir köşesinde hayatını bir ot gibi tamamlamış gitmiş. Size söyleyecek bir tek sözüm kaldı. Ondan sonra sizi sıkan bu konuya bir daha dönmeyeceğiz. Demek isterim ki, bütün yollar size açık. Edebiyat, askerlik, idarecilik, hangisini isterseniz yapabilirsiniz ve istediğiniz kimseyle evlenebilirsiniz. Siz her şeye lâyık bir insansınız. Fakat böyle parlak bir hayata ulaşmanıza imkân vermeyen aşılması zor bir engel var ve bu engel de Ellenore." "Efendim" diye cevap verdim. "Sizi sükûnetle dinlemem gerektiğini biliyorum ama şunu da belirtmem gerekir ki, konuşmalarınızla fikrimi değiştiremediniz. Tekrar ediyorum. Ellenore'u benden başka kimse hakkıyla bilemez. Onun hislerini, sevgisinin derinliğini kimse benim kadar anlayamaz. Bana ihtiyacı olduğu müddetçe onun yanından ayrılmayacağım. Hiçbir ba-

şarı, onu öyle bedbaht bırakmanın ezikliğini silemez. Bütün ömrünü onu desteklemeye, acılarını dindirmeye ve onu yanlış tanıyan insanlara karşı şefkatimle korumaya çalışmakla geçirsem yine kendimi, hayatımı boş yere harcamış sayarım."

Bu sözleri söyledikten sonra baronun yanından ayrıldım. Ama ne var ki, bunları bana söyleten his ve heyecan daha sözlerimi bitirmeden saman alevi gibi sönüp gidivermişti. Eve yaya dönmek, böylece biraz önce savunduğum Ellenore'u mümkün olduğu kadar geç görmek istiyordum. Şehri hızlı adımlarla geçip kırlara doğru yürüdüm. Çoktan beri böyle yalnız olmayı özlemiştim.

Şehirden epey uzaklaştıktan sonra adımlarımı yavaşlattım. Kafamda binbir düşünce vardı ve kulağımda hep baronun sözleri çınlıyordu: "Sizin hayatta başarılı olmanıza imkân vermeyen aşılması zor bir engel var, o da Ellenore'dur." Sonra geçip giden ve bir daha geri dönmeyecek olan ömrümü acı acı düşündüm. Gençlik yıllarımda beslediğim ümitleri, istikbale olan güvenimi, ilk denemelerimde topladığım takdirleri, yalancı sabah gibi parlayıp sönen şöhretimi hatırladım. Bir zamanlar hep küçümseyerek baktığım, ama şimdi azim ve sebatla çalışmış olmaları ve düzenli hayatları sayesinde bir bakıma beni fersah fersah geride bırakmış bulunan okul arkadaşlarımın isimlerini saydım. Bir an boşluktan bunaldığımı hissettim. Cimri insanlar, biriktirdikleri hazinelere bakarken bunlarla neler alınabileceğini hayal ederlermiş. Ben de Ellenore'u düşünürken onun yüzünden nice başarılardan uzak kaldığımı farkettim. O zamana kadar hiçbir mesleği denememiştim. Bu yüzden şu veya bu mesleğe girdim de başarılı olamadım diye değil, hiçbir mesleğe yönelmedim diye hayıflanıyordum. Ayrıca çalışıp yorulmanın ne olduğunu da bilmediği için, yapabileceğim bir sürü meslek olduğunu düşünüyordum. Kendi kendime "lanet olsun" diyordum, keşke zayıf, beceriksiz, sıradan bir kişi olmasaydım, hiç olmazsa o zaman böyle boş gezmenin kabahatini kendimde aramazdım. "Olmadı, ne yapayım" derdim. Halbuki herkes benim zekâmı ve bilgimi övüyor ve bu övgüler beni kahrediyordu. Kendimi, zincire vurulup zindana atılmış olan ve pazularını herkesin hayranlıkla

seyrettiği bir atlete benzetiyordum. Bazan bir iş tutmak için yaşımın henüz geçmediğini düşünerek cesaretimi topluyordum ama bu sefer de karşımda Ellenore'un hayali beliriyor ve beni yine boşluğa sürüklüyordu. Bu yüzden içimde ona karşı büyük bir öfke duyuyordum. Ama nedendir bilmiyorum, bu öfke Ellenore'un üzülmesine sebep olacağım endişesini kafamdan silemiyordu.

Bütün bu can sıkıcı düşüncelerden öylesine bunalmıştım ki nihayet biraz iyi şeyler düşünmeye karar verdim. T ... baronunun tatlı ve sakin bir aile yuvası kurmak hususunda söylediği birkaç söz gözümün önünde ideal bir hayat arkadaşının hayalini canlandırıverdi. Böyle bir evliliğin bana getireceği rahatlığı, saygıyı ve hatta serbestliği düşündüm. Çünkü Ellenore'la bu kadar uzun zamandan beri devam eden ilişkimiz beni meşru bir bağdan bin kere daha sıkı bağlarla bağlamaktaydı. Ayrıca babam da kim bilir ne kadar sevinirdi. Derken içimde birdenbire memleketime dönmek ve orada kendi seviyemdeki insanlar arasında lâyık olduğum yeri almak arzusu belirdi. Evet gayet düzenli ve kusursuz bir hayat sürebilir ve böylece hem kötü ruhlu kişilerin hakkımda yürüttükleri muhakemelere ve hem de Ellenore'un başımı şişiren sitemlerine bir son verebilirdim.

Kendi kendime "Ellenore hep beni katı olmakla, nankör olmakla suçluyor" diyordum. "Eğer nasip olur da toplumun tasvib edeceği ve babamın da gelin olarak benimseyeceği bir kızla evlenirsem, öyle birini mesut etmek benim için bin kere daha zevkli olur. Ben sevgi dolu bir insanım ama hep üzgün ve küskün göründüğüm için bunu kimse kabul etmiyor. Hep benden sevgi gösterisi bekleniyor, kafam bozuluyor. Halbuki herkesin hürmet ettiği düzenli bir hayat arkadaşı olabilecek bir kadınla yaşamak ne güzel olur. Ellenore için neler yapmadım ki? Onun için memleketimi, ailemi terkettim. İhtiyar bir babanın kalbini kırdım ve şu anda uzaklarda üzülüp duruyor. Ellenore'un peşi sıra bu yerlere geldim. Gençlik yıllarım geçip gidiyor. Ne şan, ne şöhret ve ne de bir zevk var. Onu sevmediğim ve herhangi bir mecburiyetim de olmadığı halde yaptığım bunca fedakârlık sevdiğim ve mesuliyetim olduğu zaman neler yapabileceğimi göstermez mi? Sadece

gözyaşı ile bana hükmeden bir kadını üzmekten bu kadar korktuğuma göre, isteyerek, dileyerek bağlanacağım bir kadını üzmemek için kim bilir neler yapardım ve kim bilir o zaman herkes bana bugünküne göre ne kadar değişik bir gözle bakardı. Sebebini bilmedikleri için herkesi bana sanki suç işliyormuşum gibi baktıran bu sıkıntılar benden uzak olur ve ben de Allahım'a şükreder, insanlara daha iyi davranırdım".

Böyle söylenip dururken, gözlerim yaşarıyor ve kafamda binlerce hatıra birbirini kovalıyordu. Ellenore'la olan ilişkilerim bu hatıraları ne kadar tatsızlaştırmıştı! Çocukluğumun, gençlik yıllarının geçtiği yerleri, oyun oynadığımız arkadaşları, beni canı gibi sevip okşayan aile büyüklerimi hatırlatan herşey benim için büyük bir acı ve üzüntü kaynağı oluyordu. Daha ciddi ve önemli şeyler düşünmek şöyle dursun, en güzel hayalleri, en tabii dilek ve temennileri dahi bir kenara itecek halde idim. Ama bir gün aniden hayalimde bana eş olabilecek bir hanım canlandı. Bu hanım, Ellenore'un aksine, bütün hayallerimle bağdaşıyor, her türlü dilek ve temennilerime yürekten katılıyor, bütün vazifelerimde, zevk ve eğlencelerimde hep yanımda oluyor ve halihazır hayatım ile ümit dolu gençlik yıllarım arasında Ellenore tarafından açılmış olan büyük uçurumu kapatıyordu. Artık eskiye ait en küçük şeyler bile kafamda bir bir yeniden canlanıyordu. Babamla birlikte oturduğumuz eski şatoyu, etrafındaki korulukları, surların dibinden akıp giden küçük dereyi, uzaklarda çepeçevre yükselen dağları görür gibi oluyordum. Hepsini de bu günmüş gibi hatırlıyordum. Öyle canlı, öyle hayat doluydular ki, düşündükçe içim titriyordu. Bütün bunların yanında onları daha güzelleştiren, daha canlı hale getiren genç ve masum bir varlık hayal ediyordum. Bu hayallere dalmış, belirli bir plan kurmadan, Ellenore'dan ayrılmayı aklımdan geçirmeksizin avare avare dolaşıyordum. Kafam sıkıcı ve karmaşık düşüncelerle doluydu. Ancak gördüğü bir rüya ile teselli bulmuş, fakat bu rüyanın da çok sürmeyeceğini sezinlemiş, meşakkat altında ezilmiş bir adamdım. Derken birden Ellenore'un şatosuna çok yaklaşmış olduğumu farkettim. Bir an durdum ve sonra başka bir yola

doğru yürümeye başladım. Böylece Ellenore'un sesini tekrar duyacağım anı biraz daha geciktirebileceğim için memnundum.

Akşam yaklaşıyordu. Gökyüzü duru ve temizdi. Kırlar, tarlalar tenhalaşmaya başlamıştı. Herkes tabiatı kendi haline bırakıp evine dönüyordu. Benim düşüncelerim de gittikçe daha ciddi ve daha kararlı olmaya başladı. Her an biraz daha koyulaşmaya başlayan akşam karanlığı, çevremi saran ve ancak çok seyrek olarak uzaklardan duyulan gürültülerle bozulan derin sessizlik içinde, hayallerimin yerini daha sakin ve daha güzel bir duygu aldı. Gözlerimi artık çepeçevre yarı karanlık bir hal almış olan ufka çevirdim. Ufuk çizgisi gittikçe kayboluyor ve insana bir çeşit sonsuzluk hissi veriyordu. Uzun süredir böyle bir hissi tatmamıştım. Daima şahsî tasa ve düşünceler içinde kaybolmuş bir durumda hep kendimle ilgilenir olmuş ve etrafta olup bitenlere âdeta yabancılaşmıştım. Kendim ve Ellenore'dan başka meşgalem yoktu. Bana bıkkınlıkla karışık bir merhametten başka birşey telkin etmeyen Ellenore ve artık hiç saygım kalmamış olan kendimle uğraşıyordum. Korkaklık, huzursuzluk ve zül dolu bir bencillik içinde ufalmış gitmiştim. Ama artık başka türlü düşünüyordum. Kendimi unutup daha ciddi şeylerle uğraşabilme gücümü yeniden bulmuş gibiydim. Ruhum uzun süredir içinde bulunduğu utanç verici durumdan sıyrılmışa benziyordu.

Hemen hemen bütün gece böyle geçti. Kırları, ormanları, civar mahalleleri dolaştım durdum. Etrafta hiç hareket yoktu. Sadece ara sıra uzaklarda bazı evlerin pencerelerinde soluk ışıklar farkediliyordu. Bu ışıkları görünce "kim bilir" diyordum "belki orada da acı çeken veya ölümle mücadele eden birileri vardır. Evet ölüm, ne olduğunu bilmediğimiz, her gün bizim de başımıza geleceğini düşündüğümüz ölüm. Alışılmış olduğu için kimsenin pek aldırmadığı, sadece ara sıra içimize korku veren mutlak geçit. Ama ne tesellisi, ne de rahatlatıcı bir yanı var. Ben de diye söylenmeye devam ettim, ben de bir gün ölmeyecek miyim? Bu ne biçim hayat, eni sonu yok! Bir gün uçup gidecek olan şu birkaç yılımı güya başarılı geçirmek için etrafına bedbahtlık saçıyordum. Bu boş ve lüzumsuz şeylerden artık vazgeçmeliyim.

Hayatın akışını, günlerin birbirini kovalayışını görmeli ve zevk almalıyım. Durmalıyım, yarısı zaten geçmiş bir ömrün kayıtsız seyircisi olarak durup beklemeliyim. Bu ömrü alsınlar, parçalasınlar, nasıl olsa uzatamayacaklar. O halde bunun için takışmaya değer mi?

Ölüm fikri benim üzerimde büyük bir tesir bırakmıştı. En derin teessüre kapıldığım zamanlarda beni hemen yatıştırmıştı. Kısacası ölüm fikri beni değiştirmişti. Artık Ellenore'u düşündüğüm zaman o kadar üzülmemeye başlamış ve ona karşı bütün kızgınlığım da geçmişti. O taşkınlık dolu geceden sonra çok tatlı ve sakın bir iç rahatlığına kavuşmuştum. Belki bunda fiziki yorgunluğumun da payı vardı.

Gün doğmak üzereydi. Etrafımdaki herşey artık iyice seçiliyordu. Ellenore'un oturduğu yerden epey uzaklaşmış olduğumu farkettim. Ellenore beni çok merak etmiştir düşüncesiyle bir an önce onun yanında olmak için yorgunluğumun elverdiği kadar hızlı yürümeye başladım. Tam o sırada Ellenore'un beni araması için gönderdiği atlı bir adama rastladım. Adam Ellenore'un saat onbirden beri meraktan çatladığını, ta Varşova'ya kadar gittiğini, etrafta aramadık yer bırakmadığını, sonra çaresizlik ve üzüntü içinde evine döndüğünü ve ayrıca beni aramak için bütün köy halkının yollara döküldüğünü anlattı. Bunları duyunca önce sabrımın biraz taşmaya başladığını hissettim. Ellenore'un peşimi bir türlü bırakmayıp beni böyle sıkı kontrol altında bulundurması hiç hoşuma gitmiyordu. Ama sonra bütün bunları bana olan sevgisi yüzünden yaptığını düşündüm. Çektiğim bütün üzüntülere sebep olan da zaten onun bu sevgisi değil miydi? Kim bilir ne kadar telaşa düşmüş, üzülmüştü. Fakat yine de bir şey söylemeden ata bindim. Hızla sürerek Ellenore'lara vardım. Beni görünce sevinçten çılgına döndü. Onun bu heyecanı beni de heyecanlandırmıştı. Ama konuşmamız uzun sürmedi, çünkü benim dinlenmem gerektiğini söyledi ve böylece onu hiç olmazsa bir defa kıracak bir söz etmeden yanından ayrıldım.

BÖLÜM VIII

Ertesi gün de kafamda yine aynı sıkıntılı düşüncelerle uyandım. Ondan sonraki günlerde ise huzursuzluğum büsbütün arttı. Ellenore bu durumumun sebebini anlamaya çalışıyor, bana durmadan sorular soruyor ve ben de "yok", "hayır" gibi kelimelerle geçiştiriyordum. Böyle durmadan soru sorması canımı sıkmaya başlamıştı. Çünkü herşeyi açık açık söylersem bunun onun üzülmesine yol açacağını ve benim de onun böyle üzülmemesi için hislerimi saklamaya mecbur olacağımı biliyordum.

Bunun üzerine hem tedirgin olan ve hem de ne yapacağını bilemeyen Ellenore bir arkadaşına gitmiş, benim bir derdim olduğunu fakat bunu ondan gizlediğimi anlatmış. Sadece bir duygunun belirtisi olan bu halimde o başka şeyler, bir hadise aramış ve böyle bir şeyi asla temenni etmediğini belirtmiş. Bu arkadaş da bana çok tuhaf bir huyum olduğunu, hiç kimse ile sürekli bir beraberliğe tahammül edemediğimi, hep kaçıp kurtulmak ve tek başıma kalmak için anlaşılmaz bir gayret gösterdiğimi söyledi. Onu uzun süre cevap vermeden dinledim. O zamana kadar hiç kimseye Ellenore'u artık sevmediğimi söylememiştim. Bunu itiraf etmeye yine dilim varmıyordu. Bayağılık olacağını düşünüyordum. Fakat yine de kendimi haklı göstermek istedim ve hikâyemi baştan sona işime geldiği gibi anlattım. Yani hep Ellenore'u methettim ve benim tutumumun iyi olmadığını, fakat bunun durumumuz icabı ortaya çıkan zorluklardan ileri geldiğini belirttim, ama gerçek zorluğun benim Ellenore'u sevmeyişimden doğduğunu belli edecek hiçbir şey söylemedim. Kadın anlattıklarımı dinleyince bayağı heyecanlandı. Benim zayıflık dediğim şeyleri

alicenaplığa, katılık dediğim şeyleri de şanssızlığa hamletti. Ellenore'u son derece öfkelendiren aynı sözleri, onun bu tarafsız arkadaşı makul ve inandırıcı buluyordu. İnsan kendisini ilgilendirmeyen konularda ne kadar âdil oluyor. Siz siz olun gönül işlerinizi kimseye anlatmayın. Çünkü kırık bir gönlü sadece kendi müdafaa edebilir, kendi yarasının derinliğini yine sadece kendi anlayabilir. Araya giren bir üçüncü şahıs sadece bir hâkim vazifesi görüyor. Bakıyor, olanı biteni inceliyor, bir ilgisizlik olduğunu anlıyor ve onu da normal ve hatta elde olmayan bir şey olarak kabul edip mazur görüyor; böylece ilgisizlik, kendi de hayret etmesine rağmen, ona gayet meşru görünüveriyor. Ellenore'un sitemlerini dinlediğim zaman suçlu olduğuma kani olmuştum. Halbuki, Ellenore'u müdafaa ettiğini sanan bu hanımdan suçlu değil de sadece şanssızlığa kurban gitmiş biri olduğumu öğrendim. Neticede bütün hislerimi olduğu gibi anlattım. Ona bağlılık, yakınlık ve şefkat duyduğumu, fakat onun için kendime bir vazife sayarak yaptığım şeylerde sevginin hiçbir rolü bulunmadığını belirttim. O zamana kadar hep içimde sakladığım ve sadece arasıra öfkelenip de Ellenore'a söylediğim bu gerçek, karşımda bunu itiraf edebilecek birini bulunca daha bariz ve daha güçlü bir hal aldı. Bu benim açımdan büyük ama geri dönülmez bir adımdı. Çünkü beni dinleyen bu üçüncü şahsın gözlerinde bir an, dostu olan Ellenore için endişeli bir ifade belirdi. İnsanın kalbinde saklı sır ve sıkıntılar gün ışığına çıktığı zaman âdeta dağılıp kayboluyor. Tıpkı mezarda kapalı kaldıkları sürece çoğu zaman ilk durumlarını muhafaza eden ve açılıp havayla temas edince de bozulup çürüyen mevtalar gibi...

Ellenore'un arkadaşı konuşmamızdan sonra yanımızdan ayrıldı. Konuştuklarımızı ne şekilde naklettiğini bilmiyorum ama, salonun kapısına yaklaştığım zaman Ellenore'un heyecanlı bir sesle konuştuğunu işittim. Beni görünce birden sustu. Az sonra yine konuşmaya başladı ve aslında sırf arkadaşına sitem olsun diye birtakım genel fikirler ileri sürdü: "Şu dünyada çok tuhaf bazı dostluklar var", diyordu, "dost geçinen insanlar, güya iyilik olsun diye herşeyinizle ilgilenir görünür, sonra da sizi yalnız bırakıverirler ve bunun adına da 'dostluk' derler. Böyle dostun olaca-

ğına, düşmanın olsun daha iyi." Bu konuşmalardan Ellenore'un arkadaşının ona benim tarafımı tutar göründüğünü ve beni pek kabahatli bulmadığını söyleyerek onu kızdırdığını anladım. Demek ki Ellenore'un arkadaşı onun değil benim yanımdaydı. Bu ise Ellenore'la benim aramda ayrı bir barikat teşkil ediyordu. Birkaç gün sonra Ellenore büsbütün tuhaflaştı ve artık hiçbir konuda iradesini kullanamaz hale geldi. Aklına şikâyet edecek bir konu geldiği zaman, nereye varacağını düşünmeden pat diye söylüyordu. Böyle arkadaş kisvesine bürünüp susmak yerine arkadaşlığı büsbütün kesmeyi uygun görür gibi bir hali vardı. Nitekim sonunda iki arkadaş bir daha barışmamak üzere darılıp ayrıldılar.

Bir gün Ellenore'a "aramıza neden başkalarını karıştırıyorsun?" dedim. "Birbirimizle anlaşmak için üçüncü bir şahsa ne gerek var? Eğer biz birbirimizle anlaşamıyorsak buna kim ne yapabilir?" "Evet" diye cevap verdi, "haklısınız, ama bu sizin hatanız. Daha önceleri ben sizinle ilgili hususlarda kimseye fikir sormadım".

Ellenore birden yaşayış tarzında bir değişiklik yapmayı tasarladığını söyledi. Anlattıklarına bakılırsa, benim içimi kemiren huzursuzluğu içinde bulunduğumuz yalnızlığa bağlıyordu. Gerçeği bir türlü görmek istemiyor ve yalan yanlış birtakım izah yolları bulmaya çalışıyordu. Böylece bazan sessizlik, bazan huysuzluk içinde uzun ve monoton akşamlar geçiriyorduk. Artık uzun konuşmalarımızın kaynağı kurumuştu.

Ellenore, çevrede veya Varşova'da oturan asil kişileri evine davet etmeye karar verdi. Bu konudaki teşebbüslerinde karşılaşacağı engel ve mahzurları sezmekte güçlük çekmedim. Onunla aralarında miras yüzünden birtakım çekişmeler çıkmış bulunan akrabaları, geçmişte işlediği hataları herkese yaymışlar ve hakkında çeşitli dedikodular çıkarmışlardı. Bu yüzden ona herkesin pek iyi gözle bakmayacağını, müşkül durumlarda bırakacaklarını düşünerek bir an içim ürperdi ve münasip bir dille onu bu fikrinden vazgeçirmeye çalıştım. Fakat ne söyledimse para etmedi. Aksine benim bu konudaki korkularım onun gururunu incitti. Bütün sözlerimi onun yaşadığı bu hayat tarzı dolayısıyla artık ondan bıkıp

usandığım anlamında aldı. Bu ise toplumda tekrar itibarlı bir yer almak için büyük bir gayret göstermesine yol açtı. Bir dereceye kadar başarılı da oldu. Sahip olduğu servet, zamanın pek yıpratamadığı güzelliği, hatta hakkında çıkarılmış olan dedikodular herkesin onunla ilgilenmesine yol açıyordu. Böylece kısa zamanda geniş bir çevre edindi. Buna rağmen içindeki sıkıntı ve endişelerden bir türlü kurtulamıyordu. Ben de hayatımdan hiç memnun değildim. Ellenore, benim huzursuzluğumun onun bu durumundan ileri geldiğini sanıyor ve o durumdan kurtulmak için çırpınıyordu. Bunu öylesine arzu ediyordu ki, başka birşey düşünemiyordu. Bu sözde itibarlı durum, hareketlerinde tutarsızlığa ve teşebbüslerinde telaşa yol açıyordu. Çoğu zaman hislerine kapıldığı için de düşündüğü gibi hareket edemiyor, doğru yolu bulmaya, başına gelecekleri kestirmeye aklı yetmiyordu. İlk defa belirli bir gayesi olmuştu, ama o gayeye koşayım derken ondan büsbütün uzaklaşıyordu. Birçok nahoş sözler işitiyor, fakat bana hiçbir şey açmıyor, hepsini sineye çekiyordu. Benim de kaç kere onun namına yüzüm kızardı ama ona bunu söylemek gücünü bulamadım. İşte insanlar arasında ihtiyat kaydı ve ölçülülük anlayışı böyle. Nitekim Ellenore, P ... kontunun metresi olarak onun yakınlarından daha çok saygı görüyor, fakat büyük bir servetin varisi olarak etrafındakilerden aynı saygıyı görmüyordu. Bazan dik, bazan yumuşak, bazan cana yakın ve bazan da alıngan oluyor, konuşma ve hareketlerinde sakin görünüşüyle tezat teşkil eden anlaşılmaz bir ataklık görülüyordu.

Ellenore'un kusurlarını açıklarken onu suçlamış ve haksız bulmuş oluyorum, ama aslında benim ağzımdan çıkacak iki kelime onu sakinleştirmeye yeter de artardı bile. Fakat nedense bu iki kelime ağzımdan çıkmadı.

Bununla beraber, Ellenore'la buluştuğumuz zamanlar saatlerimiz daha tatlı geçiyordu. Günlük düşüncelerden bir an için sıyrılabiliyorduk. Buluşmalarımız belirli aralıklarla mümkün oluyordu. Bazı duygularımız hariç, birbirimize herşeyi açık açık söyleyebildiğimiz ve dolayısıyla da duygularımız yerine şundan bundan söz ettiğimiz için, konuşmalarımız daha tatlı geçiyordu.

Fakat böyle bir hayat tarzı çok geçmeden benim için başka bir huzursuzluğa yol açtı. Kendimi Ellenore'un çevresini saran kalabalık içinde âdeta kaybolmuş ve onun bunun hayret dolu ve ayıplayıcı gözlerle baktığı bir adam olarak hissetmeye başlamıştım. Ellenore'un miras davasının günü de yaklaşıyordu. Düşmanları, onun birtakım düşüncesiz hareket ve davranışlarla babasını kalp hastası ettiğini ileri sürüyorlardı. Bunlar benim varlığımı da ayrı bir koz olarak kullanabilirlerdi. Ellenore'un dostları benim ona karşı haksızlık ettiğimi söylüyorlardı. Ellenore'un bana olan tutkusunu normal karşılıyorlar, fakat beni düşüncesiz davranmakla suçluyorlardı. Pekala hafifletebileceğim bir duyguyu kötüye kullandığımı söylüyorlardı. Aslında onu böyle terkedince büsbütün peşimden sürükleneceğini ve böylece işini gücünü ihmal edeceğini, gözünün hiçbir şeyi görmeyeceğini biliyordum. Fakat bunu kimseye söyleyemezdim. Bu itibarla, Ellenore'un evinde onun ilerisi için yaptığı teşebbüslerin başarılı olmasını engelleyen bir yabancı gibi görülüyordum. Herkes gerçeğin tam tersini düşünüyor ve bu sebeple, ben Ellenore'un arzularının kurbanı olduğum halde, sanki o benim kurbanımmış gibi ona acıyordu.

Bu böyle iken birden yeni bir durum ortaya çıktı ve işler büsbütün karmaşık bir hale geldi. Ellenore'un tutum ve davranışlarında acaip bir değişiklik oldu. O zamana kadar benden başkasıyla ilgilenmeyen Ellenore, çevresindeki adamların nezaket gösterilerini olumlu karşılamaya ve bunu beklemeye başladı. Eskiden son derece temkinli, başkalarına karşı ilgisiz ve şüpheci olan Ellenore birden huy değiştirmişti. Kimi onun güzelliğine hayran kimi de geçmişteki hatalarına rağmen onunla evlenmek isteyen bir sürü genç adama cesaret ve hatta ümit veriyordu. Onlarla olduğu zaman ne ilgili, ne ilgisiz, ama ümit verici ve cazip bir tavır takınıyordu. Sanki sırıf onları tutmak için yumuşak davranır gibi bir hali vardı. Bu tavırları ilgisiz olmaktan çok kararsızlığa, reddetmekten çok oyalamaya benziyordu. Sonunda kendisinin de söylediği gibi, olayların akışı onun bu tutumunun birtakım yanlış ve sonucu iyi olmayan düşüncelere dayandığını gösterdi. Böyle yapmakla beni kıskandıracağını ve sevgimi körükleyeceğini sanıyordu; halbuki bu artık hiçbir şeyin yeniden tutuşturamayacağı

bir külü eşelemekten başka birşey değildi. Belki biraz da farkında olmadan kadınlık gururunu kurtarmak gayretiyle böyle davranıyor veya benim soğuk davranışlarıma üzüldüğü için henüz herkes tarafından beğenilecek kadar güzel olduğunu kendi kendine ispatlamak istiyordu. Nihayet belki de onu kalben yalnız bıraktığım için, benden çoktandır duymadığı sevgi ifade eden sözleri o kişilerden işitmek onun için bir çeşit teselli kaynağı oluyordu.

Onun bu tutumu bir süre beni de yanılttı. Artık benimle ilgilenmediğini, böylece eski hürriyetime yeniden kavuştuğumu sandım ve elimi kolumu bağlayan bu buhranı kolayca atlatabileceğimi düşünerek sevinip rahatladım. Hayatımdan daha memnun görünmeye başladım. Ellenore benim bu yumuşak tutumumun, onu bensizken de mesut görmek ümidimin de onu mesut kılmak istediğimden ileri geldiği şeklinde tefsir etti; bana karşı tatbik ettiği taktiğin başarılı olduğunu düşünerek sevindi. Bununla beraber bazan bende hiçbir endişe emaresi görmediği için telaşa kapılıyor ve beni onu büsbütün kaybetmeme sebep olabilecek gibi görünen ilişkilere hiçbir set çekmemekle suçluyordu. Ben ise bu suçlamaları şaka yollu cevaplar vererek geçiştiriyordum. Fakat onu bu şekilde her zaman rahatlatmam mümkün olmuyordu. Ayrıca hep benden kaçmaya çalışır gibi görünürken de farkında olmadan düşüncelerini belli ediyordu. Tartışmalarımız başka konulara kayıyor ve yine şiddetli oluyordu. Ellenore kendi hatalarını bana yüklemeye çalışıyor ve dolambaçlı sözlerle ağzımdan çıkacak bir kelimenin onu bana tekrar döndüreceğini ima ediyordu. Sonra ben susunca da kızıyor ve bir çeşit öfke ile kendini beğendirme davranışlarına başlıyordu.

Bu gibi durumlar için herkesin beni zayıf karakterli olmakla suçlayacağını biliyorum. Ama ben hep serbest olmak istiyordum. Aslında olabilirdim ve herkes beni tasvip ederdi. Belki buna mecburdum da. Ellenore'un tutumu buna müsaade ediyor, hatta zorlar görünüyordu. Fakat onun bu tutumunun benim eserim olduğunu, aslında beni hâlâ sevdiğini biliyordum. Benim sebep olduğum tedbirsiz davranışlarından dolayı onu nasıl cezalandırabilirdim? Bunu bir bahane bilerek onu terketmek riyakârlığını nasıl gösterebilirdim?

Şüphesiz kendimi mazur göstermeye çalışmıyorum. Aksine, kimse beni kendim kadar suçlu göremez. Fakat asla sinsi davranmadığımı bütün samimiyetimle söyleyebilirim. Hep hakiki ve tabii hislerime göre hareket ettim. Bu hislerimin nasıl olup da hem kendimin ve hem de bir başkasının bedbahtlığına yol açtığını anlamıyorum.

O sıralarda etraftaki kişiler de benim tutumuma bir anlam veremiyorlardı. Ellenore'la birlikte kalmam, ona son derece bağlı olmamdan başka türlü izah edilemezdi. Fakat Ellenore'un her an bir başkasıyla ilişki kurmaya hazır görünmesine aldırmayışımı bu bağlılığı yalanlıyordu. Herkes benim bu anlaşılmaz hoşgörümü prensip sahibi bir kimse olmayışıma ve ahlak anlayışımın zayıflığına verdi. Toplum tarafından bozulmuş, son derece bencil bir insan olduğum söyleniyordu. Bu dedikodular, bunları yapan kötü kalpli insanlara uygun olduklarından her tarafta duyulmakta ve yayılmakta gecikmediler ve nihayet benim kulağıma kadar geldiler. Bu beklenmedik dedikoduyu duyduğum zaman fena halde üzüldüm. İyilik için gösterdiğim bunca gayretin bedeli yanlış anlaşılmam ve iftira edilmem olmuştu. Ben bir kadın için kendi menfaatimi unuttuğum ve hayatın bütün zevklerinden vazgeçtiğim halde herkes beni suçluyordu.

Bunun üzerine durumu Ellenore'a izah ettim ve o da sırf bana, onu elimden kaçıracağım korkusu vermek için evine çağırdığı hayran kalabalığını kısa zamanda dağıttı. Artık sadece birkaç hanım ve yaşlı adamla görüşmeye başladı. Böylece ortalık yine eski normal duruma döndü. Fakat bu sefer de Ellenore kendisinin yeniden birtakım haklara sahip olduğu düşüncesine kapıldığı ve ben de elimin kolumun yine bağlandığını hissettiğim için, ikimiz de daha bedbaht olduk.

Bu karmaşık ilişkimiz yüzünden çektiğimiz acı ve öfke dolu günleri tam olarak anlatmak imkânsızdır. Hayatımız sürekli kavga ile geçmeye başladı. Yakınlık güzelliğini, sevgi tatlılığını kaybetti. Aramızda, birbirimizde açıtığımız iyileşmez yaraları sarabilecek vesileler bile olmadı. Gerçekler bütün çıplaklığıyla ortaya çıkmaya başladı. Niyetimi anlatmak için en katı ve en acıma-

sız sözleri sarfetmekten çekinmez oldum. Ancak Ellenore'un ağladığını görünce susuyordum. Fakat onun gözyaşları bile kızgın bir lâv gibi yüreğime damla damla iniyor ve beni büsbütün öfkelendiriyordu. Ondan bir türlü kurtulamıyordum. Böylece onun kaç kere solgun ve sanki kehanette bulunacakmış gibi kalkıp "Adolphe, ne büyük bir kötülük yaptığınızı bilmiyorsunuz ama bunu bir gün öğreneceksiniz" dediğini hatırlıyorum. Zavallı, o böyle konuştuğu zaman ben ondan önce mezara girmişe dönüyordum.

BÖLÜM IX

Son ziyaretimden beri T ... baronunu görmemiştim. Bir sabah kendisinden şöyle bir pusula aldım.

"Size verdiğim nasihatler bu kadar uzun süre bize uğramamanızı gerektirmezdi. Şahsi meselelerinizdeki tutum ve davranışınız ne olursa olsun, bu sizin en değerli dostumun oğlu olduğunuz gerçeğini değiştirmez. Bu itibarla ziyaretinizden her zaman memnunluk duyarım. Ayrıca sizi, çok hoşlanacağınızı düşündüğüm bir çevreye tanıtmak arzusundayım. Tutumunuzu tenkit ettiğimi sanmayınız, fakat şunu ilave etmeme müsaade ediniz; yaşadığınız hayat biçimi herkesinkinden ne kadar farklı ise, insan içine çıkıp hakkınızdaki yanlış ön yargıları dağıtmak da sizin için o kadar önem taşır".

Yaşlı bir adamın bana gösterdiği bu yakın ilgiden dolayı minnettar olarak baronu ziyarete gittim. Ellenore'dan hiç söz açılmadı. Baron beni akşam yemeğine alakoydu. O gün baronlarda oldukça nüktedan ve nazik birkaç adam daha vardı. Önce onlardan sıkıldım ama sonra kendimi zorlayarak da olsa biraz açılıp konuşmaya başladım. Aklımın ve bilgimin elverdiği kadar şuradan buradan söz ettim. Çok geçmeden herkesin beni ilgiyle dinlediğini gördüm. Bu ilgi pek hoşuma gitmiş ve uzun zamandır kaybettiğim kendime güven duygusunu bana yeniden kazandırmıştı. Böylece T ... baronunun dost ve ahbap topluluğunu da sevmeye başladım.

Daha sonra baronu sık sık ziyarete gittim. Vazifesi ile ilgili bulunan ve bana emanet etmekte mahzur görmediği bazı işlerle uğraşmamı istedi. Ellenore hayatımdaki bu büyük değişikliğe ön-

ce pek şaşırdı. Fakat baronun babamın dostu olduğunu, onu çoktandır ziyarete gitmediğim için duyduğu üzüntüyü böyle faydalı bir işle meşgul olarak hafifletmenin bana zevk verdiğini anlattım. Zavallı Ellenore! O zaman beni öyle huzurlu ve sakin görmekten ne kadar memnun olmuştu. Hatta günün büyük bir kısmını bensiz geçirmeye bile razı olmuş, halinden şikâyetçi görünmemişti. Şimdi bunları yazarken büyük bir vicdan azabı duyuyorum. O günlerde aramızda yeniden bir güven havası doğmuş olan baron da bana Ellenore'dan söz açmaya başlamıştı. Ben ise hep iyi niyetli olmakla beraber, farkında olmadan Ellenore hakkında açık açık, hiçbir engel tanımayarak konuşmaktan kendini alamıyordum. Bazan beylik sözler kullanarak ondan ayrılmam gerektiğini kabul etmiş görünüyor, bazan da işi şakaya getirip kadınları pek önemsememek gerektiğinden, onlarla geçinmenin güç olduğundan dem vurarak işi kapatmaya çalışıyordum. Bu konuşmalar, yaşlı bir bakan olan baronun da hoşuna gidiyordu. Gerçi baron şimdi herşeyden elini eteğini çekmiş bir adamdı, ama kim bilir onun da ne hatıraları vardı. Kim bilir o da ne maceralar yaşamış, ne acılar çekmişti. Derken, birden içimde herkesi aldatan bir insanmışım gibi bir his doğmuştu. Önce Ellenore'u aldatmıştım, çünkü baronun beni ondan uzaklaştırmak istediğini bildiğim halde bunu ona söylememiştim. İkincisi, Ellenore'la olan ilişkimi her an kesmeye hazırmış gibi görünüp baronu da aldatmıştım. Halbuki bu iki yüzlülük benim karakterime hiç ni hiç uymuyordu. Ama ne çare ki insan, daima içinde saklamaya mecbur olduğu bir düşüncesi olduğu zaman ister istemez böyle oluyor.

O zamana kadar T.... baronunun evinde sadece onun yakın arkadaşlarıyla tanışmıştım. Bir gün baron, hükümdarın yaş günü dolayısıyla büyük bir ziyafet vereceğini söyledi ve benim de bu ziyafette bulunmamı istedi. "Bu ziyafette" diye ekledi, "Polonya'nın en güzel kadınlarını göreceksiniz. Gerçi sizin sevdiğiniz aralarında bulunmayacak, buna üzgünüm, ama öyle kadınlar da var ki onları ancak evlerinde görebilirsiniz". Bu söze fena halde canım sıkılmıştı. Hiç cevap vermedim. Ayrıca içimden de kendi kendime kızdım; çünkü Ellenore'u müdafaa eder şekilde cevap

vermemiştim. Halbuki o olsa böyle bir durumda beni var gücüyle müdafaa ederdi.

Ziyafet çok kalabalıktı. Herkes dikkatle beni inceliyordu. Etrafımdakiler arasında fısıltı halinde babamın, Ellenore'un babasının ve P ... kontunun babasının isimlerinin geçtiğini işitiyordum. Ben yanlarına yaklaştığım zaman hemen konuşmayı kesiyor, uzaklaşınca tekrar başlıyorlardı. Hep benim maceramı konuştuklarını belli ediyorlardı. Fakat herkes kendi bildiği şekilde anlatıyordu. Durum tahammül edilmez bir hal almıştı. Sıkıntıdan soğuk terler dökmeye, kızarıp bozarmaya başlamıştım.

Bir ara baron sıkıldığımı farketti ve yanıma geldi. Yakınlık gösterip iltifatlar etti ve beni övmek için hiçbir fırsatı kaçırmadı. Uyandırdığı saygı, sözünü dinletme gücü büyük olduğu için etrafımdakilerin bana davranışları hemen değişti ve aynı saygıyı göstermeye başladılar.

Herkes gittikten sonra baron yanıma geldi ve "sizinle bir kere daha açık kalplilikle konuşmak istiyorum", dedi, "niçin hâlâ bu sıkıntılı durumu devam ettirmek istiyorsunuz? Kime iyilik ettiğinizi düşünüyorsunuz? Ellenore'la aranızda geçenleri kimsenin bilmediğini mi sanıyorsunuz? Birbirinize karşı pek iyi davranmadığınızı ve birbirinizden memnun olmadığınızı herkes biliyor. Böyle zayıf davranmakla kendinize haksızlık ediyorsunuz. Katı davranışınız için de aynı şey söylenebilir. Yani netice itibariyle, hem onu mesut edemiyorsunuz ve hem de onun yüzünden son derece bedbaht oluyorsunuz".

Üzüntüden neredeyse kahrolacaktım. Baron babamdan aldığı birçok mektubu bana gösterdi. Okuduğum zaman bu işin babamı tahminimden de fazla üzmüş olduğunu gördüm ve büsbütün sarsıldım. Ayrıca, Ellenore'u hâlâ tedirginlik içinde bırakmaya devam ettiğim düşüncesi kararsızlığımı daha da arttırdı. Sanki herşey ona karşı idi ve ben de hep tereddüt içindeydim. Nihayet Ellenore hırçınlıkları ve öfkesiyle öyle ağır bastı ki neticede kesin kararımı verdim. Bütün gün zaten ondan uzakta kalmıştım. Baron ziyafetten sonra beni bırakmamıştı. Gece geç vakit, baronun yanındayken, Ellenore'dan bir mektup getirdiler. Baron bana

acıyarak baktı. Ellenore'un mektubu sitemle doluydu. "Ne yani", dedim kendi kendime, "bir gün dahi serbest geçiremeyecek miyim? Rahat bir nefes almaya da hakkım yok mu? Sanki her an dizinin dibinde olmam gereken bir köleyim. Bir an bile peşimi bırakmıyor." Sonra kendimi böyle zayıf hissetmek de beni büsbütün isyan ettirdi. "Evet", diye bağırdım, "kararım kesin. Ellenore'dan ayrılacağım. Bunu kendisine de söyleyeceğim. Siz de babama bunu böylece yazabilirsiniz".

Bunları söyledikten sonra baronun yanından ayrıldım. Ama bu sözleri nasıl sarfettiğimi ve böyle bir sözü nasıl verdiğimi ben de bilmiyordum. Ellenore beni sabırsızlıkla bekliyordu. Garip bir tesadüf eseri, ben yokken birisi ona T ... baronunun beni ondan ayırmak için gayret sarfettiğini söylemiş. Ayrıca benim barona söylediklerimi, yaptığım şakaları da nakletmiş. Ellenore da bu durumdan şüphelenerek olup bitenleri kafasında şöyle bir muhakeme etmiş ve neticede söylenenlerin doğru olabileceğini düşünmüş. Eskiden hiç görmediğim bir adamla durup dururken temas kuruşum, bu adam ve babam arasındaki samimiyet ona çok anlamlı gelmiş. Şüphesi kısa zamanda o kadar artmış ki, onu benim sinsi biri olduğuma tamamen inanmış buldum.

Ellenore'a giderken ona herşeyi açık açık söylemeye kararlıydım. Ama beni itham ettiğine kim inanır? Baktım olacak gibi değil, kaçamaklı yollara başvurmaya ve hatta resmen inkâr etmeye başladım. Evet bir gün önce söylemeyi kararlaştırdığım şeyi ertesi gün inkâr ettim. Vakit hayli ilerlemişti. Kalktım eve geldim. Bu uzun ve yorucu günü sona erdirmek için acele ile yatağa girdim ve günün gerçekten sona erdiğine kani olduğum zaman, hiç olmazsa o an için üzerimden büyük bir yükün kalktığını hissettim.

Ertesi gün ancak öğleye doğru yataktan kalktım. Sanki onu ne kadar geç görürsem, ayrılık saatini de o kadar geciktirmiş olacaktım.

Ellenore gece düşünmüş taşınmış, akşam söylediklerimi hatırlamış ve neticede bunlara inanmış. Bana rahatlıkla işlerinden filan söz etti. Güvenli bir havası vardı ve bakışları âdeta bizim ar-

tık birbirinden kopmaları mümkün olmayan iki insan olduğumuzu söylüyordu. Onu tekrar yalnızlığa itecek sözleri nasıl bulup söyleyebilirdim.

Zaman su gibi akıp gidiyordu ve geçen her dakika yapmam gereken açıklamayı daha da güçleştiriyordu. Üç gün içinde söylerim diye düşünmüştüm, fakat bu üç günden ikincisi sona ermek üzereydi. T ... baronu en geç iki gün sonrası için bekliyordu. Babama yazdığı mektubu bile postalanmıştı ama ben hâlâ barona verdiğim sözü yerine getirmek için en küçük bir teşebbüste dahi bulunmamıştım. Giriyor, çıkıyor, Ellenore'un elini tutuyor, tam söze başlayayım derken birden susuyor, batmak üzere olan güneşi seyretmeye koyuluyordum. Nihayet akşam oldu ve işi yeniden ertesi güne bıraktım. Artık sadece bir günüm kalmıştı. Tabii aslında bir saat bile kâfiydi.

Üçüncü gün de diğerleri gibi geçti. Ben de T ... baronuna mektup yazıp tekrar mühlet istedim ve karakteri zayıf bir insan gibi bu gecikmeyi mazur göstermek, kararımın değişmediğini anlatmak, Ellenore ile aramdaki bağların daha şimdiden kopmuş bilinmesi gerektiğini ifade etmek için bir sürü hikâye uydurdum.

BÖLÜM X

Ondan sonraki günleri daha sakin geçirdim. Canım herhangi bir teşebbüste bulunmak istemiyordu. Ellenore da artık beni bir gölge gibi takip etmiyordu. Onu hazırlamak için nasıl olsa bol bol zamanım olduğunu düşünüyordum. Ona karşı daha munis, daha müşfik olmak ve hiç olmazsa dostluk bağlarını koparmamak istiyordum. Kafam her zamankinden daha karışıktı. Ellenore ile aramda mevcut olan ve benim aşmaya muktedir olamadığım engeli ortadan kaldırması için Allah'a dua etmiştim. Nihayet bu engel de kalkmıştı. Ellenore'dan gözlerimi ayıramıyordum; alıverecekler zannediyordum. Çoğu zaman bana tahammül edilemezmiş gibi görünen bir şeye mecburen bağlanıp kalma durumu da artık beni korkutmuyordu. Bu korkuyu çoktan atlatmıştım. Hatta böyle bir bağlılık bana eskisinden daha hür olduğum hissini veriyordu. Artık eskiden olduğu gibi her şeyi kırıp döktüren o isyan hissim de yoktu. Sabırsızlık da göstermiyordum; aksine ayrılık gününün gecikmesini istiyordum.

Ellenore benim bu daha candan, daha müşfik halimi farketti ve biraz rahatladı. Eskiden kaçındığım söz ve konuşmaları şimdi ben açmaya çalışıyordum. Daha önceleri sıkıcı bulduğum aşk ve sevgi ifadeleri artık benim için değerli idi, hoşuma gidiyordu.

Yine bir akşam, her zamankinden daha tatlı geçen bir konuşmadan sonra birbirimizden ayrıldığımızda, içimde sakladığım bu sevginin beni dertlendirdiğini hissettim ama, ayrılık gününün kesin olmayışı yüreğime biraz su serpiyordu. O gece şatoda eskiden duymadığım birtakım sesler duydum. Az sonra sesler kesildi. O anda ehemmiyet vermemiştim. Fakat sabah olunca içime bir kurt

düştü, bu seslerin sebebini öğrenmek istedim ve Ellenore'un odasına doğru yürüdüm. Saat onikiden sonra birden ateşlendiğini öğrendim; doktor çağırmışlar ve doktor durumunun çok ağır olduğunu söylemiş. Ellenore, durumunun bana bildirilmemesini veya duyarsam yanına girmeme müsaade edilmemesini söylemiş. O anda ne yapacağımı şaşırdım kaldım. Yanına girmek için ısrar ettim ama doktor onun en küçük bir şekilde heyecanlanmaması gerektiğini söyledi. Ellenore'un benim için niye gelmesin dediğini doktor da bilmiyordu; "herhalde senin üzülmeni istemiyor" diyordu. Onun böyle birdenbire tehlikeli şekilde hastalanmasının sebebini öğrenmek için Ellenore'a hizmet edenleri sorguya çektim. Önceki gün benden ayrıldıktan sonra atlı bir adam ona Varşova'dan bir mektup getirmiş. Ellenore bu mektubu okur okumaz bayılmış ve sonra kendine geldiği zaman da tek kelime söylemeden kendini yatağın üzerine atmış. Kadınlardan biri, Ellenore'un bu telaşlı halini farkederek onun haberi olmadan odada kalmış. Bu kadın, gece yarısına doğru, Ellenore'un yatağın üzerinde tir tir titrediğini görmüş. Kadın bana haber vermek istemiş, fakat Ellenore büyük bir telaşa kapılıp onu engellemiş, o da haber verememiş. Bunun üzerine doktor çağırmışlar. Ellenore doktora da hiçbir şey söylememiş ve halen de söylemiyormuş. Bütün geceyi kesik kesik ve anlaşılmaz birşeyler mırıldanarak geçirmiş; ara sıra, sanki konuşmaktan korkuyormuş gibi, mendilini ağzına tıkıyormuş.

Ben bunları dinlerken, Ellenore'un yanında kalmakta olan başka bir kadın büyük bir telaş içinde koşarak yanınıza geldi. Ellenore'un bütün hislerini kaybetmiş gibi bir hali varmış; etrafında olup bitenleri farketmiyormuş; sadece ara sıra inleyerek benim ismimi söylüyormuş. Sonra da, dehşet içinde, sanki iğrenç bir mahluku kovmak ister gibi eliyle hareketler yapıyormuş.

Odasına girdim. Yerde iki mektup gördüm. Bunların biri benim T ... baronuna yazdığım, diğeri de baronun Ellenore'a yazdığı mektuptu. Bunları görünce bu korkunç muammanın sırrını hemen anladım. Demek onunla vedalaşma gününe kadar zaman kazanmak için sarfettiğim gayretler, kırmadan idare etmeye çalıştığım bu zavallı kadının üzülmesine sebep olmuştu. Ellenore,

onu terkedeceğime dair T... baronuna verdiğim sözleri okumuştu. Halbuki bu sözleri baronu oyalamak ve böylece Ellenore'la biraz daha beraber olabilmek için yazmıştım. Onunla biraz daha beraber olmayı o kadar istiyordum ki, bu oyalama sözlerini mektubumda tekrar tekrar yazmıştım. T ... baronu, lâkayıt bir gözle bakmasına rağmen, bu terketme vaadini mektubun her satırında tevamlı tekrarlamamdan, benim bu konuda kararsız olduğumu ve bunu ondan saklamaya çalıştığımı hemen anlamıştı. Şeytan adam, Ellenore'un bunları geri dönülmez sözler olarak kabul edeceğini de iyi hesaplamıştı. Ellenore'un yanına yaklaştım. Yüzüme baktı ama tanımadı. Ona seslendim. Birden irkildi. "Bu ses ne?" dedi ve ekledi: "Bana kötülük eden ses bu". Doktor benim orada olmamın, onun daha çok sayıklamasına sebep olacağını söyleyerek beni odadan çıkardı. Dışarıda, geçmek bilmeyen o üç saat boyunca hissettiğimi anlatmam mümkün değil. Nihayet doktor da dışarı çıktı. Ellenore'un derin bir uykuya daldığını ve uyandığı zaman ateşi düşmüş olursa iyileşeceğini ümit ettiğini söyledi.

Ellenore uzun süre uyudu. Uyandığını öğrendiğim zaman oná bir pusula yazıp beni yanına kabul etmesini rica ettim. Gelsin demiş. Girdim. Konuşmak istedim, ama o "bana hemen birşey söylemeyin ne olur" diye sözümü kesti, "sizden birşey isteyecek değilim, hiçbir şeye itirazım da yok, fakat ölesiye sevdiğim bu ses, ta yüreğimde akislenen bu ses, oraya onu parçalamak için girmesin Adolphe. Zaman zaman öfkeye kapılıp sizi kırdığım oldu. Fakat o anlarda ne kadar acı çektiğimi bilmiyorsunuz, hiçbir zaman da bilemeyeceksiniz".

Son derece huzursuzdu. Elimi alnının üzerine koydum. Ateş gibi yanıyordu. Yüz hatları acıyla gerilmişti. "Allahaşkına sevgili Ellenore" dedim, "bir de beni dinleyiniz. Evet kabahatliyim biliyorum. Bu mektubu..." Birden irkildi ve geri çekilmek istedi. "Ben" dedim, "zayıf oluşum ve şaşkınlığım yüzünden zalim bir ısrara bir an boyun eğdim. Fakat ayrılmamızı hiçbir zaman istemediğimi, istemeyeceğimi gösteren yüzlerce delil var; bu delilleri siz de görmüyor musunuz? Hiç memnun olmadım, bedbaht oldum, haksızlık ettim. Fakat siz de direnen bir adama, yani bana

karşı çok sert bir şekilde mücadele ederek beni, bugün artık bana da gülünç gelen uçarılıklara bizzat itmiş olamaz mısınız? Fakat benim derin sevgimden şüphe edebilir misiniz? Kalplerimiz hiçbir şeyin koparamayacağı binlerce bağla birbirine zincirlenmiş değil mi? Müşterek bir geçmişimiz yok mu? Paylaştığımız duyguları, tattığımız zevkleri, katlandığımız üzüntüleri hatırlamadan şu son üç seneyi düşünebilir miyiz? Ellenore, bugünden itibaren yeni bir döneme başlayalım. Aşk ve saadet saatlerimizi hatılayalım." Kısa bir süre şüphe ile yüzüme baktı. Nihayet "babanız" dedi, "vazifeleriniz, aileniz, sizden beklenen şeyler!". "Şüphesiz" diye cevap verdim, "bir zaman, bir gün belki." Tereddüt ettiğimi farketti. "Aman Allahım" dedi, "benden hemen geri alacağı ümidi bana niye veriyor? Gayretlerinize teşekkür ederim, Adolphe. Bana çok iyi geldi. Bu gayretler size hiçbir fedakârlık yüklemediği halde beni ferahlattı. Allahaşkına gelecekten bahsetmeyelim. Ne olursa olsun kendinizi suçlamayınız. Ben olmayacak bir şeyi istedim. Aşk benim bütün hayatımdı. Sizin için öyle olamazdı. Şimdi birkaç gün daha yanımda kalınız ve bana bakınız." Gözlerinden yaşlar boşandı. Daha rahat nefes almaya başladı. Başını omuzuma dayadı, "hep böyle ölmeyi arzuladım" dedi. Onu bağrıma bastım. Bütün planlarımı yeniden yeminlerle inkâr ettim. "Hayır" dedi, "siz hür ve mesut olmalısınız." "Siz bedbahtsanız benim mesut olmama imkân var mı?". "Ben uzun süre bedbaht olmayacağım ve bana acımak zorunda kalmayacaksınız." Kuruntu diye düşündüğüm korkularımı kafamdan attım. "Hayır, hayır sevgili Adolphe" dedi, "ölümü çok arzularsak sonunda yanılması imkânsız bir sezgi ile duamızın kabul olunduğunu anlarız." Kendisini hiç terketmeyeceğime yemin ettim. "Şimdiye kadar hep ümit etmiştim. Şimdi eminim".

Güneşin, kül rengine bürünmüş kırları soluk ışıklarıyla aydınlattığı kış günlerinden biriydi. Güneş artık ısıtamadığı dünyaya sanki acıyla bakıyordu. Ellenore dışarı çıkmayı teklif etti. "Hava epey soğuk" dedim. "Zararı yok, ben sizinle dolaşmak istiyorum" diye cevap verdi. Uzun süre hiçbir şey söylemeden yürüdük. Güçlükle ilerliyordu ve hemen hemen bütün ağırlığı ile

üzerime yaslanıyordu. "Biraz duralım" dedim. "Hayır" diye cevap verdi. "Senin hâlâ bana destek olduğunu görmek hoşuma gidiyor." Sonra yeniden sustuk. Gökyüzü açıktı fakat ağaçlar çıplaktı. Hiçbir esinti yoktu. Tek kuş uçmuyordu, herşey hareketsizdi. Duyulan tek gürültü, ayaklarımız altında çiğnenen buz tutmuş otların çatırtısıydı. Ellenore "herşey ne kadar sakin" dedi. "Tabiatın nasıl da yumuşak başlı ve fedakâr bir hali var. Gönlümüz boyun eğmek ve fedakârlıkta bulunmak zorunda değil mi?" Bir taşın üzerine oturdu. Birdenbire diz çöktü. Başını eğdi ve avuçlarının arasına aldı. Alçak sesle birkaç söz mırıldandığını duydum. Dua ediyordu. Nihayet ayağa kalktı, "dönelim" dedi. "Üşüdüm, hastalanacağım diye korkuyorum. Bana hiçbir şey söylemeyiniz. Sizi işitecek durumda değilim".

O günden sonra Ellenore'un sararıp solduğunu gördüm. Civarın bütün doktorlarını onun başına topladım. Kimi çaresi olmayan bir hastalık diyor, kimi de boş ümitlerle beni avutmaya çalışıyordu. Fakat tabiat, görünmeyen bir el gibi, sessiz sadasız ve merhametsizce hükmünü icra ediyordu. Ellenore ara sıra iyilik alâmetleri gösteriyordu. Onun üzerinde dolaşan o demir el sanki bazan geri çekiliyordu. Öyle anlarda başını kaldırabiliyor, yüzüne biraz olsun renk geliyor ve gözleri biraz daha canlı bir hal alıyordu. Sonra bu yalancı iyileşme birden meçhul bir güç tarafından silinip kaybediliyordu. Bu sebebini hekimlerin de bilmediği bir durumdu. Böylece Ellenore'un her an ölüme biraz daha yaklaştığını, ölüm emarelerinin o asil ve manalı çehrede belirlenişini, bu vakur kişiliğin bedeni ıstırap altında kıvranışını, anlaşılmaz ve tutarsız ifadelere bürünüşünü gördüm. Sanki o anda ruh, beden tarafından sıkılıp ezilmiş vaziyette, birbiri ardına iflâs eden uzuvlardan âdeta daha kolay sıyrılıp çıkabilmek için şekilden şekile giriyordu.

Ellenore'un yüreğinde yalnız bir duygu hiç değişmedi: Bana olan sevgisi. Çok halsiz olduğu için benimle pek seyrek olarak konuşabiliyordu. Fakat gözleri hep bendeydi. Bakışlarında sanki beni kurtar der gibi bir mana vardı. Onun heyecanlanmasına sebep olmaktan korktuğum için bir bahane uydurup dışarı çıktım.

Vaktiyle birlikte gezdiğimiz yollarda avare avare dolaştım. Hatıralarımda onu canlandıran taşları, ağaç köklerini, herşeyi gözyaşlarımla ıslattım.

İçimdeki acı, aşkın hüsranından da öte derin ve kasvet dolu bir duygu idi. Sevgi, sevilen yaratıkla kendini o kadar özdeşleştiriyor ki çaresizlik bile anlatılması imkânsız bir çekicilik kazanıyor. Seven kişi gerçekle ve kaderle boğuşuyor. Arzusunun şiddeti onu sahip olduğu güç konusunda yanıltıyor ve böylece düşürdüğü ıstırap içinde yüceltiyor. Benim ıstırabım ise donuk ve sessizdi. Ellenore'la birlikte ölmeyi düşünmüyordum. Dünya denen ve hep tek başıma katetmeyi düşündüğüm bu çölde onsuz yaşayacaktım. Beni seven insanı, bitmek tükenmek bilmeyen sevgiyle bana bağlı kalmakta direnen bir kalbi kırmıştım ve daha şimdiden içimi yalnızlık duygusu kaplamaya başlamıştı. Ellenore hâlâ nefes alıyordu, fakat düşüncelerimi söylemenin zamanı çoktan geçmişti. Şu dünyada yalnız kalmıştım. Artık etrafımda onun yarattığı sevgi atmosferi içinde yaşayamıyordum. Teneffüs ettiğim hava bana daha ağır gelmeye ve karşılaştığım insanların çehreleri gözüme daha lâkayıt görünmeye başlamıştı. Herşey bana bir daha böylesine bir sevgiyle sevilmeyeceğimi söyler gibiydi.

Ellenore'un durumu aniden fenalaştı ve artık ümit kalmadığını belli eden emareler görülmeye başladı. Mensup olduğu dinden bir papaz onu bundan haberdar etti. Ellenore, içinde bir sürü kâğıt bulunan bir kutuyu getirmemi istedi. Kâğıtlardan birkaç tanesini kendi gözü önünde yaktırdı. Fakat kutunun içinde başka bir kâğıt arıyormuş da bulamıyormuş gibi bir hali vardı ve yüzü son derece telaşlı görünüyordu. Onu telaşlandıran ve iki defa baygınlık geçirmesine sebep olan bu arayışa son vermesini rica ettim. "Pekiyi vazgeçiyorum" dedi, "fakat sevgili Adolphe sizden bir ricam var; bu ricamı lütfen reddetmeyin. Kâğıtlarımın arasında size yazılmış bir mektup olacak, onu bulup okumadan yakınız. Aşkınız adına, birlikte geçirdiğimiz ve varlığınızla ıstırabımı hafiflettiğiniz şu son dakikalar adına sizden rica ediyorum, okumadan yakınız." Bu konuda kendisine söz verdim; biraz sakinleşti ve "şimdi" dedi, "müsaade ederseniz artık dinimin ve-

cibelerini yerine getireyim. Ödeyecek bir sürü günahım var. Size olan aşkım da belki bir günah idi; ama bu aşk sizi meşut edebilmişse günah olacağını sanmam".

Bunun üzerine Ellenore'un yanından ayrıldım ve ondan sonra sadece son dua ve merasime katılmak için gelenlerle birlikte geri geldim. Odanın bir kenarına diz çöktüm ve öylece bekledim. Kâh düşüncelere dalıyor, kâh karşı konmaz bir merakla orada toplanan insanları seyrediyordum. Bir kısmı korkmuştu, bir kısmı dalgındı, ben ise önceden belirlenen bütün davranışları acaip bir adamsendecilikle yerine getiren ve en yüce, en müthiş gelenekleri bile sadece âdet yerini bulsun diye yapılagelen şekilcilik gibi gösteren alışkanlığın o tuhaf tesirini seyrediyordum. Herkes sanki kurulmuş bir makina gibi alışılmış duaları mırıldanıyordu. Benim bu merasimi küçümsediğim sanılmasın. Cehalet içinde bir insanın bu usul ve kaidelerin bir tekinin bile lüzumsuz olduğunu söylemesine imkân var mıdır? Kaldı ki bu merasim ve dualar Ellenore'a sükûnet veriyor ve bir gün hepimizin karşısına çıkacak olan ve ne hissedeceğini kimsenin önceden bilmesine imkân bulunmayan o korkunç geçidi aşmasına yardımcı oluyordu. Aslında insanın mutlaka bir dine ihtiyacı olması hiç de garip değil. Garip olan şey insanın şu veya bu dini bir kenara itecek kadar kendini güçlü ve kötülüklerden arınmış sanmasıdır. Ayrıca insan ne kadar zayıf olduğunu kabul etmeli ve bütün dinlere kulak vermelidir. Etrafınızı saran bu koyu karanlıkta geri git denilebilecek bir ışık olabilir mi? Bizi sürükleyen bir sel içinde tutunmayı reddebileceğimiz bir dal olabilir mi?

Bu kasvetli merasim ve dualar Ellenore'u yormuşa benziyordu. Nihayet oldukça rahat bir uykuya daldı. Uyandığı zaman kendini daha iyi hissediyordu. Yanında sadece ben vardım. Ara sıra bir iki söz ediyorduk. Civarda teşhislerindeki başarısıyla tanınmış olan doktor Ellenore'un yirmi dört saat bile yaşamayacağını söylemişti. Onun için gözümün biri duvardaki saatte, diğeri Ellenore'un gözündeydi. Ellenore'da herhangi bir değişiklik görünmüyordu. Geçen her dakika bana yeniden ümit veriyordu ve kendi kendime doktorun yanlış teşhis koyduğunu düşünüyor-

dum. Ellenore birdenbire ani bir hareketle ileriye doğru atıldı. Onu kollarının arasına aldım. Bütün vücudu tir tir titriyordu. Gözleri beni arıyordu. Bu gözlerde anlatılması imkânsız bir korku vardı. Sanki benim göremediğim tehdit edici bir görüntüden lütfunu esirgememesini diliyordu. Yeniden doğruluyor, tekrar düşüyor, bir şeyden kaçmaya çalışıyordu. O meş'um anı beklemekten bıkarak onu kıskıvrak yakalayıp bu ölüm yatağında işini bitirmek isteyen gözle görülmez maddi bir güçle mücadele ediyor gibiydi. Nihayet o güce teslim oldu. Elleri, kolları halsiz iki yana düştü. Bir ara tekrar kendine gelir gibi oldu. Elimi sıktı. Ağlamak istedi, ağlayamadı, konuşmak istedi, konuşamadı ve kaderine razı olmuşçasına başını kolumun üzerine bıraktı. Nefesi yavaşladı ve sonra da hiç nefes almaz oldu.

Artık cansız yatan Ellenore'un yanında uzun müddet kalakaldım. Onun ölmüş olduğunu henüz tam manasıyla kabullenememiştim. Bu hareketsiz vücuda şaşkın şaşkın bakakalmıştım. Hizmetçi kadınlardan biri ölüm haberini bütün eve duyurmuş; ben bu haber üzerine odaya dolanların vaveylâsıyla kendime geldim. İşte asıl o zaman dönüşü olmayan elvedanın acı ve dehşetini bütün şiddetiyle hissettim. Bunca hareket, bu günlük hayatın patırtı, gürültüsü, bunca telaş, faaliyet artık onu hiç mi hiç ilgilendirmiyordu, ama beni daldığım bu hayalden, kendimi hâlâ Ellenore'la birlikteymişim gibi sandığım hayalden uyandırdı ve nihayet son bağın da koptuğunu ve o korkunç gerçeğin Ellenore'la beni ebediyen ayırdığını idrak edebildim. Eskiden hep ondan kurtulup hür olmak için can atarken, şimdi elime geçen o hürriyet içime kurşun gibi çöküyordu. Çoğu zaman isyan ettiğim, hep ona bağlı kalma mecburiyetini şimdi ne kadar içten özlüyordum. Eskiden bir gayret gösterince mutlaka bir gayesi olurdu ve herhangi bir gayret veya hareketi, bir dert dindireceğimi veya hoşnutluk yaratacağımı bilerek yapardım. O zamanlar bundan şikâyetçiydim. Hep dost bir gözün benim yaptıklarımı görmesini, bundan memnunluk duymasını isterdim. Şimdi artık ne yaptığımı, ne ettiğimi takip edecek kimse yoktu. Yaptıklarım kimseyi ilgilendirmiyordu. Kimse bana bu zamana, bu saate kadar neredeydin demiyordu. Dışarı çıkarken "sakın geç kalma" di-

yen bir ses kalmamıştı. Serbest kalmıştım, çünkü bir sevenim yoktu. Bundan böyle herkes için bir yabancıydım.

Ellenore'un istemiş olduğu gibi, onun bütün kâğıtlarını bana getirdiler. Bunların her satırı, bana olan aşkını ispatlayan, benim için yaptığı fakat benden gizlediği fedakârlıkları gösteren yeni ifadelerle doluydu. Nihayet yakmak için Ellenore'a söz verdiğim mektubu buldum. Önce o mektup olduğunu anlayamadım. Boş yere gözlerimi uzaklaştırmak istedim, fakat yine de bazı satırlar gözüme ilişti ve merakım dolayısıyla kendime hakim olamayarak hepsini okudum. Onu kopya edecek gücüm yok. Ellenore bu mektubu, hastalanmadan önce aramızda geçen bir münakaşadan sonra yazmış. Yazdıklarını başka türlü ifadelerle anlatmak zor. Kendi ifadesiyle şöyle diyordu: "Niye bana bu kadar öfkeli davranıyorsunuz Adolphe? Suçum ne? Sizi sevmek, sizsiz yaşayamamak mı? Size bu kadar ağır gelen bir bağı koparmaya ve sırf acıdığınız için terkedemediğiniz bedbaht bir insanı yıkmaya hangi acaip merhamet hissi yüzünden cesaret edeniyorsunuz? Acı bile olsa, hiç olmazsa sizin cömertliğinize inanabilmek hazzını bana niye çok görüyorsunuz? Niye böyle hiddetli ve zayıf ruhlu görünüyorsunuz? Her an benim ıstırap çektiğim düşüncesini taşıyorsunuz ve bu düşünce sizi durduramıyor! Benden ne istiyorsunuz? Sizi terketmemi mi? Bunu yapacak gücüm olmadığını görmüyor musunuz? Ama beni sevmeyen ve benden bıkmış olan siz, böyle bir gücü bu kadar büyük bir sevginin bile yumuşatamadığı kalbinizde bulabilirsiniz. Bu gücü bana vermeyeceksiniz, beni gözyaşlarına garkedip ayaklarınızın dibinde ölüme terkedeceksiniz. Söyleyiniz bakalım, acaba peşinizden gelmeyeceğim bir diyar var mı? Size yük olmadan, sadece sizin yakınınızda yaşayabilmek için çekilemeyeceğim bir inziva var mı? Ama siz bunu istemezsiniz. Çekinerek ve ürkerek, sizden korkarak teklif ettiğim her projeyi hemen reddediyorsunuz. Bana yaptığınız en iyi muamele sadece ses çıkarmamanız. Bu kadar katılık sizin karakterinize yakışmıyor. Siz iyi insansınız. Hareketleriniz asilâne ve candan, fakat bu hareketleriniz söylediğiniz sözleri telafi edebilir mi? Bu çelik gibi sert sözler etrafımda yankılanı-

yor. Onları gece duymaya devam ediyorum. Peşimi bırakmıyorlar. Beni yiyip bitiriyorlar. Bütün davranışlarınızı mahvediyorlar. Ölmem mi gerekli, Adolphe? Pekiyi, öyleyse muradınız olacak. Gerçi koruduğunuz ama durup durup acımasız darbelerle mahvettiğiniz o zavallı yaratık ölecek; o başbelâsı Ellenore, yakınınızda tahammül edemediğiniz, sizin için bir engel ifade eden ve yeryüzünde kendisine katlanabileceğiniz bir yer bulamadığınız Ellenore ölecek. O ölecek. Siz ise arkadaşlık etmek için can attığınız insanların arasında yalnız dolaşacaksınız. Bugün kayıtsız kaldıklarına şükrettiğiniz insanları tanıyacaksınız ve belki de günün birinde o kalplerin kuruluğu karşısında azap duyup emirlerinize boyun eğen ve yalnızca sizin sevginizle yaşayan, üstelik sizi savunmak için binlerce tehlikeye göğüs geren, fakat sizin bir bakışınızı bile esirgediğiniz bu kalbi pişmanlıkla arayacaksınız".

YAYIMCIYA MEKTUP

Efendim,

Okunmak üzere bana vermek lütfunda bulunduğunuz kitap metnini tekrar size yolluyorum. Zamanla hafızamdan silinmeye yüz tutmuş birtakım acı hatıralarımı yeniden canlandırmış olmakla beraber yine de bu nezaketinize teşekkür ederim. Hikâyede yer alan hadiselerin çoğuna ben bizzat şahit oldum. Anlatılanların hepsi de doğrudur. Hikâyeyi anlatan ve aynı zamanda hikâyenin kahramanı olan Adolphe adındaki o acaip adamı birçok kereler gördüm. Hatta çok daha iyi bir hayata ve gerçekten sevilmeye lâyık olan güzel Ellenore'u, onu âdeta büyüleyen, zaafından faydalanıp perişan eden ve bu yüzden kendisi de en az onun kadar bedbaht bir duruma düşen o kötü adamdan nasihatler ederek kurtarmaya çalıştım. Onu son gördüğümde kendisine güç verdiğimi, aklını kullanıp kalbinin sesine kulak vermemeye ikna ettiğimi sanmıştım. Fakat uzunca bir ayrılıktan sonra tekrar onun kaldığı yere döndüğüm zaman ancak mezarını bulabildim.

Efendim, bu hikâyeyi yayınlamanız yerinde olur. Zira bundan artık kimse rahatsız olmayacaktır. Hatta, kanaatimce, faydalananlar bile olacaktır. Ellenore'un acı sonu, en güçlü duyguların bile toplum gerçeklerini alt edemeyeceğini göstermiştir. Zira toplum çok güçlüdür ve üstelik karşımıza çok değişik biçimlerde çıkmaktadır. Kurallarına uymayan bir aşkı rahatlıkla acıya, kararsızlığa ve bezginliğe çevirir. Çoğu zaman insanı bir buhrana sürükler. Hiç ilgisiz kişiler birer ahlak ve fazilet koruyucusu kesilip alabildiğine insafsız davranırlar. Bunlar iki kişi arasındaki sevgiyi görünce tedirgin olan kişilerdir. Çünkü kendileri böyle bir şeyi

yapamazlar. Bu yüzden en küçük bir fırsat, bir bahane bulunca, onu seven kişileri perişan etmek için hemen kullanırlar. O zaman seven bir kadının vay haline. Herşey sanki onun bu sevgisini acıya çevirmek için birleşir ve hele bir de uyulması mecburi bir kaide yoksa, bütün çevre güzel olan herşeyi yıkıp yok etmek için, insan ruhunda bulunabilecek bütün kötülükleri ortaya döker.

Adolphe'un hikâyesi buna bir örnek teşkil edecektir. Ancak bunun için Adolphe'un, kendisini seven bir kadını terkettikten sonra en az onun kadar sıkıntılı, tedirgin ve bedbaht bir duruma düştüğünü, onca acı ve gözyaşı pahasına elde ettiği hürriyetinden hiçbir zaman faydalanamadığını ve daima suçluluk duygusu içinde kıvranan acınacak bir insan haline geldiğini de ayrıca eklemek yerinde olacaktır.

Buna delil ararsanız, o mektuplara bir göz atınız. Onlarda Adolphe'un içine düştüğü sıkıntılar hakkında kâfi bilgi bulacaksınız. Yanlışlığı bile bile yapan ve yaptıktan sonra da o yanlışlıktan ümitsizce sıyrılmaya çalışan, mevcut meziyetleri prensip sahibi olmasından değil de hissi olmasından kaynaklandığı için kusurlarından çok meziyetleri yüzünden başı derde giren, kimi zaman çok vefakâr, kimi zaman ise son derece katı bir insan olabilen ve en önemlisi, vefakârca girişti̇ği bir münasebeti sonunda mutlaka katı davranışlarla noktalayan ve bu yüzden de ardında hep haksızlık izleri bırakan Adolphe'un, hem kendisini ve hem de başkalarını bedbahtlığa götüren bencillik ve hissilik karışımı bir ruh hali içinde nasıl bocaladığını yaşadığı çeşitli hadiselerin seyri içinde takip edeceksiniz.

CEVAP

Evet, beyefendi, söz konusu kitabı yayınlayacağım. Ama sizin gibi bunun faydalı olacağını düşündüğüm için değil. Çünkü bu dünyada insan bir şeyden ancak kendi başına geldiği zaman ders alır. Ayrıca, bu kitabı okuyacak kadınlar, Adolphe'tan daha iyi birine rastlamış olduklarını düşünecekler ve kendilerini Meryem Ana'dan daha şanslı sayacaklardır. Sadece bir insanın ne durumlara düşebileceğini gösteren oldukça doğru bir hikâye olduğu için yayınlayacağım. Aslında bu hikâyeden kadınların değil, olsa olsa erkeklerin ders almaları gerekir. Zira, bir övünme konusu olarak görülen bu çeşit bir erkeklik anlayışının, insanın ne kendine ne de başkasına hayrı dokunmadığı görülmektedir. Doğruluk, mertlik, sadakat ve iyiliğin Allah'tan dilenmeleri gereken meziyetler olduklarının şuuruna varılmaktadır. Ayrıca ben, sabırsızlığa bile gem vuramayan ve bir an duyulan pişmanlığın sardığı yaraların yeniden kanamasını engelleyemeyen geçici bir vefakârlık gösterisini iyilik olarak göremiyorum. Hayatta önemli olan başkasının bedbahtlığına sebep olmamaktır. Bir kimsenin, kendisini seven bir insanı perişan etmesi, hiçbir felsefe ve düşünce ile haklı gösterilemez. Zaten, yaptığı hatayı kendince haklı görme temayülünde olan, yaptığı kötülükleri anlatarak bundan kendine pay çıkaran, hatta böylece kendisine acınacağını sanan ve pişmanlık duyacağı yerde, kendi eseri harabeler arasında dimdik dolaşarak kendini ispata çalışan kişilerden, kendi kabiliyetsizlikleri ve beceriksizlikleri yüzünden uğradığı başarısızlıklardan başkalarını mesul tutmaya kalkışan ve hatanın çevreden değil de kendilerinden kaynaklandığını bir türlü kabullenemeyen boş gurur sahibi ve zayıf karakterli insanlardan, oldum olası nefret ederim. Gördüğüm

kadarıyla, Adolphe kendi karakterinin cezasını çekmiştir. Belirli bir gayesi olmamış, faydalı bir iş tutmamıştır. Sahip olduğu kabiliyetleri sadece birtakım kaprisler ve dik kafalılıkları uğruna harcanmıştır. Adolphe'un düştüğü durumları, onun hakkında bana yeni bilgiler vermemiş olsanız da tahmin edebilirdim. Aslında bu bilgileri kullanıp kullanmayacağımı da henüz bilmiyorum. Sahip olunan şartların önemi yoktur. Esas olan karakterdir. Çevre ile, insanlarla bütün bağları koparmak boşunadır. İnsan ne yaparsa yapsın kendinden kaçamaz. Nereye giderse gitsin, kurtulmak istediği sıkıntıları da birlikte götürür. İnsanın bir yeri bırakıp başka bir yere gitmekle düzelmesine imkân olmadığı gibi, üstelik duyduğu pişmanlıklara vicdan azabı ve acılarına da yeni acılar eklenir.

90 LİRA